

tribuna

LIST ŠTUDENTOV LJUBLJANSKE UNIVERZE

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR: DRAGO COP, MIRO DVORŠAK, JAKO POPOVIČ, BOJAN SAMA RIN, ZDRAVKO TOMAŽEV IN DUŠAN VOGLAR. ODGOVORNI IN GLAVNI UREDNIK JANKO POPOVIČ. UREDNIŠTVO IN UPRAVA - LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA C. 5a - TEL. 31-102, TEKOČI RACUN 600-70/3-567. ROKOPIŠOV NE VRACAMO. LETNA NAROČNINA 200 DIN. TISK: CASOPIS-NO PODJETJE SLOVENSKI POROČEVALEC.

LETO VIII ŠT. 14.
LJUBLJANA
1. oktobra 1958

SEMINAR ZŠJ

Sestanek ob morju

Študentje ljubljanske univerze so imeli v Ankaranu od 15. do 20. avgusta seminar, katerega se je udeležilo okrog sto dosedanjih in bodočih funkcionarjev ZŠJ. Namen seminarja, da se pregleda dosedanje delo, seznaniti nove kadre z vso študentsko problematiko in določiti oblike in vsebino dela Zveze študentov za prihodnje študijsko leto, je bilo nedvomno dosežen, saj so se udeleženci lotili problemov temeljito in objektivno. V veliko pomoč so jim bili tudi zanimivi in pristranski razgovori z vidnimi predstavniki na tega javnega življenja. Povabilu študentov so se odzvali naslednji tovariši in odgovarjali na vprašanja iz sledečih tem: AVTUGUSTIN LAH o idejno-političnem delu osnovnih organizacij ZK med študenti, BORIS ZIHERL o statusu in programu Zveze komunistov, FRANCE PEROVŠEK o družbenem upravljanju na univerzi, ROMAN ALBREHT o delavskem samoupravljanju, IVO KLEMENČIČ o perspektivnem planu našega gospodarstva in VIDA TOMŠIČ o mednarodni politiki.

IDEJNO-POLITIČNO DELO

Ker sta študentska in partijska organizacija na univerzi vedno upoštevali staro resnico, da se politična zavest formira v danih okoliščinah, sta ves čas skrbeli za idejno-politično vzgojo svojega članstva. Tega dela tudi sedaj, ko se uvaja strožji režim študija, ne bosta zanemarili, kajti na univerzo prihaja že povojna generacija, ki prinaša s seboj marksizma novega, kar ni vedno

biti svoje bodoče delo z ugotovitvami in perspektivami programa. V njem je torej zajeta vsebina njenega dela.

Načrt študija programa in ostalega kongresnega gradiva obsega 12 tem. Vse ta material bo treba preštudirati do meseca marca, kajti pozneje se začnejo študenti intenzivneje pripravljati na izpite. Ta načrt študija naj preštudira razen vseh komunistov tudi čimširši krog ostalih študentov. Pri tem naj se uporabljajo razne obli-

vsem poudariti, da so bili študentje pritegnjeni k reševanju študijskih problemov in da so pri tem delu tudi uspešno sodelovali. Reforma je del politične akcije študentov. Vendar je bilo storjenih tudi mnogo napak, katere morajo pri nadaljnjem delu odpraviti, če hočejo, da bodo organi družbenega upravljanja na univerzi še bolj upoštevali njihova mnenja in predloge.

S študijsko problematiko se je ukvarjalo razmeroma malo

konu, novih učnih načrtih in programih ter izjavljali, da so potrebne nekatere spremembe, ki naj jim olajšajo študij, toda v bistvu stvari se niso poglabljali. Ko se je začelo govoriti o strožjem režimu, krajših rokih študija, je med njimi prevladalo mnenje, da se te spremembe ne bodo mogle uveljaviti vse dotlej, dokler se ne bodo spremenili pogoji študija in življenja.

Njihovi predstavniki v fakultetnih svetih niso vedno iskali kontakta s študenti, da bi se seznanili z njihovim mnenjem in jim poročali o svojem delu. Ker niso bili dovolj seznanjeni z vsemi problemi na vseh oddelkih svoje fakultete, tudi niso mogli navajati konkretnih predlogov, da bi jih predstavniki v univerzitemnem svetu razložili in zagovarjali.

Pri dosedanjem sodelovanju študentov v organih družbenega upravljanja se je pokazalo, da so v njih zastopani s premajhnim številom svojih predstavnikov, ker se samo en predstavnik v univerzitemnem ali fakultetnem svetu ne more temeljito seznaniti s problemi na univerzi ali fakulteti.

Zdaj, ko so statuti in učni načrti že sprejeti, so prebrskali komaj prvo fazo pri reorganizaciji študija na univerzi. Pred njimi je še mnogo dela, posebno pri programih. Če želijo doseči uspeh, t. j. ugodne programe za vsak predmet posebej, se morajo potruditi, da navežejo s profesorji in organi družbenega upravljanja čim tesnejše stike, ki morajo sloveti — posebno zdaj, ko gre za tako važno stvar, kot je reforma študija — na medsebojnem zaupanju in spoštovanju. K temu delu bi bilo koristno pritegniti tudi strokovnjake iz prakse.

Ker še vedno ugotavljamo, da profesorji študentov v marsičem ne razumejo, je bil sprožen zanimiv predlog, da bi jih pritegnili v nekatere oblike študentske dejavnosti. Na ta način bi se le-ti bolj seznanili s stremiljenji študentov, uspehi in težavami ter bolj skrbeli za reševanje njihovih problemov. (Nadaljevanje na drugi strani)

Strožji kriteriji

Odstotek študentov, ki živijo v študentskih domovih, je precej visok. Vendar se glede na to, da zapusti letno te domove razmišlja malo stanovalcev, pojavlja ob vsakem novem študijskem letu staro vprašanje, kako pomagati socialno ogroženim študentom iz oddaljenih krajev, da bi med študijem stanovali v Ljubljani.

Strožje kriterije za bivanje v študentskih domovih so narekovali predvsem novi pogoji študija, ki se bodo začeli uveljavljati za novince v tem študijskem letu. Prav zaradi tega naj se pri starejših študentih dosledno upoštevajo ti pogoji, da se bodo mlajšim zagotovila stanovanja, ki bodo pravzaprav praktično dokazali realnost naših pričakovanj, da bo velika večina študentov je uspeša končati študij v okviru že postavljenih norm in rokov.

Tako lahko smatramo ta akt za uspeh v prizadevanju, da postane naša študentska organizacija bolj odgovorna za delavne študente.

Doslej se je vprašanje sprejemanja študentov v domove urejevalo brez pravilnika in po takšnih kriterijih, ki so dopuščali, da so mnogi uživali gostoljubje tudi celih devet let, na kuratorij pa je prihajalo vsako leto nešteto prošnji, posebno od novincev. Toda le redkim so lahko ustregli.

Študentska organizacija, ki je dobro poznala razmere v obeh domovih, se je zavedala, da se dajo z odločnimi ukrepi in s strožjimi kriteriji pri ocenjevanju študijskih uspehov stanovalcev, najti potrebna mesta za ostale študente, ki vestno opravljajo svoje dolžnosti, posebno pa za novince. Izdelala je predlog pravilnika in ga predložila kuratoriju študentskih domov in menz. Ta ga je sprejel.

Novi pravilnik velja za vse študente, ne glede na to, kdaj se je kdo vpisal na univerzo.

Nekateri študentje pa se z njim niso povsem strinjali. Menili so, da študijski uspehi ne bi smeli biti edini pogoj za sprejem v študentske domove, upoštevati bi morali tudi delo

njem se ni bilo mogoče spriznati. Če bi popuščali vsem tem — in teh je precej — problema ne bi uspelo rešiti. Poleg tega so absolventi materialno bolj preskrbljeni, kar jim omogoča, da si laže poiščejo stanovanja drugje, ni jim treba hoditi na predavanja in vaje, v glavnem pa tudi lahko študirajo doma.

V sestavljanju novih kriterijev

Kljub resnemu delu na seminarju ni manjkalo veselo razpoloženja. Takšna skupina je bila le ena izmed mnogih

v študentski organizaciji in družbi. To pa ni sprejemljivo, če izhajamo s stališča, da naj bo vsa izvenštudijska dejavnost študentov zavestna potreba in znanje kot doslej, če bodo hoteli prevladati s svojimi načelnimi stališči in se uspešno spoprijeti z vulgarnim poenostavljenjem raznih boljših stvari.

razgovorih segali na vsa področja družbenega življenja pri nas in na tujem, bodo morali komunisti pokazati večjo aktivnost, prizadevanje, zrelost in znanje kot doslej, če bodo hoteli prevladati s svojimi načelnimi stališči in se uspešno spoprijeti z vulgarnim poenostavljenjem raznih boljših stvari.

Opatija 58 — Mnogim je najbolj ugajala popevka Mala devojčica.

Ljubljana 58-59 — Bruci in brucke gotov želite, da bi bila vaša inačica: Tata, kupi mi stan, knjige, roler i blok za menzu tudi tako dobro sprejeta. Priljubljeno popevko vam bomo poklonili v nedeljski radijski oddaji Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. Zaenkrat pa smo vam posvetili zadnjo stran našega časopisa.

PRED ŠTUDIJEM KONGRESNEGA GRADIVA

Temelj naše dejavnosti

V začetku novega študijskega leta čaka študentsko in partijsko organizacijo na naši univerzi težka in odgovorna naloga: sistematično proučevanje programa in ostalega gradiva VII. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije.

Ker je program Zveze komunistov — kakor je bilo rečeno na VII. kongresu — temelj vsega našega ideološkega dela v prihodnjem obdobju, ga morajo študentje temeljito proučiti, da bodo razumeli vsebino našega družbenega sistema in perspektiva njegovega nadaljnjega razvoja ter se usposobili za idejni in politični boj pri uresničevanju zgodovinskih nujnosti, ki so nakazane v programu.

Za široko obdelavo temeljnih vprašanj iz programa in ostalega gradiva VII. kongresa je potrebno zavestno ustvarjati takšno vzdušje, v katerem bodo študentje lahko sproščeno govorili in terjali pojasnila. Brez tega bi nalogo opravili le formalno, postavke iz programa pa zreducirali na dogme, ki bi se jih učili na pamet in jih sprejemali brez razmišljanja.

Dosedanje izkušnje pri idejno-političnem delu nam dokazujejo, da so ustna tolačenja s pomočjo predavanj, odgovorov na vprašanja, razpravljanj in posvetovanj v manjših skupinah za to delo najprimernejša. Uspešno bi se jih torej dalo uporabiti tudi pri proučevanju programa ZK in ostalega pomembnejšega kongresnega gradiva. Žive besede in sproščen pogovor pri obravnavanju raznih vprašanj bodo nedvomno

mного prispevale k dvigu ideološke ravni ne samo komunistov, ampak tudi ostalih študentov. Jasno je, da takšna orientacija izključuje možnost proučevanja kongresnega gradiva le na sestankih osnovnih organizacij, kjer bi preostalo najvažnejše stvari in nato o njih le površno razpravljati. Nasprotno, z živo besedo na sestankih, kjer naj bodo tudi ostali študentje, je treba na vsem dostopen način razlagati postavke programa. To bo omogočilo razumevanje njegovih temeljnih postavk in pojmov ter poživilo diskusijo in zastavljanje vprašanj, kar bo privedlo do podrobnega razlaganja in razumevanja stvari.

Večji del članstva Zveze komunistov in Zveze študentov na naši univerzi se bo zdaj prvič lotil temeljitega proučevanja tako važnih vprašanj kot so: položaj in vloga komunistov pri nadaljnjem graditvi socializma, naša revolucija in razvoj delavskega razreda, notranja nasprotja pri socialistični graditvi, razvoj socialistične misli v sodobnih pogojih, politični in gospodarski problemi v kapitalističnih državah, vloga Jugoslavije na mednarodnem področju itd.

Ker je študij raznih političnih, družbenih, ideoloških in gospodarskih vprašanj precej zahteven in naporen, se bo treba zelo potruditi, da bo vsaj večji del članov Zveze komunistov in Zveze študentov predal celotni načrt študija kongresnega gradiva.

Proučevanje programa in važnejšega gradiva VII. kongresa je pravzaprav pridobivanje novega ideološkega in političnega orožja za vsakdanje delo. Ta študij bo nedvomno zelo poglavit in razširil idejno-politično znanje komunistov in tistih študentov, ki bodo resno študirali po določenem načrtu.

Ker bodo pri medsebojnih

Zato se se bodo morali predhodno seznanjati tudi z nekatereimi osnovnimi marksističnimi postavkami, zakonitostmi in načeli ter z nekaterimi deli naših vodilnih državnikov.

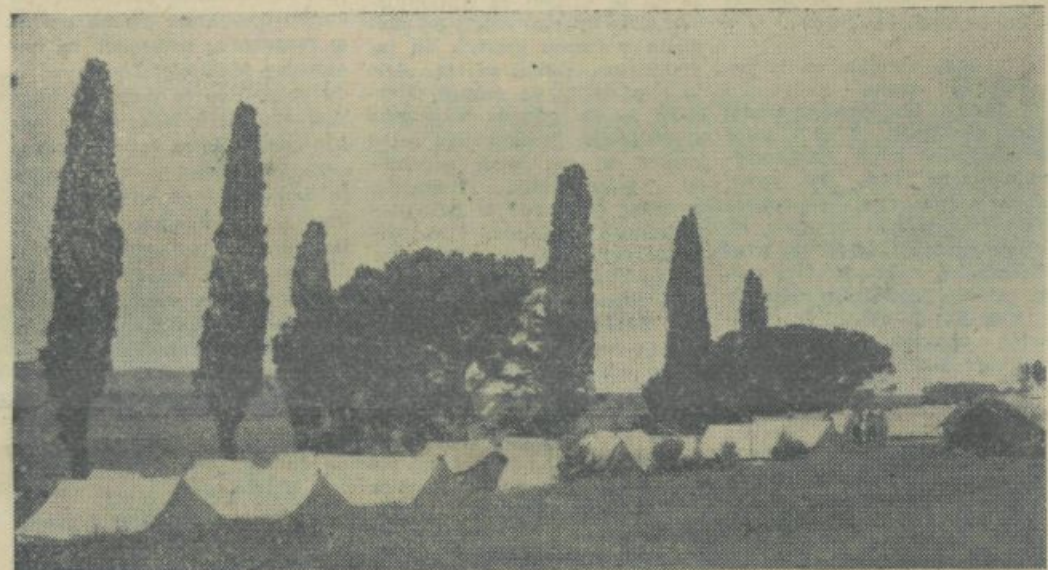
V ta študij moramo zajeti poleg vseh komunistov tudi čimveč ostalih študentov. Pri tem pa nastane vprašanje, ali jih bomo mogli dovolj zainteresirati za to delo. O tem je treba takoj temeljito razmisliti in prijeti za pripravo, kajti za res tako obširen študij imamo na razpolago le nekaj mesecev. Morda bi kazalo izbrati za skupno delo iz programa in ostalega gradiva VII. kongresa predvsem tiste teme, ki so neposredno povezane z značajem fakultet, to se pravi, organizirati obdelavo tistih aktualnih vprašanj in posameznih znanosti, ki se s strokovnim študijem študentov prepletajo. Tako bomo proučevanje kongresnega gradiva približali strokovnemu študiju in iz njega izhajali ter na ta način strokovni študij oplemenitili.

Kar se tiče oblik, naj jih na posameznih fakultetah uporabijo pri tem delu, je težko kaj svetovati, ker moramo upoštevati, da niso študentje vseh fakultet enako sposobni dojemati tega gradiva. Na tehničnih fakultetah n. pr. namreč sploh ne poslušajo predavanj iz družbenih znanosti. Zato naj osnovne organizacije Zveze komunistov in združenja na posameznih fakultetah poiščejo tiste oblike, ki so se že pri dosedanjem idejno-političnem delu najbolj obnesle. Pri tem pa naj upoštevajo, da morajo izbrane oblike dela pospeševati aktivnost posameznikov in spodbujati k individualnemu študiju.

Individualni študij bo na univerzi nedvomno osnovna oblika dela, ostale oblike, kot n. pr. debatni klubi in krožki, bodo pa pomnožene, in bodo omogočale le obširnejše razpravljanje o raznih še nejasnih vprašanjih in kontroliranje pridobljenega znanja. Vendar bodo morali komunisti tem oblikam posvetiti posebno pozornost, posebno debatnim krožkom, ki naj bodo organizirani — predvsem v posameznih letnikih in naj zajamejo do dvajset študentov. Prav študentje — komunisti bodo morali s svojo dejavnostjo in znanjem skrbeti, da bodo razgovori in razpravljanja na potrebnih višinih.

Resnost in obsežnost naloge, ki jo moramo v letošnjem letu izpolniti, nam narekuje, da se tega dela lotimo skrbno in prizadevno. Zato bi bilo dobro, da bi se pri univerzitemnem komitetu formaliziral poseben aktiv, ki bi pripravil načrte študija za razne skupine fakultet in poskrbel, da bi se delo čimprej začelo. Moral pa bi tudi spremljati proučevanje kongresnega gradiva na posameznih fakultetah in jim pomagati pri neposrednem izvajanju tega načrta študija. Zato morajo tovariši, ki bodo delali v tem aktivu, posebno dobro poznati ne le celotno gradivo VII. kongresa, ampak tudi probleme družbenih znanosti.

Učni kader na univerzi tudi lahko odigra pomembno vlogo v tej skupni akciji Zveze študentov in Zveze komunistov. Pri svojih predavanjih in seminarjem delu, kjer se pač da, naj strokovne probleme povezuje s problemi družbenih znanosti in socialistične graditve pri nas in drugod. Poleg tega naj bi poleg vidnih predstavnikov javnega življenja tudi profesorji privedli in razlagali težja vprašanja iz programa Zveze komunistov in tako pomagali študentom pri njihovem študiju kongresnega gradiva.

Vse leta so se belili pod modrim ankaranskim nebom. Sedaj so se umaknili pred prihajajočo jesenjo

identično s hotenji, stremiljenji in dejavnostjo predvojnega rodu. Ta generacija je rasla po vojni, v novem družbenem redu in ni občutila vojnih grozot in ne trdih pesti kapitalizma. Ker vsega tega ne pozna, kaj hitro naseda ostankom starega sveta in vplivom od zunaj ter si ustvarja napačne predstave o preteklem. Iz vsega tega sledi, da moramo v ZŠJ celo okrepiti idejno-politično dejavnost. Marsikdo sicer dvomi, da bo mogoče doseči kaj več uspeha kot doslej, češ da bodo imeli študentje preveč skrbi s študijem in materialnimi težavami, vendar mislimo, da se bo dalo kljub temu marsikaj doseči, saj mlad človek stremi po vsestranskem udejstvovanju.

ke dela, vendar je treba težiti za tem, da bodo formirane manjše skupine, da bo prišel vsak posameznik do izraza.

ORGANIZACIJSKA IN KADROVSKA VPRAŠANJA ZK

Na seminarju v Ankaranu so tudi komunisti ljubljanske univerze pregledali svoje dosedanje delo. Na osnovi zaključkov bi se dalo sklepati, da se bo njihova dejavnost v letošnjem študijskem letu okrepila posebno na idejno-političnem področju.

Ceprav je bila vsa dejavnost nekaterih osnovnih organizacij zreducirana na delo sekretarjev in sekretariatov, vendar ne moremo trditi, da komunisti niso bili aktivni, saj so delali na vseh področjih dejavnosti Zveze študentov. Osnovnim organizacijam bi zamerili predvsem to, da so se na svojih sestankih preveč ukvarjale s problematiko ZŠJ, namesto da bi pustile združenja samostojno delati in se bolj posvetile reševanju svojih problemov. Partijski sestanki so bili marsikje slabo pripravljeni in brez prave vsebine, zaradi česar so se jih komunisti izogibali.

Kljub temu, da si moramo še vnaprej prizadevati, da vključimo v ZK nove tovariše, naj se kriteriji za sprejem vendarle zaostrijo, da se ne bo več zgodilo, da bi prišli v partijske vrste ljudje, ki za to nimajo potrebnih kvalifikacij. Ni dovolj, da nekdo aktivno dela v študentski organizaciji in da želi biti sprejet v ZK, nima pa ob tem razčiščenih raznih ideoloških vprašanj in ne pozna osnov marksizma.

Doslej je obstojal na univerzi partijski biro, ki naj bi povezoval komuniste profesorje in študente pri reševanju skupnih nalog. Ker ta biro ni opravičil svojega obstoja, je bilo na seminarju sklenjeno, da se profsorska osnovna organizacija sicer ohrani, ker mora reševati specifične probleme, se pa priključi skupnemu univerzitemnemu komiteju, da bo zagotovljena enotnost v akciji komunistov na univerzi.

DRUŽBENO UPRAVLJANJE NA UNIVERZI

Ce govorimo o reformi študija na univerzi, je treba pred-

Program ZKJ, ki ga je odobrila 7. kongres, izhaja iz naprednih in realističnih tendenc naše družbe. Zato ga mora vzeti študentska in partijska organizacija kot napolnilo za svojo dejavnost in vskla-

Koristne pobude

Verjetno smo še daleč od tistega dne, ko si bomo zadovoljno pomešali roke in izklicili: Za reformo študija na univerzi smo pri kraju! Zato smo z veseljem pozdravili koristne pobude predsedstva Skupnosti jugoslovanskih univerz, ki jih je sprejelo na svojih sejah 7. in 8. septembra v Beogradu, ko je proučilo priporočila Zvezne ljudske skupščine za ugotovitev nadaljnjih pogojev za redno šolanje visokokvalificiranih strokovnjakov.

Predsedstvo skupnosti jugoslovanskih univerz je sklenilo, naj vse fakultete upoštevajo v svojih učnih načrtih skupščinsko priporočilo glede dolžine študija. Toda ker se je predsedstvo zavedalo, da še vedno na stomatoloških in veterinarskih fakultetah oz. oddelkih različno gledajo na ta vprašanja, je predlagalo, naj se ta mesec sestanejo predstavniki tistih fakultet in oddelkov ter na osnovi priporočil razpravljajo o enotni dolžini študija. Istovrstne fakultete ali oddelke naj si bolj prizadevajo, da bi bili njihovi učni načrti in programi enotnejši glede na število predmetov in na obseg snovi ter njihovo porazdelitev po letnikih.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da morajo univerze in fakultete pri organizaciji podiplomskega študija, da bi bil na potrebnem nivoju, in pri zagotovitvi učnih pripomoč-

kov kar najtesneje sodelovati. Pri organizaciji in izbiri tematike podiplomskega študija na posameznih fakultetah je treba upoštevati možnosti in potrebe naše države. Razumljiva je težnja, naj se podiplomski študij organizira na predsem tistih fakultetah, ki imajo najboljše materialne pogoje in potrebni učni kader. K temu delu pa bi seveda kazalo pritegniti tudi učni kader iz ostalih fakultet. Za uspešno izvajanje tega študija pa so potrebna dodatna finančna sredstva, ki naj jih zagotovijo zvezni organi in ki naj se dodeljujejo posameznim univerzitetnim centrom na predlog Skupnosti jugoslovanskih univerz.

Ko je predsedstvo pozdravilo pobudo zveznih organov, da se pregledajo materialne potrebe tistih fakultet, ki šolajo visokokvalificirane kadre za naše gospodarstvo, in

realizirajo s sodelovanjem federacije, je poudarilo, naj zvezni organi zagotovijo del sredstev za gradnjo novih univerzitetnih objektov, prav tako pa tudi za opremo novih in že obstoječih objektov. Seveda se zaradi tega republiška sredstva, ki so namenjena univerzam, ne smejo zmanjšati, temveč naj se celo povečajo, da se bo lahko izvršila modernizacija univerzitetnega pouka.

Ker današnji način finansiranja univerz, čeprav daje republike iz svojih proračunov ogromna sredstva, ne zagotavlja izvajanja pouka na sodobni ravni, bi bilo potrebno proučiti možnost izpolnitve načina finansiranja z novimi oblikami.

Dosedanja razdelitev sredstev na posameznih fakultetah ne omogoča novih metod pouka, ker se večji del teh sredstev daje za znanstveno-raziskovalno delo, čeprav zelo primanjkuje sodobnih učnih pripomočkov. Na to bo treba v bodoče bolj paziti, kajti novi študijski sistem zahteva tudi sodobnejše metode pouka.

Skrajševanje trajanja študija je treba doseči z izpolnjevanjem učnega procesa, s strožjim režimom, ki mora biti posledica adekvatnih predhodnih sprememb v sistemu, vsebini in metodi pouka, z večjim prizadevanjem učnega kadra in študentov ter z izboljšanjem materialnega stanja študentov. Za skrajšanje študija je dalje potrebno, da se študente prvih letnikov takoj uvede v sodobni način študiranja in seznanijo z metodiko in tehniko učenja.

Na nekaterih fakultetah je opaziti tendenco, da skušajo novi študijski sistem in režim uveljaviti samo za študente, ki se bodo vpisovali z letošnjim letom dalje, namesto da bi te spremembe zajele vse generacije, ki so zdaj na univerzi in ki bi jih lahko vključili v novi sistem študija.

Ker je bilo doslej toliko napak pri podeljevanju štipendij, predsedstvo predlaga, da se te napake v okviru iz obstoječih zakonskih predpisov odpravijo, da se v bodoče vse štipendije usmerjajo preko fakultet, da bo zagotovljena kontrola študijskih uspehov štipendistov. Doslej je bila kontrola skoraj nemogoča, ker se je večina štipendij podeljevala mimo fakultetnih organov. Univerze naj same določijo pogoje za uživanje štipendij, ki naj se z dopolnilnimi predpisi zveznih organov dosledno upoštevajo. Na isti način bi bilo treba rešiti tudi vprašanje sprejema študentov v študentske domove.

3. SDB Majda Vrhovnikove je bila trikrat udarna in enkrat pohvaljena.

Težko se je odločiti

Jesenj se bodo spet napolnile predavalnice na naših fakultetah. Med zna ne obrase se bo pomešalo nekaj sto tistih, ki smo jih nedolgo tega videli po naših mestih nasmejane, z rdečimi nageljni in rožmarinom v gumbrih.

»trmo« z raznimi grožnjami. Vse to in pa nepremišljen vpis iz kakršnihkoli vzrokov povzroča, da mnogi študirajo mnoga leta ali pa se selijo iz fakultete na fakulteto in se tolažijo, da bodo končno le »zadeljili«.

Ko vsako leto ugotovljamo, da se mnogi maturanti tik pred vpisom na univerzi bi študirali, kateri življenjski poklic bi si izbrali, se nam sam po sebi vsiljuje vprašanje, zakaj se ti ljudje tako težko odločajo. Temu problemu, ki je postal izredno aktualen z ozirom na nove pogoje študija na univerzi, bo treba v bodoče posvečati več pozornosti, pa tudi primerno ukrepati. Zdej se ne moremo več zadovoljevati s površno ugotovitvijo, da so ti ljudje pač mladi, ki nobene stvari ne jemljejo resno.

Nekaj vzrokov za ta pojav bomo nedvomno našli tam, kjer so doslej živeli, se vzgajali in učili, to pa na srednjih šolah splošnoizobraževalnega tipa. Vsi vemo, da se tu ne vzgajajo strokovnjaki z določenim znanjem na nekem področju, ki bi jih kvalificiralo za neko delavno mesto, temveč bodoči intelektualci, kjer jim je omogočen minimalen vpogled v skoraj vse osnovne znanosti. Kljub temu osnovnemu namenu pa so sodobni učni in vzgojni kadri na teh šolah odgovorni za pravičen izbor študija bodočega študenta. Njihova dolžnost je, da od vsega začetka spremljajo razvojno pot vsakega dijaka in ugotav-

ljajo njihove sposobnosti, zanimanje in veselje do katerega predmeta ali skupine predmetov, kar je vreden migljaj za njihovo poznejšo poklicno usmeritev. Seveda se pri tem ne smemo ustaviti, saj s tem dijakom se niso nič koristili, niso jim se pokazali poti, po kateri naj bi šli, da bi našli v bodočem delu zadovoljstvo in uspeh ter s tem opravičili svoj obstoj v socialistični skupnosti. Njihova nadaljnja dolžnost je, spodbujati in usmerjati dijake k vsaj temeljitejšemu študiju obvezne snovi izbranih predmetov, če že ne bi skrbeli za njihov izvenšolski dodatni študij po skupinah v raznih kroških ali individualno. Pobud za tako delo je bilo doslej že mnogo. Marsikje so na pobudo mladinske organizacije ustanovili razne krožke, ki pa zaradi neresnosti, pomanjkanja finančnih sredstev, prostorov in nezainteresiranosti učiteljev, niso prinesli večjih uspehov. Kljub temu pa bi kazalo podobnim oblikam izvenšolskega dela posvetiti več pozornosti. S tem pa seveda nečemo reči, da naj ti dijaki ostale predmete zanemarijo. Če bi učni in vzgojni kadri na splošno izobraževalnih šolah svoje službene dolžnosti tako razumeli, potem tega pojava ne bi bilo v večji meri in maturanti bi vedeli, kje je njihovo mesto na univerzi. S seboj bi prinesli temeljitejše znanje iz tistih predmetov, katere bodo študirali za poklic. S tem bi seveda odpadlo nepotrebno navajanje srednješolske snovi na univerzi, kar je tudi eden izmed vzrokov za prekomerno podaljševanje študija. Ker je reforma študijskega sistema pri nas zajela tudi srednje šole, bi bilo dobro, da se temu vprašanju posveti več pozornosti.

Ker se poklicne posvetovalnice ukvarjajo z vso mladino, torej ne le s tistimi, ki želijo študirati na univerzi, je razumljivo, da jim ne morejo vedno odgovoriti na vsa njihova vprašanja, posebno sedaj, ko se toliko govori o reformi celotnega študija na univerzi, o pomanjkanju strokovnega kadra v vsem gospodarskem in javnem življenju pri nas.

Iz vsega tega je razvidno, da so letošnji maturanti pred zelo težko nalogo, ko se odločajo za študij na univerzi. Dobrodošel bi jim bil vsak dober nasvet. Pričakovali smo, da bo Svet za šolstvo pri Izvršnem svetu LRS izvedel kakšno propagandno akcijo v tej smeri, pa je ni. Le iz okrajnih in običajnih šolskih svetov je nekaj tovarišev obiskalo srednje šole, pa še ti so dijakom svetovali, je tiste fakultete, s katerih strokovnjake najbolj potrebujejo.

Pri izbiri študija na univerzi se odloča vedno ugotovljena sposobnost in veselje maturanta. Marsikdo zanemari svoje talente iz čisto komercialnega vzroka in se odloči za poklic, za katerega ima sicer manj nadarjenosti, toda morebitni uspeh bi mu prinesel večjo plačo in s tem »lepše« življenje. Maturantovi talenti in stremiljenja so večkrat v nasprotju z željami staršev, ki so včasih tako vztrajni in nepopustljivi, da uklanjajo njegovo

Tudi Ilić Luka, študent klparstva, je že sodeloval pri gradnji proge Doboj — Banja Luka, letos pa je bil proglašena za udarnika. V vsakdanjem življenju ga mučijo materialne težave. »V brigadi«, je rekel, »sem se počutil enak drugim. Vseč so mi bili pogovori, šale, tovarišč... smo si delili cigarete...« Pri delu na trasi, pravi, so bile tudi težave. Zgodilo se je, da so nek dan nastopili pet centimetrov cestišča. Šli so za dovoljni domov. Prihodnje jutro pa jih je čakalo razočaranje: morali so »sneti« teh pet centimetrov, ki so jih prejšnji dan nastopili s trudom. »Ker smo delali, smo tudi hoteli živeti z občutkom, da smo nekaj napravili«, je dodal kolega Luka, M. K.

STROŽJI KRITERIJI

(Nadaljevanje s prve strani)

Ključila do 10. julija. Ostali študenti-reflektanti za stanovanje pa so morali predložiti študijskega podkomisijama, ki sta bili ustanovljeni za vsak dom posebej. Do 30. junija potrdilo o opravljenih izpitih, oziroma pismeno obrazložitev svojega neuspeha ali zdravniško potrdilo. Delo vsakega stanovalca in prosila se je ocenjevalo po novih kriterijih. Pri tem so bili upoštevani tudi študijski uspehi iz prejšnjih let.

Nekateri študentje niso vzeli tega dovolj resno in so mislili, da bo iz vsega tega gremja padlo bolj malo težja, zato se jim ni zdelo potrebno, da bi prinesli zahtevana potrdila. Na malomarni odnos lahko samo obesimo in damo prav študijski komisiji, ki je smatrala, da ti študentje ne izpolnjujejo pogojev za bivanje v študentskih domovih, in jih je izključila.

Ko je bilo to pomembno delo opravičeno, se je ugotovilo, da bo letos na razpolago za novice in ostale študente, precej več stanovanj kot lani, kar je nedvomno zelo razveseljivo.

ŠPORT NA UNIVERZI

Na seminarju so udeleženci govorili tudi o športni dejavnosti ljubljanskih študentov. Pozdravili so pobudo, da se na naši univerzi uvede telesna vzgoja. Govorili so tudi o slabih udeležbi na medfakultetnih tekmovanjih ter o tem, da naj bi prevzela univerza vse športne naprave in igrišča, ki jih uporabljajo študentje. Razen tega so ugotovili, da se študentska organizacija premalo ukvarja s problemom telesne vzgoje in množičnega športa, ki je vse prej kot zadovoljiv.

ASFALTA ŠIROKA CESTA

DVA MESECA JE ZE OD TEGA, KAR SO SE VRNILI S CESTE BRATSTVA IN ENOTNOSTI. TAKO LEP IN POLN DOGODIVŠČIN JE BIL MESECI, KI SO GA ŠTUDENTJE — BRIGADIRJI PREŽIVELI SKUPAJ Z DRUGIMI NA TRASI, IN KO SO ODHAJALI NA SVOJE DOMOVE, SO REKLI: »ŠE MESECI DNI BI MORALI OSTATI V BRIGADI...« Sicer pa so BRIGADIRJI II. SDB MAJDA VRHOVNIK NA ZADNJI BRIGADNI KONFERENCI ENOGLASNO OBLJUBILI, DA SE PRIHODNJE LETO SPET VRNEJO NA TRASO...

Do prihodnjega leta pa bodo ostali samo še spomini, prijatelji in neprijatelji. Neprijatelji pa je bilo pravzaprav malo. Ali tudi ne. Sicer pa vam naj o tem pripovedujejo brigadirji sami:

Z JOŽETOM VUČAJKOM, študentom gradbenstva, mandantom II SDB Majda Vrhovnik, sva se srečala povsem slučajno. Kot brigadir je sodeloval že pri gradnji proge Doboj — Banja Luka. Letos ga je

reg. pravo — BRATSTVO IN ENOTNOST. Predvsem pa resnična kolegalnost. »Vzburila se je samozavest in čut lastne odgovornosti pri delu. Je nadaljeval Jože. »S primerom, demokratičnim načinom se je dalo rešiti marsikakšen problem. Prve dneve sta pobijala moralo dež in cepčenje. Ob delu pa se je dvignila morala v brigadi za 300 odstot. Vzdušje je bilo zdravo...«

Podjetja so slabo organizirala delo na trasi. Pri organizaciji celotne akcije bi morali že predhodno računati na obseg naselij, v katerih je bilo strpanih preveč brigad. Zato je prišlo do dveh problemov: higiena kuhinje in vode. Hrana je bila preveč enolična, vode ni bilo vedno dovolj.

svojo družbo osvobodile izkoriščanja, ampak tudi zato, da bi s svojo borbo pomagale skupnemu mednarodnemu delavskemu gibanju. Osnovni elementi proletarskega internacionalizma, naglašeni v Prvi internacionali, so bili: zavest delavskega razreda, da je — ne glede na narodnostne meje — v enakem položaju glede na mesto v družbi in na odnos do proizvodnih sredstev, da ima enega in istega sovražnika: kapitalizem, in da se mora ob medsebojni solidarnosti, bratstvu in enotnosti osvoboditi izkoriščanja in skupno nastopiti v borbi za socializem. Borba izkoriščanih proti izkoriščalcem se naj odvija sicer v nacionalnih mejah, vendar preko vsega sveta. Vedno bolj se povezujejo kapitalu in zavezništvo reakcije se je bilo moč zoperstaviti le z izredno dobro organiziranim mednarodnim komunističnim gibanjem.

Lenin je moral te postavke Prve internacionalne, t. j. postavke Marxa in Engelsa, prilagoditi novim sodobnim pogojem borbe za socializem. Njemu je delavski internacionalizem »pošrtovnovalno delo pri razvijanju revolucionarnega gibanja in borbe v svoji deželi, podpiranje (s propagando, simpatijami, materialnimi dajatvami) enake borbe, enake

linije, in samo nje, v vseh deželah brez izjeme.« (Podčrtal Lenin.) Po teh postavkah se je razvil vseskozi, vseh bojnih protikakršnemukoli oportunizmu, šovinizmu itd. Borba proti lastni buržoaziji, proti lastni imperialistični vladi mu je bila vedno prva in obenem najboljša pomoč mednarodnemu delavskemu gibanju.

Z Oktobrsko revolucijo in njenim uspešnim zaključkom je dobil proletarski internacionalizem novo obeležje in tudi nove kriterije, po katerih se je meril internacionalizem posameznikov, strank in gibanj in ki so bili nujno obogatili z odnosom do prve socialistične države na svetu. Sovjetska zveza je že od vsega začetka preživljala težke čase. Toda delavske množice vsega sveta — dušene z izkoriščanjem monopolističnega kapitala, z ostrimi industrijskimi krizami, masovno nezaposlenostjo — so postale zavezniki sovjetskih proletarcev, gledajoč v njihovi revoluciji, njihovi zmagi in njihovi sovjetski državi svojo lastno pot. Svojo solidarnost so kazale s stavkami, demonstracijami, zaviranjem vojnih načrtov imperialistov v svojih lastnih deželah in pa tudi z neposrednim sodelovanjem v borbi boljševikov. Tako so delavske množice širom sveta izpolnjevale svojo internacionalistično obvezo do mlade sovjetske republike.

V vsem obdobju med obema vojnama je bila Sovjetska zveza edini nasled socialistične graditve v svetu. In z njo so vedno bolj morale računati kot z enakovrednim partnerjem tudi velike kapitalistične države. Zato ni nič čudnega, da je bilo vse mednarodno delavsko gibanje naslonjeno na SZ, na njen razvoj, na njene uspehe in neuspehe. Obveznost SZ do delavskih strank v raznih deželah sveta so bile s tem velike in je zato vsaka neodgovornost, nedoslednost in samovolja v njeni zunanji politiki, v njenih odnosih do odvisnih dežel itd. povzročala hude krize posameznih nacionalnih delavskih strank.

Vsi neverjetni uspehi SZ pri graditvi socializma so bili mednarodnemu delavskemu gibanju najboljša pomoč, zato je lahko Lenin zapisal: »Boljševizem je faktično tako podpril razvoj proletarske revolucije v Evropi in Ameriki, kot ga ni podpiral in podpirala doslej še nobena stranka v nobeni deželi... Boljševizem lahko služi kot obrazec taktike za vse.«

Ta zadnji stavek je pograbil Stalin in ga kot dosledni dogmatik in nedialektik pojmoval povsem drugače kot Lenin. Z njim je vedno in povsod argumentiral svojo tezo o samo eni in edini, sovjetski poti v socializem in si preko Kominterne lastil ideološki monopol, hotel spraviti pod svoj vpliv delavske in socialno-demokratske stranke, jim vsiliti svoja stališča itd. Vse to je povzročilo slabljenje narodnih delavskih gibanj, razpad mednarodnega delavskega gibanja in zastoj v razvoju človeške družbe v socializem. Tako je bilo delovanje SZ zaradi njenih hegemonističnih tendenc večkrat le v škodo razni narodnim revolucionarnim gibanjem.

Po drugi svetovni vojni se je vsebina proletarskega internacionalizma in mednarodne solidarnosti naprednih, socialističnih delavskih gibanj ponovno spremenila in obogatila. Socializem je postal splošno človeško gibanje, ne več omejeno le na SZ ali pa na bloke in tabore. Buren razvoj proizvodnih sil, v integracijo težeča ekonomika, moderni znanstveni in tehnični dosežki omogočajo krepkejši elementov v svetu in s tem tudi razvoj sveta v smeri socializma.

Rast socializma je dobila široko družbeno, politično in ekonomsko osnovo. Zato socializem ni več le stvar posameznih strank, niti ne le delavskega razreda, ampak postaja stvar vsega ljudstva neke dežele, ne glede na to, če se tega zaveda ali ne. Nasproti defetam socialistične demokracije, kjer se socializem razvija načrtno, z vsemi ustvarjalnimi

silami, se v kapitalističnih deželah pojavljajo socialistični elementi stihijno, skozi razpoke obstoječega družbenega reda.

Pojmovati proletarski internacionalizem le kot pripadnost socialističnemu taboru in kot povezovanje in sodelovanje samo med članicami tega tabora je torej napak. S tem se socialistični tabor le oddvoji od socialističnih sil v svetu, si onemogoči, da bi popolnoma izkoristil objektivne možnosti njihovega krepčenja in le slabi tako samega sebe kakor tudi te sile, krepki pa blokavske tendence v svetu in s tem tudi mednarodno napetost.

Zal se še čisto slisi teza, da je odnos do Sovjetske zveze temeljni kamen proletarskega internacionalizma, preizkusni kamen zvestobe idejam marksizma-leninizma. Ta teza si išče osnove v »zgodovinskih dejstvih«, predvsem pa v gospodarskem in vojaškem potencialu SZ. »Teoretič« Enver Hodža n. pr. pravi, da »odnos neke osebe, neke stranke ali neke države do Sovjetske zveze, ocena, ki jo izrekajo o mednarodni vlogi SZ v tabo u socializma in komunističnem gibanju nasploh, bolj kot vse drugo izražata politično in ideološko stališče prizadete osebe, stranke ali države do samega marksizma-leninizma.« Torej je postavljen enajst med SZ in marksizmom-leninizmom!

Nesporno je, da ima SZ kot prva dežela, v kateri je bila izvedena socialistična revolucija, ogromno izkustev v gospodarskem in mednarodno-političnem pogledu prva, vendar je kljub temu nevzdržna teza o njenem monopolu v sodobnem mednarodnem delavskem gibanju, posebno na ideološkem področju. Označevanje samovoljne poti v socializem »t nov ideološki pojav«, »nacionalni komunizem« ali celo »revizionizem« le prav malo koristi skupnemu mednarodnemu delavskemu gibanju.

(Dalje prihodnjik)

Proletarski internacionalizem

Letošnji kongres Zveze komunistov Jugoslavije je vprašanje proletarskega internacionalizma posvetil precej pozornosti. To ni nič čudnega, saj sta proletarski internacionalizem in mednarodna delavska solidarnost vedno znova in znova postavljana pred težke preizkušnje. Takšna preizkušnja so bili dogodki na Madžarskem, preizkušnja — ki pa ima že skoraj značaj krize — pa je tudi nedavno začeta in še vedno trajajoča gonja nekaterih držav vzhodnoevropskega bloka proti Jugoslaviji in njeni samosvoji poti v socializem.

Gonja proti »revizionizmu jugoslovanskih komunistov« se za dosego svojih hegemonističnih ciljev večkrat sklicuje na principe proletarskega internacionalizma, delavske solidarnosti itd., vendar so v glavnem vse definicije proletarskega internacionalizma, ki jih najdemo v vzhodnoevropskem tisku, popolnoma neuporabne, neuporabne in prilagojene vsakodnevnim potrebam. Tudi popolnejše definicije — n. pr.: »Bistvo proletarskega internacionalizma je prav v vzajemnem podpiranju nacionalnih odredov mednarodnega delavskega razreda, v splošnem obravnavanju stvari socializma, pa naj bo to kjerkoli.« Ali pa: najvažnejše značilnosti proletarskega internacionalizma so »boj proti birokratizmu, proti reformizmu in nacionalizmu, boj za socializem in demokracijo, za uspeh narodnoosvobodilnih gibanj in za odpravo kolonializma« — dokazujejo le to, da je pojem proletarskega internacionalizma pri sodobnih sovjetskih teoretičih ostal zamegljen in znanstveno neobdelan.

Delavsko gibanje ima že dolgo internacionalistično tradicijo. Odkar sta Marx in Engels zapisala na njegovo zastavo geslo »Proletarci vseh dežel, združite se!«, so generacije delovnih ljudi odhajale na stavke in na barikade ne le zato, da bi sebe in svo

Izjalovljeni upi

4. SEPTEMBRA LETOS SE JE V PEKINGU ZAČEL DESETDNEVNI REDNI KONGRES MEDNARODNE STUDENTSKE ZVEZE. NEDVOMNO JE BIL TO NAJVAŽNEJŠE LETOSNJE MEDNARODNO STUDENTSKO SREČANJE TAKO ZARADI ŠTEVILA STUDENTSKIH ORGANIZACIJ, KI SO SODELOVALE NA TEM KONGRESU — RAZEN ORGANIZACIJ ČLANIC TE MEDNARODNE ORGANIZACIJE, SO PRISLI NA KONGRES TUDI ŠTEVILNI OPAZOVALCI, MED NJIMI TUDI IZ JUGOSLAVIJE — KAKOR TUDI ZARADI PROBLEMOV, KI JIH JE KONGRES OBRAVNAVAL, IN NOVIH FAKTORJEV, KI SO V ZADNJIH LETIH NASTOPILI V MEDNARODNEM STUDENTSKEM GIBANJU.

Po besedah predsednika Mednarodne študentske zveze naj bi bila naloga kongresa, da da objektivno in realistično sliko dogodkov in izkušenj v mednarodnem študentskem gibanju v zadnjih dveh letih, ki sta bili tako bogati in polni dramatičnih dogodkov. V izjavah pred kongresom je bilo tudi slišati mnenja, naj bi kongres ne poslušal samo poročila »specialistov«, pač pa naj bi na kongresu razpravljali o vsem, kar danes zadeva študente po vsem svetu in da so dobrodošli vsi, ki prihajajo z dobro voljo pripomoči pri rešitvi perečih problemov v mednarodnem študentskem gibanju.

Kdor je v zadnjih letih zasledoval mednarodno študentsko življenje, je lahko prišel do prepričanja, da se je mednarodno študentsko sodelovanje okrepilo. Istočasno pa so dokazali tudi pomembnost mednarodne študentske solidarnosti. V osnovi tega sodelovanja je bilo spoznanje študentov iz različnih dežel, da so močne vezi med njihovimi nacionalnimi in internacionalnimi interesi. Taka prizadevanja so jih močneje združila v njihovih lastnih deželah in kazala pot k še večjemu sodelovanju in mednarodni solidarnosti.

Pričakovali smo, da bo kongres v Pekingu nov dokaz in da bo po oceni, ki so jo izrekli voditelji MSS o lanskoletni Mednarodni študentski konferenci v Ibadanu, Mednarodna študentska zveza še bolj razširila svojo osnovo za sodelovanje. Zgodilo pa se je ravno nasprotno. Najbolji dokaz za to je sprejem in tretiranje zastopnikov jugoslovanskih študentov na kongresu. Napovedi o prihodu Jugoslovancev samo zaradi »golega in navadnega izživljanja« in »maščevanja za stare in nove krivice« se gotovo niso razširile brez vednosti vodstva kongresa oziroma MSS. Dobra volja, ki sta jo prinesla jugoslovanska študentska predstavnika Pero Ivčić in Miloš Bjelić, je naletela na odobravanje le pri udeležencih, ne pa v uradnih krogih kongresa.

Enostranske in bahave izjave o tem, da je življenje samo dokazalo, da je MSS najboljša oblika za mednarodno študentsko sodelovanje in da bolje izpolnjuje pogoje za tako sodelovanje kot MSK oziroma COSEC, gotovo niso pripomogle k zbliznanju teh dveh največjih mednarodnih organizacij.

Posebno zanimiva pa je predkongresna izjava predsednika

MSS o tistih, ki v celoti nasprotujejo sodelovanju in mednarodni enotnosti, ki skušajo ustvarjati v mednarodnem študentskem gibanju atmosfero hladne vojne in so v svojem delovanju odvisni od politikov in diplomatov, ki vodijo tako politiko. Čeprav je s to svojo izjavo meril na svoje nasprotnike v MSK-COSEC, je z njo nehoti prav dobro označil mednarodno politiko svojih gostiteljev.

Danes je popolnoma jasno, da si nobena mednarodna organizacija ne more lastiti monopol nad sredstvi za doseg sodelovanja in enotnosti. Zato je obžalovanja vredno, da je MSS znova stopila na pot, ki jo je v preteklih letih opustila in vali krivdo za razcepjenost v študentskem svetu edine na MSK oziroma COSEC. Resnične zasluge vsake mednarodne organizacije pa so v njenem doprinosu k vsem oblikam sodelovanja in v njeni pomoči pri ustvarjanju atmosfere, ki vodi v razumevanja in prijateljstvo in ne v obžalovanja in samohvala.

Mednarodna organizacija mora biti instrument, ki omogoča študentom različnih dežel z različnimi družbenimi in vzgojnimi sistemi boljše razumevanje in jim tako omogoča, da razpravljajo na prijateljski način o dobrih in slabih straneh enega in drugega sistema.

Večina študentskih unijs se danes drži principa, da je za resnično in konstruktivno mednarodno sodelovanje nezogledna potrebna popolna samostojnost posameznih nacionalnih unijs. Vsak poskus, ustvariti odvisnost in uniformiranost v mednarodnem gibanju, ne more roditi dobrih rezultatov.

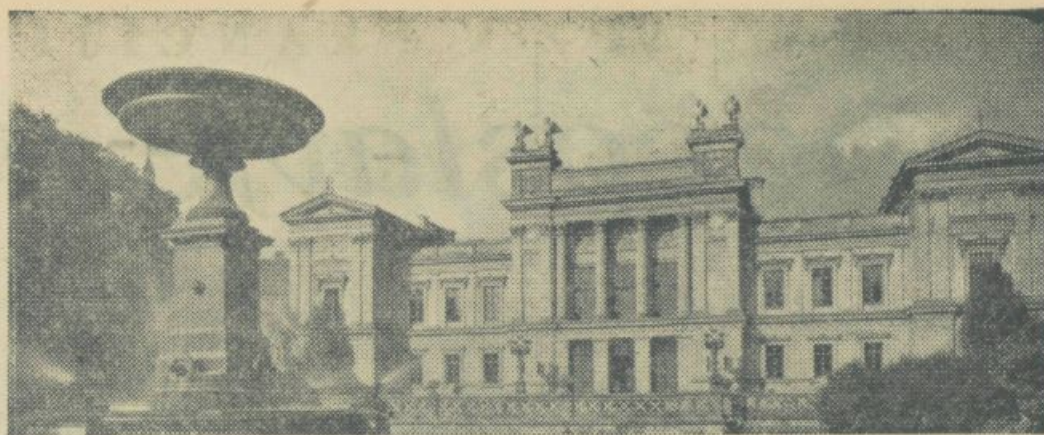
Vendar je toliko področij, na katerih lahko MSS in MSK skupaj z ostalimi nacionalnimi unijsami sodelujeta na enakopravni podlagi, ker so dejavnosti teh organizacij na mnogih področjih enake in ker

hočejo doseči enake cilje. To so n. pr. najrazličnejši seminarji, Bela knjiga italijanskih in jugoslovanskih študentov, priprave za ustanovitev Centra za dokumentacijo v Belgiji itd. Priložnosti in tudi želja je dovolj, manjka le dobre volje pri tistih, ki so za današnje stanje v mednarodnem študentskem gibanju najbolj odgovorni.

Svedsko šolstvo je danes sredi obširne reforme. Vlada se je odločila za vpeljavo desetletnega obveznega šolstva, ki je razdeljeno v tri stopnje: nižjo — od prevega do tretjega razreda, srednjo — od 4 do 6 in višjo — od 7 do devetega razreda. Dokončno obliko novih osnovnih šol pa bo določila vzgojna komisija, ki se danes pripravlja na nova načela v okviru 100 šol, razdeljenih po vsej deželi. Pričakujejo, da bo novi šolski sistem dokončno izdelan šele leta 1960.

Skrb za obnovo šolstva bodo morale prevzeti najnižje upravne enote, vendar jih bo pri tem podpirala tudi država. V ta namen je določen znesek 128 milijonov dolarjev.

Po končani osnovni šoli učenci ne opravljajo nobenih zaključnih izpitov. Zanimivo je, da se v zadnjem — devetem razredu pouk še močno diferencira v treh smereh — v priprave za nadaljnji študij na gimnazijah, za študij teoretičnih predmetov in v pripravo za poklicne šole. Ta zadnji oddelki imajo posebno veliko število učencev, ker si vsakdo želi čimprej priti do svojega kruha. Zaradi hitrega naraščanja števila učencev je

Univerza v Lundu spada med najstarejše na Švedskem. Ustanovljena je bila leta 1666.

Študij na Švedskem

močno čutiti pomanjkanje učnih moči in učilnic.

Po štirih ali šestih letih osnovne šole se učenec lahko vpiše na realnisko, ki odpravlja našo nižjo gimnazijo. V bližnji bodočnosti bodo te šole nadomestili zadnji razredi devetletke. Po končani realniski se učenec lahko vpiše na gimnazijo, kjer pridobi osnove za nadaljnji študij na univerzi. Gimnazija je razdeljena na tri oddelke — klasične jezike, teoretične znanosti in moderne jezike. Vsako leto zapusti švedske gimnazije okrog 7500 bodočih študentov. Skoraj polovica med njimi je deklet.

Danes ima Švedska štiri univerze in 14 inštitutov za visoko vzgojo. Univerze so v Upsali (ustanovljena l. 1477), Lundu (1666), Stockholmu in Gothenburgu. Inštituti so na Švedskem vsak zabor za visoko vzgojo, ki nima tradicionalnih štirih fakultet, kjer pa je nivo pouka na isti višini kot na univerzah. Na univerzah in inštitutih je danes okrog 24.000 študentov. Dolžina študija je na različnih oddelkih zelo različna — od treh do sedem let.

V nasprotju s splošnim mnenjem in predstavi o študentskem življenju na Švedskem prejemajo študentske študentje le malo državne podpore. Stroški študija pa so precej visoki (soba v oddelčno urejenih študentskih domovih stane 100 kron, pri tristo kronah mesečne študentske in hrana nadaljnjih 150 do 200 kron) in le malo študentov bi se lahko preživljalo samo s študentsko ali pa pod poro od doma. Zato je precej splošen pojav, da se študentje v času počitnic redno zaposlijo, kar je tem lažje, ker na Švedskem primanjkuje delovne sile. Večina študentov pa si v času študija pomaga s posojili. Ta posojila, ki jih dajejo privatniki in država, so brezobrestna le za maloštevilne, izredno nadarjene študente, za ostale pa znašajo obresti tudi do 5 odstotkov. Povprečen dolg (brez obresti)

znaša ob koncu študija 10.000 kron oziroma 2500 dolarjev. Študenti medicine in stomatologije pa zaradi izredno dragega študija dobijo z diplomom običajno tudi dolg v višini 30.000 kron. Seveda pa so pozneje to najboljše plačani poklici.

Do letošnjega leta so bile študentske stipendije za vse fakultete enake. Šele v zadnjem času so povečali študentske za študij matematičnih in tehničnih znanosti, ker na fakultetah primanjkuje študentov v nasprotju z jezikoslovnimi fakultetami, kjer jih je preveč. Zanimivo je, da so pred nekaj leti imeli podoben pojav na tehničnih fakultetah. Z zboljanjem žveljenskoga standarda pa si vedno več mladih ljudi želi jezikovne in klasične izobrazbe.

Maja letošnjega leta so imeli švedski študentje svoj kongres, na katerem so razpravljali predvsem o ekonomskih problemih in študentski politiki. Kongres je sprejel načrt, po katerem naj bi vsak študent v prvi polovici svojega študija ne glede na ekonomski položaj svojih staršev prejemal študentsko stipendijo. Študentske stipendije bi bile razdeljene približno takole — po statističnih podatkih o učnih uspehih bi okrog tri četrtine študentov prejemalo študentske stipendije, četrtina študentov pa bi lahko tudi ostala »neuspešna« četrtina dobila študentske stipendije, če bi uspešno opravila posebne izpite. Stroške študija, ki presegajo višino študentske stipendije, bi kriili s posojili. Posojila ne bi bila odvisna od učnih uspehov — zadostovalo bi že samo maturitetno spričevalo. Na podlagi posebnih uspešnih izpitnih rezultatov, bi posamezni študenti lahko dobili še dodatna, ugodnejša posojila od države. Vse te predloge morajo potrditi in sprejeti seveda še odgovorni organi, vendar doslej, po izjavah študentskih predstavnikov, se še ni primerilo, bi vlada zavrnila njihove

predloge. Zaradi svojega imidža značaja ima nacionalna unija švedskih študentov možnost, da imenuje svoje članke v vse vladne komisije, ki se ukvarjajo s študentskimi in univerzitetnimi problemi ali drugimi vprašanji, ki se nanašajo na visoko vzgojo.

Nacionalna unija švedskih študentov (Sveriges Förenade Studentkårer SFS) je stara organizacija. Ustanovljena je bila po prvi svetovni vojni leta 1921 z namenom, da bi posamezne študentske unije na univerzah in inštitutih dobile skupno agencijo. Sčasoma se je organizacija okrepila in dobila vedno bolj trade-unionski značaj. Njen glavni cilj je bil izboljšanje življenjskih in poznejše študijskih pogojev svojih članov. Organizacija ima danes močan vpliv in včasih odločujoč glas v vseh vprašanjih, ki se tičejo študentov in visoke vzgoje na Švedskem.

Študentske organizacije so na vseh univerzah in inštitutih. Članstvo v organizacijah je za vse študente obvezno. Organizacije se vzdržujejo s članarino, ki je precej visoka in različna na posameznih univerzah. Organizacije vodijo dobro plačani funkcionarji. Članstvo posameznih študentskih organizacij je v nacionalni uniji prostovoljno.

SFS je samostojna in nepolitična organizacija, ki pa po svojem preudarku sodeluje z različnimi družbenimi organizacijami, če smatra to za potrebno.

SFS je leta 1950 izstopila iz MSS (Jugoslovija je bila isto leto izključena). Še isto leto pa je skupaj z nacionalnimi unijsami Danske in Norveške prevzela iniciativo za sklicanje prve Mednarodne študentske konference, ki je bila v Stockholmu leta 1950. Od tega časa dalje je SFS zelo pomemben faktor v MSK in tesno sodeluje s COSEC. Letošnji kongres SFS je sprejel tudi sklep, da v bližnji bodočnosti švedski študentje ne bodo obnovili stikov z Mednarodno študentsko zvezo.

6 univerz (Ceylon, Indija, Pakistan, Indonezija, Malaja, Filipini) — 6 različnih problemov.

Vzgojna politika kolonialnih ohiasti je imela odločilen vpliv na domače jezike, ki so ostali popolnoma zanemarjeni. Šele azijski nacionalisti so prvi opozorili, kako nizko so padli domači jeziki in kako uničevalno vpliva to na kulturo in na način življenja domačinov. Nacionalni jeziki in kultura podjarmljenih ljudstev se pod kolonialnimi oblastniki niso mogli razviti — ti so uvedli evropski vzgojni sistem in poučevali v svojih jezikih. Samo tisti, ki je končal tako šolo, je lahko pričakoval, da bo bolj ali manj dostojno živel v deželi, ki mu je po vsej pravici pripadala.

Rezultat kolonialnega vzgojnega sistema sta dve vrsti ljudi. Prvi skušajo postati bolj evropski kot pa Evropejci sami — imitirajo evropski način življenja, uporabljajo tuj jezik in se na vse načine trudijo, da bi se odrekli svoji narodni pripadnosti. Druga vrsta pa so tisti, ki so v glavnem odgovorni za osvoboditev svoje dežele izpod kolonialnega jarma. Ker so v času šolanja mnogi spoznali o vzhodnih kongresih

Jezikovne bariere v Aziji

svobode, demokracije in človeških pravic — so vse to zahtevali tudi zase.

Za azijske dežele osvoboditev izpod kolonializma ne pomeni rožnatega življenja. Po odhodu tujega gospodarja je treba urediti predvsem domače zadeve. In eden od najvažnejših problemov novih neodvisnih dežel v Aziji je vzgoja. Cilj vzgoje ni več državljan, ki bi služil tujemu gospodarju, oboževal njegovo preteklo zgodovino in posnemal njegovo kulturo in način življenja. Šole morajo dati novega človeka, ki bo zvest svojemu narodu, ki bo spoštoval narodno kulturo in domač način življenja.

Osnova za rešitev teh problemov pa je jezik. Jezik je orodje, s katerim se gradi narod, sredstvo, s katerim se državljani naučijo spoštovati svoje lastno kulturo. Jezik lahko dejansko spremeni način mišljenja ljudi.

Ker je jezik tako važen za narodnostno prebujenje, je bila prva naloga azijskih solnikov, usposobiti narodne jezike kot sredstvo za pouk. Težave, ki so nastale s tem v zvezi, so bile velike in jih poznajo skoraj vse mlade neodvisne dežele, na primer pomanjkanje učnih knjig, prostorov, učiteljev itd.

V Aziji imajo poleg tega še drug — resnejši problem. Ko je dežela osvobodena, prej ali slej izgine tudi tuj jezik. Toda s tem se ni vsega konec. V Indiji, Pakistanu, na Ceylonu in Malaji je mnogo jezikov in vsak predstavlja nov problem v vzgojnem sistemu. Te jezike največkrat govori preveč ljudi, da bi jih lahko neupoštevali in zato nastajajo pogosti konflikti, ki včasih privedejo celo do krajevnih vojev.

Indijska ustava iz leta 1950 naštevata 14 »indijskih jezikov«. Hindu, urdu in punjabi tvorijo skupino, imenovano hindustani. Hindu jezik govori okrog 150 milijonov ljudi in ustava določa, da bo ta jezik v 15. letih nadomestil angleščino.

Polovico tega časa je že preteklo, vendar še vedno razpravljajo o pravilnosti odločbe iz leta 1950. Po približni oceni bi morali po ukinutvi angleščine vpeljati v hindu okrog 200.000 novih tehničnih izrazov. In drugi razlog — samo dve petini prebivalstva govori hindu in za ostale jezikovne skupine je hindu ravno toliko tuj jezik kakor angleščina. Mnogi med njimi raje sprejemajo angleščino kot hindu jezik, ker bi tako ostali »državljanji drugega razreda«.

Vendar pa indijska vlada nadaljuje s svojim jezikovnim programom. V vseh nehindujskih državah ustanavljajo hin-

dujske šole, pošiljajo tja hindujske učitelje itd.

Za Pakistan lahko rečemo, da rešuje enake probleme. Tu imajo dva glavna jezika, urdu in bengali. Kot v vseh nekdanjih britanskih kolonijah, je angleščina še vedno v rabi v administraciji in v višjih vzgojnih zavodih. V vzhodnem Pakistanu prevladuje urdu in v zahodnem bengali. Pred leti je v vzporednem Pakistanu izbruhnil upor, ko je vlada objavila, da bo urdu zamenjal angleščino kot edini uradni jezik. Z najtežjimi problemi pa se bori ceylonska vlada. V odnosih med Singalesi in Tamilji smo v našem listu že pisali. Omenimo naj le, da je prav sedaj znova izbruhnil upor Tamilov proti enostranski vzgojni politiki Singalesov, ki imajo večino v parlamentu.

Najmlajša azijska država je malajska federacija, katere prebivalstvo predstavlja eno zmed najbolj pisanih družb na svetu. Glavni narodnostni skupini sta malajska in kitajska. Zadnja šteje tri milijone ljudi in je največja kitajska manjšina na svetu izven Kitajske.

Angleške oblasti so vedno dajale prednost Malajcem, tako da so ti videli v njih svoje zaščitnike. Rezultat tega je bil, da so Malajci po odhodu Angležev spoznali, kako je njihov jezik nerazvit in neprimeren za uporabo v modernem življenju.

Kitajci pa so, čeprav bolj zatirani kot Malajci, dosegli v moji vzgoji lepe uspehe že pred malajsko neodvisnostjo, tako da so po osvoboditvi lahko v Singapuru ustanovili svojo lastno univerzo.

V Malaji ni odpora proti malajskemu jeziku, kot je to primer v Indiji, ker ga vsi sprejemajo in razumejo. Toda malajščina zaradi svoje zaostalosti še dolgo časa ne bo mogla nadomestiti angleščine v vzgoji in administraciji.

Zanimivo je, da je angleščina še vedno važen faktor v malajskem vzgojnem sistemu. In ta položaj se ne bo spremenil še desetletja. Na univerzah v Indiji, Pakistanu, na Ceylonu in Malaji še vedno poučujejo v angleškem jeziku. Šele ko bodo imeli zadostno število srednješolskih učiteljev, se bo lahko ta položaj spremenil.

Drugi vzrok, zakaj je angleščina še vedno učni jezik, je praktična prednost tega jezika pred narodnimi. Ker so Angleži mirno zapustili Azijo, v ljudih tudi ni sovraštva do angleškega jezika in kulture, kot je to primer za francosčino in holandsčino v Vietnamu. Celu v Burmi, edini deželi, ki je po neodvisnosti zapustila Common-

wealth, je angleščina na univerzah še vedno uradni jezik.

Med mladimi neodvisnimi azijskimi deželami sta samo Indonezija in Vietnam uvedla narodni jezik na univerzah in v vsakodnevni administraciji. To je tako posledica majhne praktične vrednosti francosčine in holandsčine v Aziji kakor tudi posledica čustev, ki so jih zapustili kolonizatorji v domačem prebivalstvu.

Proces uvajanja narodnega jezika v šole in administracijo je najhitrejši in najuspešnejši v Indoneziji. Čeprav Indonezija sestavljajo stotine malih otokov, katerih prebivalstvo govori vsak svoj jezik, ki je drugim nerazumljiv, nimajo jezikovne problema. Bahasa, jezik malajskega izvora, je bil po osvoboditvi brez odpora sprejet za narodni jezik. Malajska mladina je že leta 1928 na Vseindijskem kongresu postavila geslo: »En jezik, en narod in ena dežela.« Problem pomanjkanja tehničnih izrazov so rešili na ta način, da so si te besede izposodili iz tujih jezikov. Prve knjige, tiskane v tej mešanici, so napravile majhno zmedo, vendar je le vprašanje časa, da bodo ti izrazi postali neoljudje del indonezijskega jezika.

Na Filipinih sta se angleščina in španščina trdno usidrali kot učna jezika. Predvsem zaradi tega, ker je talog — narodni jezik — močno nerazvit in neprimeren za to uporabo. Vsak šolan Filipinec govori vse tri jezike, tako da tu ni resnega jezikovnega problema.

Jezikovni problemi v Jugovzhodni Aziji so zapleteni, resni in v nekaterih deželah zelo pereči. Kako bodo rešeni, je odvisno v veliki meri od samih voditeljev teh dežel. Brezvestni politiki iz teh problemov kaj radi kujejo svoj politični kapital.

Zaradi praktičnih koristi se bo moral angleški jezik v Aziji še nadalje poučevati. Ta jezik je bil dolgo časa edina vez, ki je pomagala združevati narodne sile v različnih predelih in mora še sedaj ostati zaradi mednarodnih zvez.

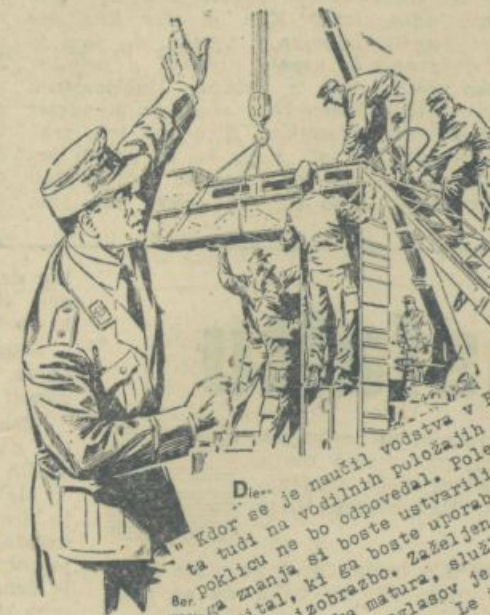
Zaradi enotnosti v deželah z različnimi narodi je bolje, da ostane to prebivalstvo mnogojezično. Po besedah predsednika Nehruja mora vzgojna politika teh dežel težiti za tem, da bo vsak državljani govoril čimveč narodnih jezikov. V deželi pa je lahko tudi samo en jezik, če to odločitev odobrava vse prebivalstvo toda v deželi, kjer stasprejeta dva ali več jezikov, je skrajno nevarno vsiljevati en jezik na račun drugega.

TO NAJ BI BILA DOMOVINA

23. julija je poslednjič izšel študentski list Zoon politikon na visoki šoli za sociologijo v Wilhelmsmavnu. Vzrok prepovedi naj bi po izjavi rektorja dr. Hofstätterja tičal v četrtem od-

tisku in ustvarjanja; toda celo ten članek predstavlja ostro obtožbo proti sedanjim nemški družbi.

Piscu (verjetno ni bil osamljen) gre v prvi vrsti za to, da

OFFIZIER ALLER ZEN

D... Klor se je naučil vodstva v Bundeswehr... ta tudi na vodilnih položajih v civilnem... Be pokliče na se boste ustvarili finančni... verz za znanje, ki ga boste uporabili za na... let, velika matura, služba v vojski 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-97

Zmagoslavje pesmi

V DNEH OD 15. PA DO 21. SEPTEMBRA JE BIL V STRASBOURGU V FRANCII VI. MEDNARODNI STUDENTSKI FESTIVAL KULTURNO-UMETNIŠKIH SKUPIN. MED STEVILNIMI DRUGIMI POVAJBLJENCI JE DOBIL POVAJBO ZA UDELEŽBO TUDI NAŠ AKADEMSKI PEVSKI ZBOR TONE TOMŠIČ. USPEH, KI GA JE DOSEGEL ZBOR, POMENI POMEMBNO PRIZNANJE NE SAMO V STUDENTSKEM MERILU TEMVEČ TUDI V NAŠEM CELOTNEM KULTURNO-UMETNIŠKEM USTVARJANJU, SE POSEBEJ PA JE TO VELIKO PRIZNANJE SLOVENSKE ZBOROVSKI USTVARJALNOSTI. ZATO SMO POVAJILI V NAŠE UREDNIŠTVO NEKATERE UDELEŽENCE, DA NAM POVEDO KAJ VEČ O SVOJI TURNEJI PO FRANCII IN O DOSEŽENEM USPEHU NA VI. MEDNARODNEM STUDENTSKEM FESTIVALU KULTURNO-UMETNIŠKIH SKUPIN.

Kolegi iz zbora so povedali, da so povabili za nastop v Franciji prejšnji odpravi. Značilnega odbora VI. festivala, česar so se še toliko bolj razveselili, ker je jugoslovanska žirija pred tem odklonila njihovo nastop v tujini. Ta prireditelj je postal v Franciji že tradicionalna in pomeni za francoske študente umetniški dogodek prve vrste. Značilno za ta študentski festival pa je tudi to, da ga prireja vsako leto druga univerza v drugem kraju. Kje bo VII., tega sedaj ne vemo. In kako so vas sprejeli v Franciji? V vsakem pogledu zelo lepo. Njihova organizacija je bila odlična in prisilila so nam na pomoč vselej, kadar smo to potrebovali. Ta topel

končno, tudi to je priznanje. Je bil to prvi in zadnji nastop v Franciji? Ne, še nekajkrat smo nastopili s samostojnim programom, tudi ta-krat v okviru festivala. In vaš najbolj uspeh koncert? Tisti na začetku, se pravi na otvoritveni dan VI. festivala v že tradicionalna in pomeni za francoske študente umetniški dogodek prve vrste. Značilno za ta študentski festival pa je tudi to, da ga prireja vsako leto druga univerza v drugem kraju. Kje bo VII., tega sedaj ne vemo. In kako so vas sprejeli v Franciji? V vsakem pogledu zelo lepo. Njihova organizacija je bila odlična in prisilila so nam na pomoč vselej, kadar smo to potrebovali. Ta topel

politično nasprotna si tabora. Se pravi študentske skupine z Vzhoda in Zahoda. In prav v tem je pomembnost festivala. Kultura je namreč eno izmed tistih področij, kjer se lahko pogovorita oba svetova v dokaj skupnem jeziku. To se je pokazalo tudi na tej prireditvi. Za vsa študentska sveta je bila odprta vrata za izmenjavo mnenj in dosežkov Vzhoda in Zahoda. In še nekaj, ti stiki, ki so bili doseženi na kulturnem področju, se lahko razširijo tudi na ostala. Saj bodočnost sveta ni v razdeljenosti na tabore. Ta značilnost festivala je zame najpomembnejša. In kaj sodiš o uspehu zbora? Vsekakor prodoren. Bila je to ena izmed najboljših skupin, zaradi česar je bil tudi koncert zbora določen za otvoritveni dan. V Strasbourg je bila sicer še vedno mrtva sezona, je pa prav uspeh zbora povzročil, da je bila festivalna dvorana s 1500 sedeži ves čas nadaljnjih prireditev zasedena do zadnjega kotička. Sicer pa se kaže uspeh zbora tudi v izredno pozitivnih kritikah francoskega časopisa in končno tudi v tem, da je bil vsak nastop toplo nagrajen z aplavzom. Lahko rečem, da je zbor častno opravil svoje poslanstvo in istočasno z uspehom reprezentiral celotno Zvezo študentov Jugoslavije. Novi stiki? Predvsem smo utrjili že stare stike s Strasbourgom. Prihodnje leto bo sicer festival v enem izmed drugih mest Francije, vendar so nas razen na VII. festivalu ponovno povabili tudi v Strasbourg. Poljaki pa bi radi pri njih slišali naš zbor.

Uspeh zbora je vsekakor uspeh zborovodje in obratno. V tem primeru gre za dirigenta Janeza Boleta, ki je akademski pevski zbor šele pred dobrim letom rešil iz krize. Od takrat pa do danes sta zbor in dirigent prebila skupaj že dolge ure. Uspeh ni izostal. Bili smo mu priča že pri nas, sedaj pa se je temu pridružil še nov, tokrat v tujini. Pa tvoje mnenje o festivalu? Bil je to festival amaterskih kulturno-umetniških skupin, kjer so bile zastopane vse panoge od gledališča pa do glasbe. Tokrat sta se sestala na istem prizorišču Vzhod in Zahod, kar daje priveditvi svojevrstno obeležje. Zanimivost letošnjega festivala je tudi ta, da so skupine gostovale v nekatere drugih francoskih mestih in ne samo na centralnih prireditvah. Sodelovale so skupine iz Francije, Indije, Vietnama, Sovjetske zveze, Madagaskarja, Zahodne Nemčije, Italije, Češkoslovaške, Poljske, skratka iz preko dvajsetih držav. Kvaliteta nastopajočih je bila, kolikor lahko sam presodim in kolikor smo posneli iz kritik, na visoki ravni, pa čeprav jo merimo iz amaterskih pozicij. Sicer pa je to razumljivo, saj je vsaka država poslala najboljši, kar ima. Nismo si sicer mogli ogledati vseh prireditev, toda med tistimi, ki smo si jih, so nas najbolj presenetili Poljaki. In uspeh tvojega zbora? Moj zbor je pokazal več, kot pa sem pričakoval, saj je znano, da smo rešene začeli z delom šele letos. Kar se tiče kvalitete podajanja, mislim, da nam jo je uspelo dvigniti v primerjavi z zadnjim ljubljanskim koncertom vsaj za štirideset odstotkov. Sicer pa smo trdo delali, boljše bo, če rečem gurali, od jutra do večera. Dali smo od sebe vse, kar smo

naš zbor med vsemi skupinami prejel največ priznanj in požel največji aplavz. Zato lahko upravičeno govorimo o primatu naše skupine. Vaš odnos do drugih skupin in odnos prirediteljev do vas? Najbolj prisrčni so bili naši stiki s Poljaki. Ti so nam tudi ponudili zamenjavo. Sicer pa smo se z vsemi lepo razumeli in je bilo vzdušje res prisrčno. Še posebno pa so se nas oklenili Alžirci. Tudi prireditelji so nas lepo sprejeli. Ugodili so nam vsako željo in nam v vsakem primeru pomagali.

In načrti po tem uspehu? Najprej ponovitev koncerta v Ljubljani. Nato bomo obiskali nekatera industrijska središča Slovenije, kot na primer Maribor, Celje, Novo mesto. Na vsak način pa nameravamo dvigniti kvaliteto in kvantiteto zbora samega. Takoj bomo tudi pričeli študirati nov, internacionalni program. Prihodnje leto pa smo spet povabljeni v Francijo na VII. festival in sedemdeseto turnejo po Alzaciji. Ta povabila smo do sedaj že sprejeli in o njih že lahko govorimo. Doma pa nameravamo čim širše razplesti stike z našim delavstvom. Tako smo doslej že navezali stike s Saturnusom, Litostrojem in Verčami. To bi bilo za sedaj vse.

Zal ni bilo v naši redakciji nikogar izmed prirediteljev in kritikov, da bi se oni spregovorili o nastopu Akademskoga pevskega zbora Tone Tomšič. Tako smo bili prisiljeni pomagati si z izveščki iz članka Sijajen začetek festivala s pevskim zborom iz Ljubljane, ki je izšel v časopisu Le nouvel Alsacien iz dne 17. t. m.

»Prepevanje jugoslovanskih študentov je kratko in malo navdušilo. Zato nam je bilo lažje sukati pero, da jim zopet še stokrat zasluženo hvale«.

»Pred nami je stalo kakih šestdeset študentov, ki so jih nekateri verjetno imeli za amaterje in jih bili pripravljeno sprejeti s prizanesljivo dobrototnostjo. A stvar ni bila taka. Pevski zbor iz Ljubljane bi bil v čast najimnitnejšim pevskim festivalom. Pod vodstvom profesorja JANEZA BOLETA je zbor Tone Tomšič spreminjal vsako svojo pesem v mojstrovino. To mu je uspelo zato, ker ima zlit glasovni material, za seboj pa brez dvoma tudi trdo delo. Prvi dve pesmi — Musica, noster amor in Ecce, quomodo Jacoba Gallusa — sta bili čudež čistosti, svežine in notranjega ognja«.

»Ena bistviteh kvalitet tega zbora, disciplina, mu daje enovitost, možnost trenutne reakcije na najmanjši znak svojega dirigenta, s katerim je povezan v taki zbranosti, da jo redko najdemo. Pa še več — zbor svojo pesem vsakokrat doživlja in s čudovito lahkoto prehaja iz enega žanra v drugega. Zdalj sliši v njem žuborenje potokov, zdaj rjovenje viharja, pa spet ljubezensko tožbo. Vse te odlike zbora so se pokazale zlasti v Očenašu hlapca Jerneja, presretni in resni skrbni, ki pripoveduje o uporabi starega kmečkega hlapca, ter v partizanskih pesmih«.

»V drugem delu programa je zbor iz Ljubljane popeljal poslušalce ki so mu naravnost viseli na ustnicah, skozi Slovenijo, Srbijo, Makedonijo in Dalmacijo. Uspeh je bil tolik, da so poslušalci zahtevali ponovitev za vsako pesem. Razen tega je moral zbor dodati na koncu še nekaj pesmi, ki so prav tako žele buren aplavz«.

S. B.

Jakob Savinšek — Pijani poet

BACH Pasion po Matevžu

Zadnje obveznost iz prejšnje sezone je Slovenska filharmonija izpolnila v septembru z izvedbo veličastnega Bachovega dela Pasion po Matevžu.

Bach je bil izredno v duševni svet zagledan človek in je v krščanskem etosu gledal tisto podlago, na kateri naj človek gradi svojo srečo. Ta njegov nazor pa je bil značilen tudi za njegovo umetnost. Njegova sicer kristalno čista glasba je vseeno polna idej, ki so tudi občeloške. Stijlo je njegova muzika komaj še do ločena. Kljub temu, da je bil otrok baroka, sega njegova umetnost od gotike pa do današnjih dni. Predstavlja pa tudi višek umetnosti kontrapunkta, ki je bila značilna za nekaj stoletij nazaj. Bachovi sodobniki niso priznali njegove veličine. Njegova doba je imela drugačne ideale (neapeljski glasbeni vplivi) in šele dve leti po Beethovnovi smrti je zopet oživel prav z Matevževim pasijonom.

Kot glasbena oblika se je razvil pasijon iz starih misterijev ter iz pripovedovanja o Kristusovem trpljenju. Med prvimi, ki so se posvečali umetniškimi upodobitvam pasijona, sta bila Binchois in Obrecht, predstavnik prve in tretje nizozemske šole (15. st.).

Pasijon po Matevžu je grandiozno delo in predstavlja vsaka izvedba veliko preizkušnjo za vse izvajalce. Zahteva razen dveh zborov še otroški zbor, dva orkestra in soliste. Celotno delo izpolni dva cela večera, zato ga navadno krajšajo in so ga tudi pri nas, čeprav nemnim, da je bilo krajšanja vseeno nekoliko preveč. Tako je namreč odpadel v drugem delu koncerta celoten otroški zbor, razen mnogih drugih krajšav. Z naraščajočo premočjo svetovne glasbe pa je dobil mnogo posvetnih elementov (n. pr. recitativ s figuralnim basom). Razen Matevževga Pasijona je napisal Bach še Pasijon po

Vse našete pomanjkljivosti pa nikakor ne morejo zabrisati celotnega vtisa, ki je bil brez dvoma dober. Slovenski filharmoniji gre zasluga, da je to ogromno delo v celoti v repertoar, vsem izvajalcem pa priznanje.

»Najina Gordana joče. Pojdi, da jo zabavava,« je dejal mož, »obril se bom pozneje. Pojdiva!«
»Povej mi...«
»Deklica je prišla jokaje v sobo. Oče jo je dvignil in posadil v mamino naročje. «Tako,« je rekel, »toliko, da se obrjem, pa pridem še jaz, da se poigramo.«

Pripovedovala sem mu o Tomu, ko je vstalo v njem to njegovo razburjenje. Njegove oči so velike, sive in v globini zasenčene z rjavkasto meglo. Neka moja nehotena beseda je padla vanje. Dve, zame še vedno nepoznani jezici, sta se za hip skakili. Vzemirilo se je že zdavnaj naplavljenno odlaganje odkritega razgovora.

Na površini sivih jezer so vstali prvi krožni valovi. Morebiti ni hotel priznati, kako težka je bila zanj moja beseda. Vseeno. Tega ni bilo potrebno reči.
Koncentrični krogi so se širili. Najprej so mu zažarele oči. Prekrile so se s plamenčasto zaveso. Toda rjavkasta megla v njih ni izginila. Prikrade se se temne linije drobni gub. Ena, najgloblja, med obrvmi, se je spremenila v sotesko z belimi robovi. Veliki val se dotaknil nosnice, jih razširil in malce pridvignil čelo. Poslednji, največji val pa se je ustavljal na ustnicah. Nekoliko so se razprle in izdajalsko razkrile krčevito belino zob.

Upetil je vame svoje oči in iz neke mrakobne daljave počasi ponovil... »in dal mi je tisto, česar sem ZAMAN pričakovala od drugega«. Umolknil je, jaz pa sem spet opazovala valovanje na njegovem obrazu. Potem je še enkrat ponovil ta stavek, nato pa je znižal glas in povsili pogled:
— Zakaj si prav to povedala?
— Kaj to?
— No, to... da se je pokazal boljše.

in prisrčen odnos do nas se ni spremenil vse do konca, če ne rečemo, da je celo stopnjeval. In vaš prvi nastop? Že takoj naslednji dan po prihodu v Strasbourg, v Palace de Fêtes. Nastopili smo skupno s poljsko folklorno skupino iz Gliwic. In uspeh? Po našem mnenju odlični. Na začetku prireditvi smo bili pohvaljeni in to na prvem mestu, pa čeprav ni bilo to nobeno tekmovanje temveč le revija študentskega kulturno-umetniškega ustvarjanja. Povabljeni smo tudi že za prihodnje leto na VII. festival in

Vsekakor! V Strasbourg je bila večina študentska, na ostalih koncertih pa mešana. Vselej smo imeli občutek, da je glasbeno razgledana. Torej brez pripomb.

VI. festivala se je udeležil tudi Maks Vreča kot predstavnik ZSJ. Njemu ni bilo treba stati na deskah odra, osvetljenih s prameni številnih reflektorjev. Sedel je neke v dvorani in lahko nemoteno precejeval potek prireditve. In kaj sodiš ti o festivalu? Vse festival se je odvijal v duhu mladosti. Zastopana sta bila oba, sicer družbeno-

se, kot bi bilo treba. Otroci pa mora imeti veselje, smeh. Ali ne vidiš, da se naša Gordana ne razvija kot ostali otroci? Zena mu je položila glavo v naročje. V ušesih so ji zabrenčali zvoki oddaljenih siren, ki so klicale na preplah. Mnogo jih je bilo slišati, po vseh koncih mesta in predmestja. Vsi ti zvoki, zategli in piskajoči, so se zlivali v eno in ustvarjali strahotno pesem. Zaradi nje kri oživi in zdi se, kot da bi pod kožo lezle mravljice, mnogo mravljice. Zaradi nje vstrepeta zrak in strah ga razpara.

Nedjo Parežanin

Roka na asfaltu

V želji, da bi bralce seznanili z literarnim ustvarjanjem študentov drugih jugoslovanskih univerz, objavljamo dvoje krajših del dveh mladih avtorjev iz beogravskega študentskega časopisa Student in sarajevskega študentskega lista Naši dani.

Zena je kriknila in padla na otomano. Po ulici so drveli avtomobili. Njihovi motorji so hrumeli od jutra do večera. Nekatere je zavijala sirena rešinskega avtomobila. Deklica je zavrisnila in stekla v materino naročje. Zena je ležala z zaprtimi očmi in z rokami stiskala levo stran prsi. Deklica je zajokala, ker mama ni odprla oči.

»Marija!« je poklical glas iz druge sobe. »Zakaj dete joče, Marija? Kaj je s teboj?«

Pripravljali se je k britju in je v sobo pritekel z milnico na obrazu. Pogledal je ženo, ki je ležala kot mrtva. Zavihal si je rokave in pristopil, da jo dvigne. Odvedel jo je v drugo sobo.

»Kaj si pametna?« jo je šepetaje vprašal. »Kaj ne vidiš, da bo stopala iz tega otroka še pohabljenec? Bože moj, zahrumejo so motorji, pa, kot da bi se ne vem kaj zgodilo! Takšna je vendar ulica, prometna!«

»Ni samo to, ni,« je zajecijala žena.

»Ampak? Sirena?«

Zena je prikimala in zaprla oči.

»Neverjetno,« je rekel mož, »kot da je sirena nekašno čudo. Kolikokrat sem ti že rekel, draga Marija, da pazi na malo Gordano. Tvoj kriki ji škoduje, ne razvija

se, kot bi bilo treba. Otroci pa mora imeti veselje, smeh. Ali ne vidiš, da se naša Gordana ne razvija kot ostali otroci?«

Zena mu je položila glavo v naročje. V ušesih so ji zabrenčali zvoki oddaljenih siren, ki so klicale na preplah. Mnogo jih je bilo slišati, po vseh koncih mesta in predmestja. Vsi ti zvoki, zategli in piskajoči, so se zlivali v eno in ustvarjali strahotno pesem. Zaradi nje kri oživi in zdi se, kot da bi pod kožo lezle mravljice, mnogo mravljice. Zaradi nje vstrepeta zrak in strah ga razpara.

Stanovanci so bežali po stopnicah, z otroki pod pazduhami in z blazinami na glavah. Na stopnišču je postajalo vse hrupneje in hrupneje, kajti sirene niso potihnile, priganjale so k begu. Neki starček je padel pred vrati v svoje stanovanje. Komaj mu je uspelo vzeti palico, ki jo sedaj drgetajoč stiska v rokah, kot da bi mu jo kdo hotel vzeti. Kljub mu je padel z glave in zdrsl nekam daleč po stopnicah. Ljudje so hodili po njem. Starček pa je ležal in stiskal zobe, ker ni mogel ničesar reči. Neka mlada ženska je stala med naprotnimi vrati, otrpla, z razkoračenimi nogami, in močila. Strah je ni pustil, da bi bežala za ostalimi. Njena odprta usta, ka-

kor da bi bila iz lesa, je niso hotela ubogati. Kakor da bi se opravičevala tistim, ki so bežali mimo nje. Nihče je ni opazil.

»Sirene,« je rekel mož, božajoč ženin obraz. »Kateremu pametnemu so danes še napoti sirene?«

Zena premika ustnice in ima zaprte oči, kot da bi molila. Brez besed je. Samo v mislih se ji nizajo slike iz preteklosti.

Mala Gordana je imela punčko. Ko se je igrala, ji je padla punčka skozi okno na sosednje dvorišče. Deklica je stekla, da bi jo pobrala. Bilo je to minuto pred tem, ko je žena stekla z blazino, in preden so sirene zapele svojo strahotno pesem. Najprej pa bi morala pohiteti na ulico in najti dekle, ki je šele potem zbežati v klet, kamor so odšli drugi.

»Gordana, Gordana,« je brezumno kričala žena, kot da bi držala v rokah ogenj.

»Kje si, Gordana...«
»Ali me slišiš, Marija?« je vprašal mož. Prišel se je že jeziti. »Mar ima sploh kakšno korist, da ti govorim?«

Ulica je bila zapuščena. Ulice so vselej zapuščene, kadar zavijajo sirene. Zdelo se je, kot da bi mesto umrlo. Samo veter se je poigraval s koski umazanega papirja, jih nosil in jih odmetaval po vogalih in kotih. Tudi vohodne cevi so grgale. Nekdo se je spomnil in zaprl vodo. Veter je prinašal s seboj vonj po ognju in smrti. Izginila je več kot polovica mesta. Niti sonce ni sijalo kot prej in je bilo medlo. Morebiti zaradi prevelike megle in dima. Sedaj ga zakrivalo železni križi, ki prinašajo s seboj bučanje in grmenje.

»Gordana, dete moje nesrečno, kje si,« je klicala žena.

Neka roka se je stegnila. Ta uniformirana roka je zagrabila ženo za prsi.

Umetniška svoboda ali stvariteljska nemoč

ZAPIS OB UPRIZORITVI ODRSKEGA POIZKUSA »VESELJE DO ŽIVLJENJA«

»Gledališče spominja na ječo s tremi stenami, četrta pa je misteriozna publika, ki nas gleda in posluša.«

Jean Cocteau v Poslanju Burgtheatru ob odprtju obnovljene gledališke hiše.

Nevzdržama, kakor reka, ki odplavlja vse, kar ji stopi na pot, zamejuje resnični umetnik staro in šče novih možnosti in novih vrednot. Aristotelove dramaturgijske niče. Človek ni več nekaj, kar bi z vso gotovostjo lahko postavil na skupni imenovalec, čas ga je zatominiral in od grozot vojne ter na koščke razdrobljena človeška osebnost teži nazaj v svojo nekdanjo klasično enovitost, k jasniemu moralnemu in etničnemu opredeljevanju. Razkroj naturalistične tehnike se je najprej odrazil v slikarstvu, novoromantični poeziji in epiki, gledališče ni moglo ostati v starih kolovozih. Ivan Cankar je bil tisti Slovenec, ki je s Pohujšanjem in Lepo Vido nakazal pota nove dramatične, četrti stena je nestrpna, ta gleda in posluša: zmeraj znova se ji zahoče novih resnic o sebi, o svojem času, o postarini in sivi gospe Evropi... Utrati je treba preko desk novih poti do človeka. Z aristotelisko dramaturgijo je odšla tudi realistična tehnika. Svet je res že strašno star, umetnost pa hoče biti vedno mlada, kot Jacinta.

Ce komu, potem je slovenskemu gledališču potreben prepoved v to smer. Ta prepoved ne more priti od nikoder. Samo iz nas samih. Naša gledališka zgodovina hrani dokaze o tem, da se je slovensko gledališče prerodilo vedno le v obdobjih, ko se je

domača tvornost osvobodila provincialnih oklepov in začela novo svetovljansko brazdo. Nikdar v zgodovini slovenskega gledališča se ni bilo takega prepada med dramaturško tvornostjo na eni ter gledališko zmožljivostjo na drugi strani. Kreativne sile slovenskega igralskega dosegle evropski nivo — naša izvrtna tvornost pa caplja za njo.

Bržčas zato, da bi odpravila tej očigledni diskrepanci, se je nadebuda družila, zbrana okrog Gledališča 57, odločila, da posreduje občinstvu le taka dela, ki bodo prispevala k temu premiku. Namen je pozitiven in ga je treba pozdraviti. Gledališče, ki bo podpiralo izključno domačo tvornost in avangardistične poizkuse iz tujih logov, potrebujemo. Ne potrebujemo pa zgolj »ideoloških informacij«, marveč idejne usmerjenosti, ki bo soustvarjala novonastajajočo moralno skupnost, katere bo nastala in že nastaja vprito družbenih premikov pri nas.

Prvi domači avtor, ki ga je Gledališče 57 predstavilo, teh premikov ne vidi ali pa jih noče videti. Zato nas je zamen ves večer prepričeval, da bi njegov slikar Malič ustvarjal, če ga ne bi ovirali njegovi sestrji Cica in Caca. (Slednji sta sinonim za družbo, nasilje, državo, oblast itd.) Fantu se je zahotelo »absolutne svobode«, zanjo pa je bil nagrajen s samoto, ki ne ve, kaj bi počel z njo, kakor vsak čas ne bosta vedela več njegova idejna očeta Jean Paul Sartre in Albert Camus. Skratka — umetnik je revoltiran kar se le da, zakaj vedno znova spoznava, da ne more in ne more postati svoboden, ker svobode v svoji osamljenosti ne potrebuje več. Prezira nad absurdnimi pogoji, v katerih uresničuje samega sebe in svojo srečo, ga tira v individualizem skrajne vrste. Pojmi, kot

so družina ter druge starodavne institucije, ne pridejo več v poštev. Zaslini izhod: skepsa in nihilizem. Tak je torej slikar Malič, ki smo ga lahko spoznali kar v štirih inačicah v Javorškovi drami. Njegov osebni problem pa hkrati ni tudi obci problem; zakaj mimo dogmatičnih in birokratskih okorelih »setra« ter malomeščanske odjuge, ki jo je prignel veter s severa, živijo v deželi slikarja Maliča še milijoni drugih ljudi, ki se prav tako osvobajajo v neprestanem boju z naravo, z družbeno in idejno zaostalostjo, ki prav tako osvobajajo svoje delo in svojo osebnost v premagovanju vsega preživelega, vendar zato ne potrebujejo kategoričnega imperativa: svoboda in samota za vsako ceno.

Da avtorju taki vrednoti ne zagotavljata utehe, je očitno na prvi pogled. Svoboda kot vrednota vseh vrednot je vrednota le tedaj, če jo uresničujemo v počlovečenju in med ljudmi. Druga izbira pa je samomor.

Z »idejno informacijo«, ki nam jo je Jože Javoršek poslal, ne moremo biti zadovoljni. Bolj razveseljivi pa so njegovi dramaturški prijem, velika režijska domiselnost, tonja in sodelujočih in nekateri naravnost frapantni poskusi: atomizacija človekove moralne zavesti, boj človeka zoper lastna naspotja — demonstriran v Fantazeli, ki je slikarjev umetniški jaz, razbit v troje: v njegovo afirmacijo, negacijo in skepsu, ritem uprizoritve ter dinamika občutij — izraženih na povsem nov, za marsikoga še neznan način. To pa so brez dvoma odlike, zavoljo katerih je veljalo napraviti ta odrski poskus.

Sceni ni kaj očitati. Bila je dovolj funkcionalna in snovno razbremenjena, da je lahko zaključevala stilne prijeme v zaključeno celoto. Kolektivna režija, ki je na eni strani dopuščala veliko svobodo igralcu, je vendar nosila v sebi razdirajočo kal neubranosti, ki se je izražala predvsem v muzikalni neubranosti zborovske besede. Kostumi so bili, a ne samo zato, ker so bili osnutki za ne izdelani v Parizu, okusni in tudi domiselno zasnovani. Scenska glasba, izrazito filmska, je bila funkcionalno uporabljena.

Odrski eksperiment so igralsko realizirali: Miha Baloh, kot preganjeni slikar Malič; Odličan igralec, vloga na kožo, če ga ne bi utesnjevala avtorjev idejni shematizem in teza, zavoljo katere je tako strašno preganjan. V njegovem »boju za svobodo« sta mu krepko nastavljal zanke njegovi sestrji Vida Juvanova kot Cica in Mihaela Saričeva kot Caca — par, ki se je skladno dopolnjeval v svoji dogmatično birokratski odurnosti do zoprnosti in nagnusnosti, vprito take moralne deformiranosti, kakršno jima je prisodil avtor. Mlajši par: Duša Pokčakova in Nada Bavdaževa — je ustvaril videz razposajene mladostne zagnanosti, ki bi bila lahko muzikalno bolj ubrana. Danilo Benedič, Marjan Kralj in Laci Cigoj — trojna inačica in hkrati idejna različica slikarja Fantazela je bila dokaj harmonična. Z diskretno eleganco je zaigral advokata Polde Bibič, Milan Ljubčić in Božo Vovk pa sta igrala pogrebce.

Ritmične kretnje je naštudiral Majna Sevnikova.

Ce naj na kraju povzamem vse, kar smo zapisali, v sklepno misel, potem lahko trdim naslednje: vsak eksperiment je opravičljiv, če je kaj več kot zgolj eksperiment. Javorškov odrski poizkus je vidičub idejnemu shematu in umetniško-izpovedni nedognanosti, kljub pomanjkanju resnične umetniške silovitosti delo, ki si ga velja ogledati.

In še nekaj: nobena družba in noben sistem ne bosta mogla podariti človeku tistega, česar sam nima. Zatorej je osrednji problem tega poizkusa postal problem umetniške nemoči in ne umetniške nesvobode.

RADO JAN

Drago Tršar — Klek

Slovenska imena na knjižnih platnicah

Saša Vuga:

VETER NIMA CEST

Nenavadna, morbidna štimmunga zavzeli iz drobne knjige, ki ima na platnicah zapisano mlado pisateljsko ime Saše Vuge. Življenje, ki ga je

Drago Tršar — Ekvilibristi I

ujel v svoj prvi roman, akterji, ki so nosilec tega življenja, podoba, ki so njegova ilustracija, v vsem je čutili nenavadnost, ki je značilna za Vugin literarni koncept. Življenju ni dal, da bi se v njegovem tekstu odrazilo v vseh svojih realnih dimenzijah, pač pa je — prav v želji, da bi poudaril njegovo bolečo realnost in obenem njegovo groteskno poetičnost v času po minuli vojni — skušal ujeti njegovo sim-

bolno podobo, najti izsek prav tistih momentov, ki so ga najbolj zanimali, mu bili najbližji in so najbolj ustrezali doživljenju in namenom celote. Najbolj izrazito je ob tem prizadevanje po drzni rabi jezikovnih sredstev, od besednih do metafor in celo stavčnih zvez. Mestoma seveda tovrstno hlastanje po izvirnosti jezika preraste svoj okvir, svojo mero — in posledica tega je, da ostane pripoved tam premalo izklesana, zastirta, prenasličena. Podobi, ki raste iz prepleta čutnih elementov in je dovolj strnjena ter dovolj doživljiva, gre pripisovati razmeroma visoko umetniško funkcijo, kakor hitro pa si pod pisateljevim peresom izliči primat, kakor hitro postane pisatelj bolj mikavna od vsebinske in idejne plati, že preti nevarnost, da bo celoti v škodo.

Vugino pisanje je bolešno, a na dnu se skriva izredno topel odnos do človeka, ki je osamljen, brez ljubezni, brez energij, kajti izpolni mu jih je življenje. Kot že omenjeno, veže iz njegove pripovedi svojevrstna morbidna vzdušje, svojevrstna atmosfera izumiranja, usode treh osamljenih, zapostavljenih, pozabljenih starih so tista osrednja os Vuginega romana, okoli katere se zvrste epizodni prizori usod in življenja v majhnem, dolgočasnem primorskem mestecu — pisateljevi domovini. Svojih simpatij do tega kraja ne more skriti, čeravno mu zunanji opis priloži ni bistven. Kierkegaard opisuje, ima opisovanje funkcijo v celotnem dogajanju.

Napačno bi bilo Saši Vugi otrekati tisto osnovno kvaliteto, ki more romanu dati popolno ceno: spopad z življenjem in s problemi družbene narave. To je — nasprotno — storil, v tem je tudi gibal njegov pisanja. Nič manj izrazita komponenta njegovega pisateljskega daru je njegovo nagnjenje do nekoliko nabreklih stiliziranj, ki je tudi tu prevladalo in dela viti, da gre pisatelju v prvi vrsti za doletene pripovedne efekte, za videz drznosti, za zunanji učinek, za užitek strastnim literarnim »sladokuscem«, kot je nekoč zapisal na platnicah, ko delo priporoča, manj pa za vsebinski poudarek tiste izrazite človeške tragike njegovih oseb, ki ga je tolikanj prizadevalo, da se je pisanja lotil. Samo vtis! Vtis vara in domnevamo lahko, da bo Vuga v bodoče le nastopil z bolj očiščeno in iz-

klesano pripovedjo, da bo znal življenjsko vsebino viliti v trdnjše okvire in ob zvestosti svojim dosežanim vrlinam ustvariti roman v pravem pomenu besede. Kajti Veter nima cest ne dela vtisa, da bi bil roman.

Anton Ingolič:

KJE STE, LAMUTOVI?

Ingoličeva pisateljska prizadevanja so kronana s petindvajseto knjigo, z romanom iz rudarskega življenja: Kje ste, Lamutovi? Opomba, da tudi v pričujočem delu pisatelj ni storil nič bistvenega novega, da je v vseh komponentah ostal zvest sebi in svojemu dosežanemu delu, bo marsikomu povedala vse. Nobenega dvoma ni, da je Ingolič pripovednik, da zna fabulirati, da mu življenje na eni in zakoni pisateljevanja na drugi strani niso tuji. Vse to je res, a vse to tudi še ni dovolj, da bi njegovo pisanje zaživelo v umetniško polnem zagonu, da bi vsebovalo osrednjo človeško idejo, ki bi prežela celotno dogajanje. Ingoliču gre bolj za snov in za zunanji splet dogodkov kot za umetniško upodobitev nekega ambienta in nekega osebnega doživlja, ki bi mu bilo, zainteresiranemu predvsem za družbeno vprašanje, doživljeno družbo kot take. Avtor ne doživlja življenja z umetniško prizadetostjo, kakor je temu primer Miško Kranjec; pri Ingoliču je snov tista, ki ga žene k delu, zanima, efektna fabula, gradivo torej, ki je zunaj njegovega notranjega doživlja, ne pa življenje samo, ki bi ga bilo prizadelo. To se je izkazalo v vseh njegovih poslednjih delih, najbolj očitno v Starvi, Ugasli dolini, Dečku z dvema imenoma in zdaj v Lamutovih, medtem ko so njegova predvojnja dela v delnem naspotju s tem povečini zrasla iz drugih osnov, iz doživlja, ki ga je ne le vsebinsko, ampak čustveno in miselno prizadelo.

Ingoličev realistični čut je v poslednjem času prešel v naturalistično neprizadet odnos do snovi. Marljivo zbiranje podatkov o dogajanju, ki naj bi našli svoj opis v fabuli, se ni pogoj za dejansko doživljeno snovi. To se je v Lamutovih izkazalo. Pripovedovanje ručarja Marka Lamuta, ki ga je življenje iz bednih razmer v zasavskem rudarskem kotlu kmalu po končani I. svetovni vojni pregnalo v tuje rudnike ter naredilo iz njega revolu-

cionarja, ki se je potem, ko se je pregaral v globinah francoskih rudnikov, doživljal bedno usodo brezposelnega, v letih poslednje vojne sodeloval s francoskim uporniškim gibanjem — vrnil v domovino med partizane, nato pomagal obnavljati rudnik v domačem kraju in naposled spet odšel v Francijo po slovenske rudarje, ki naj bi se vrnil v domovino, kjer je padel v boju za delavske pravice, to pripovedovanje je sicer dovolj pestro, zanimivo, življenjsko, ni pa v njem umetniških kvalit, ki bi celoto zajele in ji dale poleta. Te osnovne pomanjkljivosti tudi v tekstu samem, v obdelavi značajev in situacij ni mogoče prikriti. Vseskozi je pričujoče Ingoličovo naturalistično dojetje življenja, kar ima za posledico ne le togost in posiljenost posameznih opisov, temveč tudi neprepričljivost revolucionarnega početja Marka Lamuta. Manjka namreč pristnih notranjih vzgibov, dokazov torej, ki lahko izvirajo samo iz doživlja ali silnega podoživlja neke usode. Toda Ingoličevi junaki so vse preveč skonstruirani in vse premalo porirjeni doživljenjskih oseb. Kdo je bolj dodelan označil njihove lastnosti kot dr. Oevrik v Novem svetu že pred dvajsetimi leti: »Ingolič raje noroča, kot da bi obliči, posreduje, namesto da bi ustvarjal. Vsi opisi so plod skrbno izvedene dokumentacije, podprte s kopo podatkov in izsledkov opazovanja...« In prav tam: »Ingoličeve osebe so na zunan las podobne resničnim človeškim bitjem, dejansko so pa le stvori, sestavljeni po volji razuma in s pomočjo spretnosti opazovanja. Gibljejo se po volji avtorja, ne pa po svojih lastnih zakonih... so stvori z neizmerno preprostim mehanizmom.«

Ne bilo bi prav, ko bi ob tem prezrli njihovo družbeno pojozenost. Velja za pričujoči roman: fakta so razvrščena v fabulo, niso pa niti družbeno niti psihološko dokončno utemeljeni in zato na mnogih mestih neprepričljiva. Izredno zanimiva snov — pravzaprav zgodovinska tragedija naroda — je ostala neizklesan spomenik. Vse je tu, manjka le občutek za tisto, kar je v jedru celotne snovi — manjkata idejna globina in umetniško čustvovanje, ki bi iz Lamutovih mogla narediti simbol te velike tragedije. Tako pa — ostajajo zgolj povesti. K. V.

Marijan Tršar — Trapezisti

— Zato, ker tako mislim. Sicer pa, sedaj, ko je konec...
— Ni še konec! Zame ne!

Bilo nama je jasno, da v vrat razumevanja nikoli ne bova odprla vodnikom nepretrganega molka. Iz sebe je bilo potrebno vzeti skrite ključne priznanja. A nihče ni hotel biti prvi, ki bi segel po njih.

Sedaj pa je beseda »zaman« povzročila, da se je on prvi odločil.

Prt na mizi je imel rdeče in modre kocke. Zamikalo me je, da bi premikala kozarec z modrega na rdečo polje. Njegov, ko je on še naprej govoril, sem se jaz s tem zabavala. Sicer pa, nekam sem tako ali tako morala gledati. Kajti vse se mi je zdelo čudno. Bilo mi je tako kot akkrat, ko sem še pred leti sanjalarila.

Nekoč se bom vendarle morala poročiti. Seveda — z njim. Kar naj sploh mislim na koga drugega? Boril se bo zame in zmagal bo. Borba in zmaga. Nasmešnila sem se. Opazil je to.

Vzel mi je iz roke kozarec in ga postavil daleč vstran. Na ep izmed modrih kock.
— Ne glej v ta kozarec. Pusti ga. Gre za važnejše stvari.

— Kaj res? Tega nisem občutila. Vedno si trdil, da sem otrok in da se ne misliš z menoj postavljati kot z OSTALIMI ženskami. Poudarjal si »z ostalimi«. ... Da ne pozabim, Sedaj me tudi drugače gledaš. Oči imaš mračne. V njih ni tiste jarnosti, ki sem jo nekoč tako zelo ljubila.

— Malce je odprl usta, da bi nekaj rekel, toda ostal je nem. Morebiti je razmišljal. Potem se je obrnil k natakarju in ga poklical, da bi plačal.

— Pojdiva. Tu me vse drvi. Ne vem, čemu sem ti predlagal, da greva prav na to odvrtno teraso.

— Saj je vseeno. Neki sva vendar morala sesti. Bolje je tako. Včas odpele šele čez uro. Lahko bi še nekaj časa sedela, potem pa bi me pospremil.

— Ne, hčem, da takoj odideva! Po enem letu imam vendar pravico, da te sam gledam, brez drugih.

Vstal je in mi odmaknil stol. Vselej je bil vljuden. Včasih me je to privlačilo. Mislila sem, da je v ljubezni potrebno imeti lepo vzgojenega človeka. Da je to važnejše kot ostale ženske, s katerimi ga delim (on je v njih iskal samo žensko, mene pa je ljubil in spoštoval in se me ni hotel dotakniti).

Ulice so me spominjale, da jih za vselej zapuščam. Leto dni jih že nisem videla, pa jih vseeno nisem pozabila. Spoznala sem nove ceste in nova razpota. Domu sem njihovo vrednost. Morebiti na njih res nisem našla tistega, pred čimer sem tako odločno zbežala s teh, pa so mi vseeno prinesle neko novo vrsto miru. Miru v naravi, miru pred nevihti, ki bo uničila vse, kar je slabo. Zlela sem, da ostane pri tem. Da se privadam na ta neživljenjski mir brezbrzičnosti. Da se ognem ponovni nevihti emocije. Zato sem tudi hotela s tisto upornostjo pozabiti najine skupne sprehode po zaledenem, mokrem ali razbeljenem asfaltu mojega mesta, s katero sem se hotela vselej ogniti nidenju z vsemi kraji, ki so se dotikali najine preteklosti.

Bilžala sva se skupni postaji. Slišala sem, kako so se piski lokomotiv podili okoli nanih glav in bilo mi je žal, da niso bili tako močni, da bi zadušili vse drugo. Ti oddaljeni zvoki pa so prihajali mehko kljub prvotni ostrini. Zato so bile njegove besede mehke, a so ostro zadevale.

— Se spominjaš, ko sva nedeleč od tratin nabirala rdeče rože? Tudi takrat so se žigji lokomotiv vpletali v najin razgovor.

Imel je bele platnene hlače. Obarvale so se tu z drobnimi zelenimi madeži, ker sem hotela imeti marjetice prav iz tistega šopa trave, ki je segala do kolen. Prinesel jih je. Bili so beli in rumeni cvetovi in on. Nisem vedela, česa naj bom bolj vesela.

— Ne spominjam se... To je že daleč. Na obrazu sem začutila njegove oči in obrnila sem glavo tako, da ga ne bi mogla videti. Tako obrnjena sem ostala tudi takrat, ko sva sedla.

— Vera, zakaj molčiš?

Molčala sem.

— Kaj v tebi ni ničesar več iz TISTIH dni? Kaj si se res tako spremenila?

Grlo mi je stiskal krč. Hotela sem ga pogledati, pa nikakor nisem mogla. Svojih misli nisem več obvladala. Pomagal mi je. Prijel me je za brado in obrnil moj obraz k sebi.

— Tako, pogledj me že vendar v oči in reci, da je v spominu vse zbledelo. Da se ne spominjaš niti tega, da sva se spoznala na tej klopi. Sedela si s prijateljico. Jaz pa preko poti, belih nasproti. Premišljeval sem. Kako bi se ti približal. Takrat sem opazil, da ti gleda iz zepa časopis. Seveda sem prosil, da mi ga daš. Ti eno besedo, jaz dve... Rekla boš: bil sem vsiljiv. Kot sedaj. Toda zakaj si mi odgovarjala na vprašanja? Nisem te niti hotel niti mogel prisiliti v kar koli, česar ti že vnaprej ne bi hotela. Zani-kaj vse: da ti nisi bila ti — da jaz ne jaz. Naredi kar hočeš, samo NAREDI nekaj!

Pod obrvmi je imel dvojje toplih gnezd za moji zbegani ptici. Poskušala sem mimo njih, pa me je nenasdna poplava na njegovem obrazu pripravila, da sem mu zarila glavo v vdolbino med vratom in ramenom.

In spet nisem ničesar spregovorila. Tudi on ni več. Morebiti se je zvedel, da bo z nenadnim molkom premagal moj dvojni od-

por: do sebe in do njega. In do onih dveh osebnosti v meni. Tisto z zavestjo in tisto z željo. Ni ga zanimalo, če jaz to zmorem. Enostavno, zahteval je kot vselej. Brez tistega »moraš«. To je bilo že samo po sebi razumljivo.

Položil mi je roke na ramena. Prožne roke panterja. Tako sem jih imenovala. Njegov dih je poigral v mojih lasih. Hotela sem mu povedati, da že leto dni ne prihajam v to mesto samo zato, da se ne bi zgodilo to, kar se je. Zato, da bi sebe obvarovala tistega boja z vsako novo žensko, ki jo spozna. Nikoli mi ni povedal, kadar se je pričel z njo sestajati. To sem spoznala šele takrat, ko se je začel izogibati najinim sestankom z izgovorom, da mora odpotovati, ali pa da je bolan. Sodelovala sem v tej igri zaupanja in pričakovala pisem iz vasic, kamor pa sploh ni šel. Sprva me je bolelo, da ga moram deliti z drugimi ženskami, vendar sem se bala povedati, da to vem, ker bi mi sicer lahko odvrnil: »No, in če ti ni prav, da imam razen tebe še katero drugo žensko, katera mi daje tisto, česar mi ne daješ ti, pa...« Da, bilo je vprašanje, kaj bi sledilo za tistim »pa«. Ločitev ali pa njegova zahteva, da prevzamem njihovo funkcijo. Zato sem sklenila, da me ne bo brigalo nič, prav nič, kar bi bilo izven naja. Trudila sem se, da prevarim sebe in njega, ker mi je pomenil preveč, da bi lahko še drugim stvarcem pripisovala kakršnokoli vrednost.

Toda vse to je vendarle bila prevara. In

Ana Lazlić:

Rdeče in modre kocke

APZ V FRANCIIJ Zmagoslavje pesmi

V DNEH OD 15. PA DO 21. SEPTEMBRA JE BIL V STRASBOURGU V FRANCIIJI VI. MEDNARODNI STUDENTSKI FESTIVAL KULTURNO-UMETNIŠKIH SKUPIN. MED ŠTEVILNIMI DRUGIMI POVAJBLJENCI JE DOBIL POVAJBLJO ZA UDELEŽBO TUDI NAŠ AKADEMSKI PEVSKI ZBOR TONE TOMŠIČ. USPEH, KI GA JE DOSEGEL ZBOR, POMENI POMEMBNO PRIZNANJE NE SAMO V STUDENTSKEM MERILU TEMVEČ TUDI V NAŠEM CELOTNEM KULTURNO-UMETNIŠKEM USTVARJANJU. SE POSEBEJ PA JE TO VELIKO PRIZNANJE SLOVENSKEGA ZBOROVSKIM USTVARJALNOSTI. ZATO SMO POVAJBLI V NAŠE UREDNIŠTVO NEKATERE UDELEŽENCE, DA NAM POUVEDO KAJ VEČ O SVOJI TURNEJI PO FRANCIIJI O DOSEŽENEM USPEHU NA VI. MEDNARODNEM STUDENTSKEM FESTIVALU KULTURNO-UMETNIŠKIH SKUPIN.

Kolegi iz zbora so povedali, da so povabili za nastop v Franciji prejšnji odpravljalec odбора VI. festivala, česar so se še toliko bolj razveselili, ker je jugoslovanska žirija pred tem odklonila njihovo nastop v tujini. Ta prireditelj je postal v Franciji že tradicionalna in pomeni za francoske študente umetniški dogodek prve vrste. Značilno za ta študentski festival pa je tudi to, da ga prireja vsako leto druga univerza v drugem kraju. Kje bo VII., tega zasedaj pevec še ne vedo. In kako so vas sprejeli v Franciji? V vsakem pogledu zelo lepo. Njihova organizacija je bila odlična in priskočili so nam na pomoč vselej, kadar smo to potrebovali. Ta tope-

končno, tudi to je priznanje. Je bil to prvi in zadnji nastop v Franciji? Ne, še nekajkrat smo nastopili s samostojnim programom, tudi tokrat v okviru festivala. In vaš najboljši uspeh koncert? Tisti na začetku, se pravi na otvoritveni dan VI. festivala v Strasbourgu in pa koncert za slovenske izseljence v Freymingu. Sicer pa so vsi uspehi, tako da bi se težko odločili za najboljšega. Uspeh je bil v resnici tak, da smo nad vse zadovoljni z njim. Tako nam je Nancy povabil, da mu damo koncert, takoj po našem uspehu v Strasbourgu, pa čeprav smo mu že pred meseci ponudili naš nastop, pa se na ponudbo sploh ni odzval. In publika? Ste zadovoljni z njo?

politično nasprotna si tabora. Se pravi študentske skupine s Vzhoda in Zahoda. In prav v tem je pomembnost festivala. Kultura je namreč eno izmed tistih področij, kjer se lahko pogovorita oba sveta v dokaj skupnem jeziku. To se je pokazalo tudi na tej prireditvi. Za vs študentski svet je pomembna odprta vrata za izmenjavo mnenj in dosežkov Vzhoda in Zahoda. In še nekaj, ti stiki, ki so bili doseženi na kulturnem področju, se lahko razširijo tudi na ostala. Saj bodočnost sveta ni v razdeljenosti na tabore. Ta značilnost festivala je zame najpomembnejša. In kaj sodiš o uspehu zbora? Vsekakor prodoren. Bila je to ena izmed najboljših skupin, zaradi česar je bil tudi koncert zbora določen za otvoritveni dan. V Strasbourgu je bila sicer še vedno mrtva sezona, je pa prav uspeh zbora povzročil, da je bila festivalna dvorana s 1500 sedeži ves čas nadaljnjih prireditev zasedena do zadnjega kotička. Sicer pa se kaže uspeh zbora tudi v izredno pozitivnih kritikah francoskega časopisa in končno tudi v tem, da je bil vsak nastop toplotno nagrajen z aplavzom. Lahko rečem, da je zbor častno opravil svoje poslanstvo in istočasno z uspehom reprezentiral celotno Zvezo študentov Jugoslavije. Novi stiki? Predsedem smo utrdili že stare stike s Strasbourgom. Prihodnje leto bo sicer festival v enem izmed drugih mest Francije, vendar so nas razen na VII. festival ponovno povabili tudi v Strasbourgu. Poljaki pa bi radi pri njih silili naš zbor.

Uspeh zbora je vsekakor uspeh zborovodje in obratno. V tem primeru gre za dirigenta Janeza Boleta, ki je akademski pevski zbor šele pred dobrim letom rešil iz krize. Od takrat pa do danes sta zbor in dirigent prebivali skupaj že dolge ure. Uspeh ni izostal. Bili smo mu priča že pri nas, sedaj pa se je temu pridružil še nov, tokrat v tujini. Pa tvoje mnenje o festivalu? Bil je to festival amaterskih kulturno-umetniških skupin, kjer so bile zastopane vse panoge od gledališča pa do glasbe. Tokrat sta se sestala na istem prizorišču Vzhod in Zahod, kar daje prireditvi svojevrsno obeležje. Zanimivost letošnjega festivala je tudi ta, da so skupine gostovale še v nekaterih drugih francoskih mestih in ne samo na centralnih prireditvah. Sodelovale so skupine iz Francije, Indije, Vietnoma, Sovjetske zveze, Madagaskarja, Zahodne Nemčije, Italije, Češkoslovaške, Poljske, skratka iz preko dvajsetih držav. Kvaliteta nastopajočih je bila, kolikor lahko sam presodim in kolikor smo posneli iz kritik, na visoki ravni, pa čeprav jo merimo iz amaterskih pozicij. Sicer pa je to razumljivo, saj je vsaka država poslala najboljšo, kar ima. Nismo si sicer mogli ogledati vseh prireditev, toda med tistimi, ki smo si jih, so nas najbolj presenetili Poljaki. In uspeh twogaja zbora? Moj zbor je pokazal več, kot pa sem pričakoval, saj je znano, da smo resneje začeli z delom šele letos. Kar se tiče kvalitete podajanja, mislim, da nam jo je uspelo dvigniti v primerjavi z zadnjim ljubljanskim koncertom vsaj za štirideset odstotkov. Sicer pa smo trdo delali, boljše bo, če rečem gurali, od jutra do večera. Dali smo od sebe vse, kar smo

zmogli. Odmev naših nastopov v Franciji je bil izreden. Kolikor lahko posnamem iz kritik in razgovorov, smo bili najboljša skupina na festivalu. Bili smo središče vsega zanimanja in priznanja. Vendar to ni bil samo uspeh zbora kot takega, temveč uspeh celotnega jugoslovanskega glasbenega poustvarjanja in prireditelj niso zamudili nobene prilike, da nam ne bi izkazali vseh svojih simpatij do nas.

In program? Kaj ste si izbrali za nastop v Franciji? Tega smo razdelili na dva dela. Prvega je zaobsegala slovenska umetna pesem od začetkov, od Gallusa, pa do pesmi iz NOB. V drugi del pa smo vključili ljudsko pesem. Vsem so bile naše pesmi zelo všeč. Iz pogovorov pa sem posnel, da so bile za poslušalce še posebno globoko in najbolj doživeto interpretirane pesmi s partizansko tematiko. Največ priznanja sta podelili Bilečanka in Juri gremo v napad. Sicer pa so nasploh pohvalili naš izbor in interpretacijo. Kako pa je vaše nastope sprejela publika? V Strasbourgu smo nastopili v ponedeljek, to je dan, ko se bepravice drže večina doma. Pa tudi sicer je še vedno bila mrtva sezona, tako da smo tam imeli večina študentske občinstvo. Poleg domačinov so nas poslušale vse nastopajoče skupine. Ni bila to sicer koncertna publika, vendar s svoje strani zelo hvaležna. Odmev našega koncerta je bil tolikšen, da so bile pozneje vse prireditve razprodane. Morali smo obljubiti še en nastop, ki pa ga žal zaradi pomanjkanja časa nismo mogli dati. Tudi na ostalih koncertih je bila publika odlična. V Hagondangu, rudarskem mestecu v severozahodnem delu Francije, smo na primer imeli preko 3000 poslušalcev. Število, ki bi se ga razveselili sleherni zbor. Enako toplo je sprejela naše podajanje publika v Guebwilleru in Nancyju, da niti ne omenim koncerta v Freymingu, kjer smo peli našim rojakom. Vsi so uspehi, vendar po mojem mnenju najbolj prvi, glavni koncert v Strasbourgu. Celoten program pa je posnel tudi Radio Strasbourg.

Vaš nastop v Franciji bi lahko imeli za neke vrste turnejo. Dolgo časa ste bili na poti. Je to tako vplivalo na kvaliteto podajanja? Res je, od dvanajstih dni smo jih skoraj šest prebili v vlakih, pet večerov smo izpolnili s koncerti, dva dni pa smo preživeli v Parizu. Štiri koncerte smo imeli v okviru festivala — Strasbourg, Hagondange, Guebwiller in Nancy — nastop za izseljence v Freymingu pa nam je omogočil prireditveni odbor festivala. Kljub naporni poti in nastopom v krajih, ki so med seboj oddaljeni od 200 do 400 kilometrov, pa je zbor do konca ohranil kvaliteto, s katero je začel turnejo.

In priznanja? Kako je s tem? Festival ni bilo tekmovanja ampak revija študentskih kulturno-umetniških skupin. Zato so nam na koncert razdelili le simbolične nagrade. Vsak udeležec je dobil dve lutki in narodnih nošah. Nekoliko večje so dobili posamezni solisti, še večje pa dirigenti oziroma umetniški vodje posameznih skupin. Največjo pa so prireditelji dali meni, češ — za posebne zasluge za festival. Tako je

naš zbor med vsemi skupinami prejel največ priznanj in požal največji aplavz. Zato lahko upravičeno govorimo o primatu naše skupine. Vaš odnos do drugih skupin in odnos prirediteljev do vas? Najbolj prisrčni so bili naši stiki s Poljaki. Ti so nam tudi ponudili zamenjavo. Sicer pa smo se z vsemi lepo razumeli in je bilo vzdušje res pristrčno. Še posebno pa so se nas oklenili Alžirci. Tudi prireditelji so nas lepo sprejeli. Ugodili so nam vsako željo in nam v vsakem primeru pomagali.

In načrti po tem uspehu? Najprej ponovitev koncerta v Ljubljani. Nato bomo obiskali nekatera industrijska središča Slovenije, kot na primer Maribor, Celje, Novo mesto. Na vsak način pa nameravamo dvigniti kvaliteto in kvantiteto zbora samega. Takoj bomo tudi pričeli študirati nov, internacionalni program. Prihodnje leto pa smo spet povabljeni v Francijo na VII. festival in sedemdnevno turnejo po Alzaciji. Ta povabila smo do sedaj že sprejeli in o njih že lahko govorimo. Doma pa nameravamo čim širše razpiesti stike z našim delavstvom. Tako smo doslej že navezali stike s Saturnusom, Litostrojem in Vevčami. To bi bilo za sedaj vse.

Žal ni bilo v naši redakciji nikogar izmed prirediteljev in kritikov, da bi se oni spregovorili o nastopu Akademskega pevskega zbora Tone Tomšič. Tako smo bili prisiljeni pomagati si z izločki iz članka Sijana začetek festivala s pevskim zborom iz Ljubljane, ki je izšel v časopisu Le nouvel Alsacien iz dne 17. t. m.

»Prepevanje jugoslovanskih študentov je kratko in malo navdušilo. Zato nam je bilo laže sukati pero, da jim zapišemo stokrat zaslužno hvale.

»Pred nami je stalo kakih šestdeset študentov, ki so jih nekateri verjetno imeli za amaterje in jih bili pripravljeni sprejeti s prizanesljivo dobrohotnostjo. A stvar ni bila tako. Pevski zbor iz Ljubljane bi bil v čast najimnitnejšim pevskim festivalom. Pod vodstvom profesorja JANEŽA BOLETA je zbor Tone Tomšič spreminjal vsako svojo pesem v mojstrovino. To mu je uspelo zato, ker ima zlit glasovni material, za seboj pa brez dvoma tudi trdo delo. Prvi dve pesmi — Musica, noster amor in Ecce, quomodo Jacoba Gallusa — sta bili čudež čistosti, svežine in notranjega ognja.

»Ena bistvenih kvalitete tega zbora, disciplina, mu daje enovitost, možnost trenutne reakcije na najmanjši znak svojega dirigenta, s katerim je povezan v tači zbranosti, da jo redko najdemo. Pa še več — zbor svojo pesem vsakokrat doživlja in s čudovitostjo lahkoto prehaja iz enega žanra v drugega. Zdalj slišiš v njem žuborenje potočka, zdaj rjovenje viharja, pa spet ljubezensko tožbo. Vse te odlike zbora so se pokazale zlasti v Očenahu hlapca Jerneja, pretrpivega in resni skrbli, ki pripoveduje o uporabi starega kmečkega hlapca, ter v partizanskih pesmih.

»V drugem delu programa je zbor iz Ljubljane popeljal poslušalce ki so mu naravnost viseli na uštesh, skozi Slovenijo, Srbijo, Makedonijo in Dalmacijo. Uspeh je bil tolik, da so poslušalci zahtevali ponovitev za vsako pesem. Razen tega je moral zbor dodati na koncu še nekaj pesmi, ki so prav tako žele buren aplavz.

S. B.

Jakob Savinšek — Pijani poet

BACH Pasion po Matevžu

Zadnje obveznost iz prejšnje sezone je Slovenska filharmonija izpolnila v septembru z izvedbo veličastnega Bachovega dela Pasion po Matevžu.

Bach je bil izredno v duševni svet zagledan človek in je v krščanskem etosu gledal tisto podlago, na kateri naj človek gradi svojo srečo. Ta njegov pogled na svet je bil tudi njegov umetniški. Njegova sicer kristalno čista glasba je vseeno polna idej, ki so tudi občedloveske. Stojno je njegova muzika komaj še do ločena. Kljub temu, da je bil otrok baroka, sega njegova umetnost od gotike pa do današnjih dni. Predstavlja pa tudi višek umetnosti kontrapunkta, ki je bila značilna za nekaj stoletij nazaj. Bachovi sodobniki niso priznali njegove veličine. Njegova doba je imela drugačne ideale (neapeljski glasbeni vpilvi) in šele dve leti po Beethovnovi smrti je zopet oživel prav z Matejevim pasijonom.

Kot glasbena oblika se je razvil pasijon iz starih misterijev ter iz pripovedovanja o Kristusovem trpljenju. Med prvimi, ki so se posvečali umetniškimi upodobitvam pasijona, sta bila Binchois in Obrecht, predstavnika prve in tretje nizozemske šole (15. st.).

Pasijon po Matevžu je grandiozno delo in predstavlja vsa ka izvedba veliko preizkušnjo za vse izvajalce. Zahteva razen dveh zborov še otroški zbor, dva orkestra in soliste. Celotno delo izpolni dva cela večera, zato ga navadno krajšajo in so ga tudi prvi nas, čeprav menim, da je bilo krajšanja vseeno nekoliko preveč. Tako je namreč odpadel v drugem delu koncerta celoten otroški zbor, razen mnogih drugih krajev. Z naraščajočo premočjo posvetne glasbe pa je dobil mnogo posvetnih elementov (n. pr. recitativ s figuralnim basom). Razen Matejevega Pasijona je napisal Bach še Pasijon po

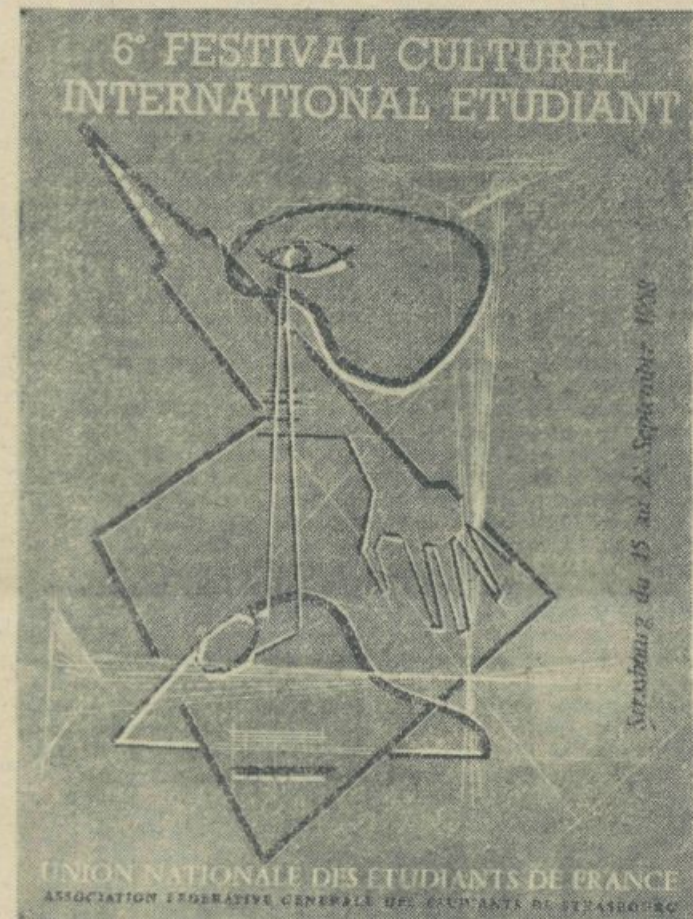
Janezu. Ohranjen pa je tudi del Pasijona po Marku.

Delo, ki ga je opravil dirigent Bogo Leskovic, je veliko in vsega priznanja vredno. Ob odlično pripravljenem zboru (korepetitorji Leskovic, Hanc in Nanut) je bil orkester nekoliko slabši, posebno v pihalih včasih negotov. Vendar so manjši spopadljaji še nekako upravičeni, čeprav jih moramo našemu orkestru vedno znova opravičevati. Vseh pet solistov je svojo vlogo opravilo po svojih najboljših močeh. Omeniti je treba predvsem tenorista Janeza Lipuščka, ki se je kmalu otreseel začetne nervoze (ne vedno čista intonacija), Sama Smernikova kot Jezusa ter Bogdana Stritarjevo, Nado Vidmarjevo pa tudi Zdravka Kovčaka.

Pokazale pa so se tudi pomanjkljivosti čisto tehnične značaja. To so predvsem premajhna dvorana za tak ansambel ter pomanjkanje orgel, ki tudi v naši koncertni dvorani res ne bi smele manjkati. Vendar so to stvari, ki se pressegajo dane možnosti, ki jih ima na razpolago naša Filharmonija. Tudi je škoda, da cila Ljubljana ne premore niti enega čembala. Le z uresničenjem teh želja, orgle v koncertni dvorani in čembalo, bi tudi Ljubljana lahko prišla do avtentičnih izvedb starih mojstrov gotike, baroka in rokokaja, kar bi brez dvoma pozitivno naše sicer razgiban koncertno življenje ter nam stare mojstre še mnogo bolj približalo. Škoda, da tudi ni izšlo besedilo kompozicije kot pri nekaterih drugih tovrstnih koncertih (Carmina burana), kajti kljub čisti dikciji marsikdo ni mogel slediti nemškemu tekstu.

Vse našteje pomanjkljivosti pa nikakor ne morejo zabrisati celotnega vtisa, ki je bil brez dvoma dober. Slovenski filharmoniji gre za zasluga, da je to ogromno delo vključila v repertoar, vsem izvajalcem pa priznanje.

pt

in prisrčen odnos do nas se ni spremenil vse do konca, če ne rečemo, da se je celo stopnjeval. In vaš prvi nastop? Že takoj naslednji dan po prihodu v Strasbourg, v Palace de Fêtes. Nastopili smo skupno s poljsko folklorno skupino iz Gliwic. In uspeh? Po našem mnenju odličen. Na zaključni prireditvi smo bili pohvaljeni in to na prejem mestu, pa čeprav ni bilo to nobeno tekmovanje temveč le revija študentskega kulturno-umetniškega ustvarjanja. Povabljeni smo tudi že za prihodnje leto na VII. festival in

Vsekakor! V Strasbourgu je bila večina študentska, na ostalih koncertih pa mešana. Vselej smo imeli občutek, da je glasbeno razgledana. Torej brez pripomb.

VI. festivala se je udeležil tudi Maks Vreča kot predstavniki ZSJ. Njemu ni bilo treba stati na deskah odra, osvetljenih s prameni številnih reflektorjev. Sedel je nekje v dvorani in lahko nemočno precejeval potek prireditve. In kaj sodiš ti o festivalu? Vse festival se je odvijal v duhu mladosti. Zastopana sta bila oba, sicer družbeno-

Nedjo Parežanin

Roka na asfaltu

V želji, da bi bralce seznanili z literarnim ustvarjanjem študentov drugih jugoslovanskih univerz, objavljamo dvoje krajših del dveh mladih avtorjev iz beograjskega študentskega časopisa Student in sarajevskega študentskega lista Naši dani.

Zena je kriknila in padla na otomano. Po ulici so drveli avtomobili. Njihovi motorji so hrumeli od jutra do večera. Nekatere je zavijala sirena rešilnega avtomobila. Deklica je zavirnila in stekla v materino naročje. Zena je ležala z zaprtimi očmi in z rokami stiskala levo stran prsi. Deklica je zajokala, ker mama ni odprla oči.

»Marija!« je poklical glas iz druge sobe.

»Zakaj dete joče, Marija?« »Kaj je s teboj?«

Pripravljala se je k britju in je v sobo pritekel z milnico na obrazu. Pogledal je ženo, ki je ležala kot mrtva. Zavihal si je rokave in pristopil, da jo dvigne. Odvedel jo je v drugo sobo.

»Kaj si pametna?« jo je šepetaje vprašal. »Kaj ne vidiš, da bo postal iz tega otroka še pohabljenec? Bože moj, zahrumljeli so motorji, pa, kot da bi se ne vem kaj zgodilo! Takšna je vendar ulica, prometna!«

»Ni samo to, ni,« je zajecijala žena.

»Ampak? Sirena?«

Zena je prikimala in zaprla oči.

»Neverjetno,« je rekel mož, »kot da je sirena nekakšno čudo. Kolikokrat sem ti že rekel, draga Marija, da pazi na malo Gordano. Tvoj krik ji škoduje, ne razvija

se, kot bi bilo treba. Otrok pa mora imeti veselje, smeh. Ali ne vidiš, da se naša

Gordana ne razvija kot ostali otroci?«

Zena mu je položila glavo v naročje. V ušesih so ji zabrenčali zvoki oddaljenih siren, ki so klicale na preplah. Mnogo jih je bilo slišati, po vseh koncih mesta in predmestja. Vsi ti zvoki, zategli in piskajoči, so se zlivali v eno in ustvarjali strahotno pesem. Zaradi nje kričal in zdi se, kot da bi pod kožo lezle mravlje, mnogo mravlj. Zaradi nje vstrepeta zrak in strah ga razpara.

Stanovanci so bežali po stopnicah, z otroki pod pazduhami in z blazinami na glavah. Na stopnišču je postajalo vse hrupneje in hrupneje, kajti sirene niso potihnile, priganjale so k begu. Nek starček je padel pred vrati v svojo stanovanj. Komaj mu je uspelo vzeti palico, ki bi sedaj drgetajo stiskla v rokah, kot da bi mu jo kdo hotel vzeti. Kljub mu je padel z glave in zdrsel nekam daleč po stopnicah. Ljudje so hodili po njem. Starček pa je ječal in stiskal zobe, ker ni mogel ničesar reči. Neka mlada ženska je stala med nasprotnimi vrati, otrpla, z razkorčenimi nogami, in močila. Strah je ni pustil, da bi bežala za ostalimi. Njena odprta usta, ka-

kor da bi bila iz lesa, je niso hotela ubogati. Kakor da bi se opravičevala tistim, ki so bežali mimo nje. Nihče je ni opazil.

»Sirene,« je rekel mož, bojažljivi ženin obraz. »Kateremu pametnemu so danes še napoti sirene?«

Zena premikala ustnice in ima zaprte oči, kot da bi molila. Brez besed je. Samo v mislih se ji nizajo slike iz preteklosti.

Mala Gordana je imela punčko. Ko se je igrala, ji je padla punčka skozi okno na sosednje dvorišče. Deklica je stekla, da bi jo pobrala. Bilo je to minuto pred tem, ko je zena stekla z blazino, in preden so sirene zapele svojo strahotno pesem. Najprej pa bi morala pohiteti na ulico in najti deklico in šele potem zbežati v klet, kamor so odšli drugi.

»Gordana, Gordana,« je brezumno kričala žena, kot da bi držala v rokah ogenj.

»Kje si, Gordana...«

»Ali me slišiš, Marija?« je vprašal mož. Prišel se je že jeziti. »Mar ima sploh kakšno korist, da ti govorim?«

Ulica je bila zapuščena. Ulice so vselej zapuščene, kadar zavijajo sirene. Zdelo se je, kot da bi mesto umrlo. Samo veter se je poigraval s koščki umazanega papirja, jih nosil in jih odmetaval po vogalih in kotih. Tudi vodovodne cevi so grgrale. Nekdo se je spomnil in zaprl vodo. Veter je prinašal s seboj vonj po ognju in smrti. Izginila je več kot polovica mesta. Niti sone ni sijalo kot prej in je bilo mde. Morebiti zaradi prevelike megle in dima. Sedaj ga zakrivalo železni križi, ki prinašajo s seboj bučanje in grmenje.

»Gordana, dete moje nesrečno, kje si,« je klicala žena.

Neka roka se je stegnila. Ta uniformirana roka je zagrabila ženo za prsi.

»Zakaj se ne skriješ?« Kaj ne poznaš predpisov? Jih nečeš spoštovati?« je vprašala uniforma.

»Moj otrok je takoj tu za vogalom, deklica je odšla, padla ji je punčka. Moram...«

»Ničesar ne vem. Nazaj,« je rekla uniforma, »tako je umakni s ceste.«

Zena je oklevala.

Nobena prošnja ni zalega. Morala se je vrniti. V zraku nad mestom je bobnelo, kot da bi se zemlja trgala. In takoj nato tresk. Na stotine močnih potresov. Hiše so se majale, kot da bi bile iz papirja. Nebo je bilo prekrito s predmeti, ki so se dvigali in spet padali na ceste. Kamorkoli.

Zena je bolešno kriknila. Pred seboj na cesti je zagledala drobno roko, ki je držala punčko.

Zena je spet bolešno kriknila.

»Marija, lepo te prosim, Marija, pomiri se! Kaj ne vidiš, kako lepa je naša Gordana. Kaj nisi slišala, kako pripovedujejo v soseshi? Kakšna zlata deklica! Kmalu bo šla v šolo. Kupila ji bova vse, kar bo treba. Prosim te...«

Zena je odprla oči, pogledala moža in vprašala:

»Kje je moja Gordana?«

Mož je vzel robc in ga namočil v parfum. Obrišal je z njim ženinovo čelo in lica.

»Poglej najino Gordano. Tu je, v sobi. Pozabi na preteklost, draga Marija!«

Nežno, kot da bi jo božal, ji je z robčkom brišal obraz. Zena pa ga je pogledala in rekla:

»Bom nekoč spet morala bežati v klet?«

Mož je spomignil z rameni.

V sosednji sobi je zajokala deklica.

»Kako naj bom mirna, ko pa ti vedno samo skomigneš z rameni. Tako delate vsi, tudi časopisi.«

Umetniška svoboda ali stvariteljska nemoč

ZAPIS OB UPRIZORITVI ODRSKEGA POIZKUSA »VESELJE DO ŽIVLJENJA«

»Gledališče spominja na ječo s tremi stenami, četrta pa je misteriozna publika, ki nas gleda in posluša.«

Jean Cocteau v Poslanici Burgtheatru ob odprtju obnovljene gledališke hiše.

Nevzdržema, kakor reka, ki odplavlja vse, kar ji stopi na pot, zametuje resnični umetnik staro in išče novih možnosti in novih vrednot. Aristotelove dramaturgijske niče. Človek ni več nekaj, kar bi z vso gotovostjo lahko postavil na skupni imenovalec, čas ga je zatopil v od grozote vojne ter na koščke razdrobljena človeška osebnost teži nazaj v svojo nekdanjo klasično enovitost, k jasni moralnemu in etničnemu opredeljevanju. Razkroj naturalistične tehnike se je najprej odrazil v slikarstvu, novoromantični poetizmi in epiki, gledališče ni moglo ostati v starih kolovozih. Ivan Cankar je bil tisti Slovenec, ki je s Pohujšanjem in Lepo Vido nakazal pota nove dramaturgije. Četrta stena je nestrpna, ta gleda in posluša: zmeraj znova se ji zahote novih resnic o sebi, o svojem času, o postarni in sivi gospe Evropi... Utrleti je treba preko desk novih poti do človeka. Z aristoteliskim dramaturgijo je odšla tudi realistična tehnika. Svet je res že strašno star, umetnost pa hoče biti vedno mlada, kot Jacinta.

Ce komu, potem je slovenskemu gledališču potreben prepoved na to smer. Ta prepoved pa ne more priti od nikoder. Samo iz nas samih. Naša gledališka zgodovina hrani dokaz o tem, da se je slovensko gledališče prerodilo vedno le v obdobjih, ko se je

domača tvornost osvobodila provincialnih oklepov in začela novo svetovljansko brazdo. Nikdar v zgodovini slovenskega gledališča se ni bilo takega prepada med dramaturško tvornostjo na eni ter gledališko zmogljivostjo na drugi strani. Kreativne sile slovenskega igralskega so dosegle evropski nivo — naša izvirna tvornost pa caplja za njo.

Bržčas zato, da bi odpomogli tej očigledni diskrepanci, se je nadebudna družba, zbrana okrog Gledališča 57, odločila, da posreduje občinstvu le taka dela, ki bodo prispevala k temu premiku. Namen je pozitiven in ga je treba pozdraviti. Gledališče, ki bo podpiralo izključno domačo tvornost in avantgardistične poizkuse iz tujih logov, potrebujemo. Ne potrebujemo pa zgolj ideoloških informacij, marveč idejne usmerjenosti, ki bo soustvarjala novonastajajočo moralno skupnost, katere bo nastala in že nastaja vpricho družbenih premikov pri nas.

Prvi domači avtor, ki ga je Gledališče 57 predstavilo, teh premikov ne vidi ali pa jih ne vidi. Zato nas je zamen večer prepričeval, da bi njegov slikar Malič ustvarjal, če ga ne bi ovirali njegovi sestrji Cica in Caca. (Slednji sta sinonim za družbo, nastle, državo, oblast itd.) Fantu se je zahotelo »absolutne svobode«, zanjo pa je bil nagrajen s samoto, ki ne ve, kaj bi počel z njo, kakor vsak čas ne bosta vedela več njegova idejna očeta Jean Paul Sartre in Albert Camus. Skratka — umetnik je revoluiran kar se le da, zakaj vedno znova spozna, da ne more in ne more postati svoboden, ker svobode v svoji osamljenosti ne potrebuje več. Prezrj nad absurdnimi pogoji, v katerih uresničuje samega sebe in svojo srečo, ga tira v individualizem skrajne vrste. Pojmi, kot

so družina ter druge starodavne institucije, ne pridejo več v poštev. Zaslini izhodi: skepsa in nihilizem. Tak je torej slikar Malič, ki smo ga lahko spoznali kar v štirih inšcih v Javorškovi drami. Njegov osebni problem pa hkrati ni tudi obli problem: zakaj mimo dogmatičnih in birokratske okorelih »setra« ter malomeščanske odjuge, ki jo je prignel veter s severa, živijo v deželi slikarja Maliča še milijoni drugih ljudi, ki se prav tako osvobajajo v neprestanem boju z naravo, z družbeno in idejno zaostalostjo, ki prav tako osvobajajo svoje delo in svojo osebnost v premagovanju vsega prežvelega, vendar zato ne potrebujejo kategoričnega imperativa: svoboda in samota za vsako ceno.

Da avtorju taki vrednoti ne zagotavljata uteha, je očitno na prvi pogled. Svoboda kot vrednota vseh vrednot je vrednota le tedaj, če jo uresničujemo v počlovečenju in med ljudmi. Druga izbira pa je samomor.

Z »idejno informacijo«, ki nam jo je Jože Javoršek poslal, ne moremo biti zadovoljni. Bolj razveseljivi pa so njegovi dramaturški prijem, velika režijska domiselnost, avtorja in sodelujočih in nekateri naravnost frapantni poskusi: atomizacija človekove moralne zavesti, boj človeka zoper lastna naspotja — demonstriran v Fantazeli, ki je slikarjev umetniški jaz, razbit v troje: v njegovo afirmacijo, negacijo in skepsu, ritem uprizoritve ter dinamika občutij — izraženi na posvem nov, za marsikoga še neznan način. To pa so brez dvoma odlike, zavoljo katerih je veljalo napraviti tak odreski poskus.

Sceni ni kaj očitati. Bila je dovolj funkcionalna in snovno razbremenjena, da je lahko zaključevala stilne prijeme v zaključeno celoto. Kolektivna režija, ki je na eni strani dopuščala veliko svobodo igralcu, je vendar nosila v sebi razdirajočo kal neubranosti, ki se je izražala predvsem v muzikalni neubranosti zborovske besede. Kostumi so bili, a ne samo zato, ker so bili osnutki za nje izdelani v Parizu, okusni in tudi domiselno zasnovani. Scenska glasba, izrazito filmska, je bila funkcionalno uporabljena.

Odrski eksperiment so igralsko realizirali: Miha Balon, kot preganjeni slikar Malič; Odličan igralec, vloga na kožo, če ga ne bi utesnjevala avtorjeva idejni shematizem in teza, zavoljo katere je tako strašno preganjan. V njegovem »boju za svobodo« stama krepko nastavljeni zanke njegovi sestrji Vida Juvanova kot Cica in Mihaela Saričeva kot Caca — par, ki se je skladno dopolnjeval v svoji dogmatično birokratski odurnosti do zoprtosti in nagnusnosti, vpricho take moralne deformiranosti, kakršno jima je prisodil avtor. Mlajši par: Duša Počkajeva in Nada Bavdaževa — je ustvaril videz razposajene mladostne zagnanosti, ki bi bila lahko muzikalno bolj ubrana. Danilo Benedičič, Marjan Kralj in Laci Cigoj — trojna inšci in hkrati idejna različica slikarja Fantazela je bila dokaj harmonična. Z diskretno eleganco je zaigral advokata Polde Bibič. Milan Ljubčić in Božo Vovk pa sta igrala pogrebe.

Ritmične kretnje je naštudiral Majna Sevnikova.

Ce naj na kraju povzamem vse, kar smo zapisali, v sklepno misel, potem lahko trdim naslednje: vsak eksperiment je opravičljiv, če je kaj več kot zgolj eksperiment. Javorškov odreski poizkus je vključil idejnemu shematizmu in umetniško-izpovedni nedognanosti, kljub pomanjkanju resnične umetniške silovitosti delo, ki si ga velja ogledati.

In še nekaj: nobena družba in noben sistem ne bosta mogla podariti človeku tistega, česar sam nima. Zatorej je osrednji problem tega poizkusa postal problem umetniške nemoči in ne umetniške nesvobode.

RADO JAN

Drago Tršar — Klek

Slovenska imena na knjižnih platnicah

Saša Vuga: VETER NIMA CEST

Nenavadna, morbidna stimmunga zavzeli iz drobne knjige, ki ima na platnicah zapisano mlado pisateljsko ime Saše Vuge. Življenje, ki ga je

Drago Tršar — Ekvilibristi I

ujel v svoj prvi roman, akterji, ki so nosilec tega življenja, podobe, ki so njegova ilustracija, v vsem je čutili nenavadno, ki je značilna za Vugin literarni koncept. Življenju dal, da bi se v njegovem tekstu odrazilo v vseh svojih realnih dimenzijah, pač pa je — prav v želji, da bi poudaril njegovo bolečo realnost in obenem njegovo groteskno poetičnost v času po minuli vojni — skušal ujeti njegovo sim-

bolno podobo, najti izsek prav tistih momentov, ki so ga najbolj zanimali, mu bili najbližji in so najbolj ustrezali doživljenju in namenom celote. Najbolj izrazito je ob tem prizadevanje po drzni rabi jezikovnih sredstev, od beseda do metafora in celo stavčnih zvez. Mestoma seveda tovrstno hlastanje po izvirnosti jezika preraste svoj okvir, svojo mero — in posledica tega je, da ostane pripoved tam premalo izklesana, zastrta, prenasčena. Podobi, ki raste iz prepleta čutnih elementov in je dovolj strnjena ter dovolj doživljiva, gre pripisovati razmeroma visoki umetniški funkciji, kakor hitro pa si pod pisateljskim peresom izsilj primat, kakor hitro postane pisatelju bolj mikavna od vsebinske in idejne plati, že preti nevarnost, da bo celoti v škodo.

Vugino pisanje je bolešno, a na dnu se skriva izredno tople odnos do človeka, ki je osamljen, brez ljubezni, brez energij, kajti izpolni mu jih je življenje. Kot že omenjeno, veje iz njegove pripovedi svojevrstno morbidno vzdušje, svojevrstna atmosfera izumiranja. Usode treh osamljenih, zapostavljenih, pozabljenih stark so tista osrednja os Vuginega romana, okoli katere se zvrste epizodni prizori usod in življenja v majhnem, dolgočasnem primorskem mestecu — pisateljevi domovini. Svoji simpatiji do tega kraja ne more skriti, čeravno mu zunanji opis prizorišč ni bistven. Kjerkoli opisuje, ima opisovanje funkcijo v celotnem dogajanju.

Napačno bi bilo Saši Vugi odrekat tisto osnovno kvaliteto, ki more romanu dati popolno ceno: spopad z življenjem in s problemi družbene narave. To je — nasprotno — storil, v tem je tudi gibalno njegovega pisanja. Nič manj izrazita komponenta njegovega pisateljskega daru je njegovo nagnjenje do nekoliko nabreklih stiliziranj, ki je tudi tu prevladalo in dela vtis, da gre pisatelju v prvi vrsti za določene pripovedne efekte, za videz drznosti, za zunanji učinek, za užitek strastnim literarnim »sladokuscem«, kot je nekdo zapisal na platnicah, ko delo priporoča, manj pa za vsebinski poudarek tiste izrazite človeške tragike njegovih oseb, ki ga je tolikanj prizadevala, da se je pisanja lotil. Samo vtis! Vtis vara in domnevamo lahko, da bo Vuga v bodoče le nastopil z bolj očičeno in iz-

klesano pripovedjo, da bo znal življenjsko vsebino vliči v trdnije okvire in ob zvestosti svojim dosedanjim vrtnam ustvariti roman v pravem pomenu besede. Kajti Veter nima cest ne dela vtisa, da bi bil roman.

Anton Ingolič:

KJE STE, LAMUTOVI?

Ingoličeva pisateljska prizadevanja so kronana s petindvajseto knjigo, z romanom iz rudarskega življenja: Kje ste, Lamutovi? Opomba, da tudi v priučnem delu pisatelj ni storil nič bistvenega novega, da je v vseh komponentah ostal zvest sebi in svojemu dosedanjemu delu, bo marsikomu povedala vse. Nobenega dvoma ni, da je Ingolič pripovednik, da zna fabulirati, da mu življenje na eni in zakoni pisateljevanja na drugi strani niso tuji. Vse to je res, a vse to tudi še ni dovolj, da bi njegovo pisanje zaželelo v umetniško polnem zagonu, da bi vsebovalo osrednjo človeško idejo, ki bi prežela celotno dogajanje. Ingoliču gre bolj za snov in za zunanji splet dogodkov kot za umetniško upodobitev nekega ambienta in nekega osebnega doživlja, ki bi mu bilo, zainteresiranemu predvsem za družbeno vprašanja, doživljati družbe kot take. Avtor ne doživlja življenja z umetniško prizadetostjo, kakor je temu primer Misko Kranjec; pri Ingoliču je snov ista, ki ga žene k delu, zanimiva, efektivna fabula, gradivo torej, ki je zunaj njegovega notranjega doživlja, ne pa življenja samo, ki bi ga bilo prizadelo. To se je izkazalo v vseh njegovih poslednjih delih, najbolj očitno v Stavki, Ugasli dolini, Dečku z dvema imenom in zdaj v Lamutovih, medtem ko so njegova predjona dela v delnem naspotju s tem povečini zrasla iz drugih osnov, iz doživlja, ki ga je ne le vsebinsko, ampak čustveno in miselno prizadelo.

Ingoličev realistični čut je v poslednjem času prešel v naturalistično neprizadet odnos do snovi. Marljivo zbiranje podatkov o dogajanju, ki naj bi našli svoj opis v fabuli, še ni pogoj za dejansko doživljeno snovi. To se je v Lamutovih izkazalo. Pripovedovanje rudarskega življenja, ki ga je življenje iz bednih razmer v zasavskem rudarskem kotlu kmalu po končani I. svetovni vojni pregnalo v tuje rudnike ter naredilo iz njega revolu-

cionarja, ki se je potem, ko se je pregeljal v globinah francoskih rudnikov, doživljal bedno usodo brezposelnega, v letih poslednje vojne sodeloval s francoskim uporniškim gibanjem — vrnil v domovino med partizane, nato pomagal obnavljati rudnik v domačem kraju in naposled spet odšel v Francijo po slovenske rudarje, ki naj bi se vrnil v domovino, kjer je padel v boju za delavske pravice, to pripovedovanje je sicer dovolj pestro, zanimivo, življensko, ni pa v njem umetniških kvalit, ki bi celoto zajele in ji dale poleta. Te osnovne pomanjklivosti tudi v tekstu samem, v obdelavi značaja in situacij ni mogoče prikriti. Vseskozi je priučje Ingoličovo naturalistično dojetje življenja, kar ima za posledico ne le togost in posiljenost posameznih opisov, temveč tudi nepripriljivost revolucionarnega početja Marka Lamuta. Manjka namreč pristnih notranjih vzgibov, dokazov torej, ki lahko izvirajo samo iz doživlja ali silnega podoživlja neke usode. Toda Ingoličevi junaki so vse preveč skonstruirani in vse premalo portretirani doživljenjsko. Kdo je bolj dodelano označil njihove lastnosti kot dr. Ocvirk v Novem svetu že pred dvanajstimi leti: »Ingolič raje poroča, kot da bi obliči, posreduje, namesto da bi ustvarjal. Vsi opisi so plod skrbno izvedene dokumentacije, podprte s kopo podatkov in izsledkov opazovanja...« In prav tam: »Ingoličev osebe so na zunanjo las podobne resničnim človeškim bitjem, dejansko so pa le stvori, sestavljeni po volji razuma in s pomočjo spretnosti opazovanja. Gledajo se po volji avtorja, ne pa po svojih lastnih zakonih... so stvori z neizmerno preprostim mehanizmom.«

Ne bilo bi prav, ko bi ob tem prezrli njihovo družbeno pogojenost. Velja za priučje roman: fakta so razvrščena v fabulo, niso pa niti družbeno niti psihološko dokončno uteleljena in zato na mnogih mestih nepripriljiva. Izredno zanimiva snov — pravzaprav zgodovinska tragedija naroda — je ostala neizklesan spomenik. Vse je tu, manjka le občutek za tisto, kar je v jedru celotne snovi — manjkata idejno in globina in umetniško čustvovanje, ki bi iz Lamutovih mogla narediti simbol te velike tragedije. Tako pa — ostaja zgolj povest. K. V.

Marijan Tršar — Trapecisti

— Zato, ker tako mislim. Sicer pa, sedaj, ko je konec...

— Ni še konec! Zame ne!

Bilo nama je jasno, da v razumevanja nikoli ne bova odprla vodnikom nepretrganega molka. Iz sebe je bilo potrebno vzeti skrite ključne priznanja. A nihče ni hotel biti prvi, ki bi segel po njih.

Sedaj pa je beseda »zaman« povzročila, da se je on prvi odločil.

Prt na mizi je imel rdečo in modre kocke. Zamislilo me je, da bi premikala kozarec z modrega na rdečo polje. Njdem, ko je on še naprej govoril, sem se jaz s tem zabavala. Sicer pa, nekam sem tako ali tako morala gledati. Kajti vse se mi je zdelo čudno. Bilo mi je tako kot aktrat, ko sem še pred leti sanjarila:

Nekoč se bom vendarle morala poročiti. Seveda — z njim. Kaj naj sploh mislim na koga drugega? Boril se bo zame in zmagal bo. Borba in zmaga. Namehnila sem se. Opazil je to.

Vzel mi je iz roke kozarec in ga postavil daleč stran. Na epno izmed modrih kock.

— Ne glej v ta kozarec. Pusti ga. Gre za važnejše stvari.

— Kaj res? Tega nisem občutila. Vedno si trdil, da sem otrok in da se ne misliš z menoj postavljati kot z OSTALIMI ženskami. Poudarjal si »z ostalimi«. ... Da ne pozabim. Sedaj me tudi drugače gledaš. Oči imas mračne. V njih ni tiste jernosti, ki sem jo nekoč tako zelo ljubila.

Malce je odprl usta, da bi nekaj rekel, toda ostal je nem. Morebiti je razmišljal. Potem se je obrnil k natakarcu in ga poklical, da bi plačal.

— Pojdiva. Tu me vse draži. Ne vem, čemu sem ti predlagal, da greva prav na to odvratno teraso.

— Saj je vseeno. Neki sva vendar morala sesti. Bolje je tako. Vlak odpelje šele čez uro. Lahko bi še nekaj časa sedela, potem pa bi me pospremil.

— Ne, hočem, da takoj odideval. Po enem letu imam vendar pravico, da te sam gledam, brez drugih.

Vstal je in mi odmaknil stol. Vselej je bil vljuden. Včasih me je to privlačilo. Misliła sem, da je v ljubezni potrebno imeti lepo vzgojenega človeka. Da je to važnejše kot ostale ženske, s katerimi ga delim (on je v njih iskal samo žensko, mene pa je ljubil in spoštoval in se me ni hotel dotakniti).

Ulice so me spominjale, da jih za vselej zapuščam. Leto dni jih že nisem videla, pa jih vseeno nisem pozabila. Spoznala sem nove ceste in nova razpota. Doumela sem njihovo vrednost. Morebiti na njih res nisem našla tistega, pred čimer sem tako odločno zbežala s teh, pa so mi vseeno prinesle neko novo vrsto miru. Miru v naravi, miru pred nevihto, ki bo uničila vse, kar je slabo. Zdelo se mi, da ostane pri tem. Da se privadam na ta neživljenjski mir brezbrzičnosti. Da se ognem ponovni nevihti emocije. Zato sem tudi hotela s tisto upornostjo pozabiti najine skupne sprehode po zaledenem, mokrem ali razbeljenem asfaltu mojega mesta, s katero sem se hotela vselej ogniti nidenju z vsemi kraji, ki so se dotikali najine preteklosti.

Blizala sva se skupni postaji. Silila sem, kako so se piski lokomotiv podili okoli naših glav in bilo mi je žal, da niso bili tako močni, da bi zadušili vse drugo. Ti oddaljeni zvoki pa so prihajali mehko kljub prvotni ostrini. Zato so bile njegove besede mehke, a so ostro zadevale:

— Se spominjaš, ko sva nedaleč od tratišča nabirala rdeče rože? Tudi takrat so se žirgi lokomotiv vpletali v najin razgovor.

Imel je bele platnene hlače. Obnavale so se mu z drobnimi zelenimi madeži, ker sem hotela imeti marjetice prav iz tistega šopa trave, ki je segala do kolen. Prinesel jih je. Bili so beli in rumeni cvetovi in on. Nisem vedela, česa naj bom bolj vesela.

— Ne spominjam se... To je že daleč.

Na obrazu sem začutila njegove oči in obrnila sem glavo tako, da ga ne bi mogla videti. Tako obrnjena sem ostala tudi takrat, ko sva sedla.

— Vera, zakaj molčiš?

Molčala sem.

— Kaj ti tebi ni ničesar več iz TISTIHI dni? Kaj si se res tako spremenila?

Grlo mi je stiskal krč. Hotela sem ga pogledati, pa nikakor nisem mogla. Svojih misel nisem več obvladala. Pomagal mi je. Prijel me je za brado in obrnil moj obraz k sebi.

— Tako, poglej me že vendar v oči in reci, da je v spominu vse zbledelo. Da se ne spominjaš niti tega, da sva se spoznala na tej klopi. Sedela si s prijateljico. Jaz pa preko poti, tebi nasproti. Premišljeval sem, kako bi se ti približal. Takrat sem opazil, da ti gleda iz žepa časopis. Seveda sem prosil, da mi ga daš. Ti eno besedo, jaz dve...

Rekla boš: bil sem vsiljiv. Kot sedajle. Toda zakaj si mi odgovarjala na vprašanja? Nisem te niti hotel niti mogel prisiliti v karikoli, česar ti že vnaprej ne bi hotela. Zaničavaš: da ti nisi bila ti — da jaz ne jaz. Naredi kar hočeš, samo NAREDI nekaj!

Pod obrvmi je imel dvoje toplih gnezd za moji zbegani ptici. Poskušala sem mimo njih, pa me je nenadna poplava na njegovem obrazu pripravila, da sem mu zarila glavo v vdolbino med vratom in ramenom.

In spet nisem ničesar spregovorila. Tudi on ni več. Morebiti se je zavedal, da bo z nenadnim molkom premagal moj dvojni od-

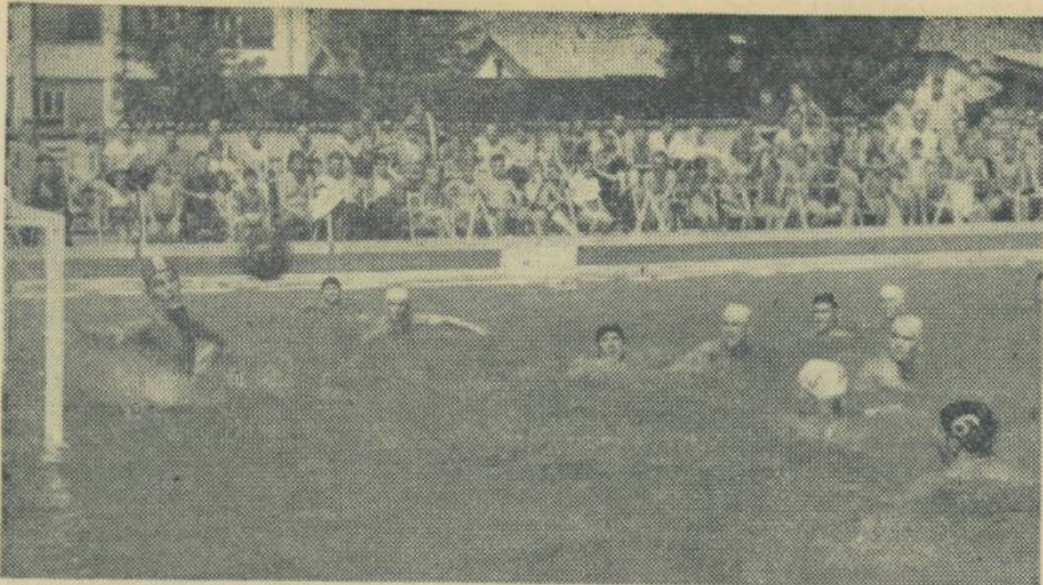
por: do sebe in do njega. In do onih dveh osebnosti v meni. Tisto z zavestjo in tisto z željo. Ni ga zanimalo, če jaz to zmorem. Enostavno, zahteval je kot vselej. Brez tistega »moraš«. To je bilo že samo po sebi razumljivo.

Položil mi je roke na ramena. Prožne roke panterja. Tako sem jih imenovala. Njegov diih je polgraval v mojih lasih. Hotela sem mu povedati, da že leto dni ne prihajam v to mesto samo zato, da se ne bi zgodilo to, kar se je. Zato, da bi sebe obvarovala tistega boja z vsako novo žensko, ki jo spozna. Nikoli mi ni povedal, kadar se je pričel z njimi sestajati. To sem spoznala šele takrat, ko se je začel izgibati najinim sestankom z izgovorom, da mora odpotovati, ali pa da je bolan. Sodelovala sem v tej igri zaupanja in pričakovala pismem iz vasic, kamor pa sploh ni šel. Sprva me je bolelo, da ga moram deliti z drugimi ženskami, vendar sem se bala povedati, da to vem, ker bi mi sicer lahko odvrnil: »No, in če ti ni prav, da imam razen tebe še katero drugo žensko, katere mi daje tisto, česar mi ne daješ ti, pa...« Da, bilo je vprašanje, kaj bi sledilo za tistim »pa«. Ločitev ali pa njegova zahteva, da prevzamem njihovo funkcijo. Zato sem sklenila, da me ne bo brigalo nič, prav nič, kar bi bilo izven naja. Trudila sem se, da prevarim sebe in njega, ker mi je pomenil preveč, da bi lahko še drugim stvarim pripisovala kakršnokoli vrednost.

Toda vse to je vendarle bila prevara. In

Ana Lazič:

Rdeče in modre kocke

Zadnja tri leta predstavljajo za slovenski plavalni šport »come back« na vrh jugoslovanske elite. Zlasti letošnje državno prvenstvo je pokazalo, da so mladi slovenski predstavniki Kocmur, brata Brinovec, Košnik, Pelc, Goršič, Horvatova in Konciljeva dostojno zamenjali staro gardo s Pelhanom, Vilfanom, Cerarjem, Pelanom in drugimi na čelu. Vsekakor je treba omeniti tudi skakalce, kjer so člani Ilirije in ZPK Ljubljana obdržali primate skozi vsa povojna leta.

In kako se drže predstavniki tretje vrste vodnega športa, vaterpola? Zal že osem let noben slovenski klub ni tekmoval v zvezni ligi in kaže, da tudi v bližnji bodočnosti ne bomo videli tekem zveznega razreda. Četudi smo bili letos bolj kot prejšnja leta prepričani, da se bo štirikratnemu slovenskemu prvak Ljubljani le posrečilo uveljaviti se na kvalifikacijah koncem avgusta v II. zvezno ligo. Prednost domačega terena in občinstva ni zadoščala. Lepi in učinkoviti sta bili zmagi proti Rivieri (Črna gora) z 11:1 in Veliki (Hvar) 8:7, kjer je bila igra po izjavi vrhovnega funkcionarja dr. Arnerija na ravni I. zvezne lige. Toda tu je bil še nesrečen poraz proti Jedinstvu z golem razliko, ko so odločali mirni živci in zadnjih 40 sekund, v katerih so mladi in borbeni Zadrčani izenačili in zabili zmagoviti gol. Kljub temu je po porazu Jedinstva proti Spartaku še tista iskrica upanja — igrati na zmago proti bivšemu zveznemu ligasu iz Subotice, ki ga je Ljubljana letos še premagala. Toda rutinirani in fizično krepkejši Spartakovec so zaigrali na nedoločen izid in postali zmagovalci na turnirju.

Cemu vse to? Treba je opozoriti, da je med študenti veliko zanimanje za plavanje, skoke in vaterpolo. Zgoraj omenjeni odlični igralci so študentje ali srednješolci in tudi med vaterpolisti ter skakalci prevladujejo slušatelji z ljubljanske univerze. Barve obeh najboljših slovenskih klubov v vaterpolu, Ljubljane in Triglava, zastopajo razen enega igralca le študentje!

Množičnost in kvaliteta sta torej tu, le še nekoga manjka, ki bi vključil to v delovanje študentskega športnega društva.

Jesenski sprehod po naših športnih igriščih

Marsikaj se je pod Cekinovicim gradom spremenilo in z zadovoljstvom lahko opazimo, da tudi dela pri izgradnji študentskega športnega parka napredujejo. Nova betonska plošča je že izgotovljena. Nekoliko višje je tudi že vse pripravljeno in tako lahko upamo, da bomo študentje prihodnjo pomlad stopili na svoja nova igrišča.

SKRBE ZA MLADINO JE VELIKA

Posebno velja to za košarkarje. Kadarkoli prideš pod Cekinovicim grad, lahko vidiš na igriščih pionirje, pionirke, mladince in mladice, člane in članice. Vsi se vrstijo po določenem redu in pod strokovnim vodstvom klubskih trenerjev. Se vse premalo jih je, da bi mogli zadostiti potrebam. K vsemu se pridruži še košarkarska šola, ki terja tudi svoj čas in posebno strokovno vodstvo. Na vse je treba misliti, če hočemo obdržati mesto, ki smo si ga pridobili. Po takem načrtnem delu gotovo tudi uspehi ne bodo izostali, kar so potrdili tudi naši mladinci na državnem prvenstvu, ko so zasedli prvo mesto.

Niso pa košarkarji edini, ki mislijo na naraščaj in ki delajo. Kljub poznemu letnemu času lahko vidiš tudi pri igralcih tenisa, kako je treba zagrabiti za delo, da bomo izboljšali kvaliteto našega tenisa. Neumorni inš. Janša dan za dnem odkriva mladim igralcem skrivnosti moderne igre in upamo, da bo kaj kmalu lahko opaziti sadove njegovega dela.

ENO IGRIŠČE ZADOSTUJE ZA STIRI

Lepo začetna, s skrbno napetim mrežami čaka polja na igralce in igralke badmintona. Ti so pri svojem delu zelo marljivi. Številni članovi se je letos precej povečalo in znaša za sedaj okoli 60. Pa tudi kvaliteto so zelo napredovali, kar so dokazali na slovenskem prvenstvu. Številna prva mesta in dobra organizacija so najlepša nagrada za pošteno delo. Kljub temu, da med počitnicami ni moč tako delati kot sicer, se je v tem času zvrstila vrsta klubskih turnirjev, kar je pripomoglo k izboljšanju kvalitete predvsem pri mlajših tekmovalcih. Še posebno pa moramo pohvaliti nastop šestih članov na avto cesti, kjer so tako mnogo prispevali k popularizaciji tega športa med mladino. Zelo pomembno je bilo tudi gostovanje igralcev v Kočevju, kjer so preproščljivo premagali sicer močne nasprotnike.

KOLESA SE VRTILJO — OD ZORE DO MRKA

Veseli smeh zbudi pozornost mlajših otrok v Čufarjevi ulici. Otroško razpoloženje odmeva naokrog klub glasnevo ropotno kotlajko in ko pogledaš, kaj se dogaja za visokimi topoli, se še večkrat povrne na gladko ploščo. Od zgodnjega popoldneva do trde teme se vrtijo kolesa kotlajki. Težko je začetniki obdržati ravnotežje, težko je izkusenejšemu obvladati posamezne like in jih povezati v

enoto. Tako eno kot drugo zahteva stalno vajo. Z vsa resnostjo lahko spremljaš trening mladih mojstrov lepega in zdravega športa, katerim želimo čimveč uspehov pri njihovem delu.

BREZ PRIPRAV NA TEKME — PORAZI

Kljub temu pa le ni povsod tako sončno, kot pri zgoraj omenjenih klubih. Precej senc je v naših vrstah in najprej jih opazijo na odbojškem igrišču.

Cepprav je poletne sezone takorekoč konec so naši športniki še vedno zelo aktivni, kar pa je tudi pravilno, saj tako lepe jeseni že dolgo ne pomnimo. In prav ta zadnji trening se bo vsem najbolj poznal. Tudi igralci tenisa so dosegli v letošnjem letu lepe uspehe, posebno pa se je odlikoval Aleksander Škulj, ki je poleg najvišjih slovenskih uslovov za konec poskrbel za prijetno presenečenje na turnirju v Splitu, kjer se je moral celo poznejši zmagovalec Poljak Skonecky potruditi, da ga je odpravil. Za nimalo me je, kaj meni o jugoslovanskem, slovenskem in klubskem tenisu, na kar je rad volje odgovoriti:

»Po pravici povedano ne bi mogel reči, kje so vzroki, da jugoslovanski tenis ni na stopnji, na kateri je bil nekdanj. Delno opravičilo je premalo visoko kvaliteten turnirjev pri nas in pa to, da nimamo nobenega »asa«, ki bi vlekel ostale. Lahko rečem, da sem z letošnjim letom zelo zadovoljen. Z načrtnim delom mi je uspelo dobiti naše najboljše tekmovalce in upam, da odsluži ne bom tako zlahka izgubil stika, samo če mi bo uspelo trenirati tudi preko zime. Le nepretrgana vadba je pogoj, da nadaljujemo z dosedanjimi uspehi. Oba zadnja turnirja — v Dubrovniku in Splitu sta dokazala, da naši najboljši igralci niso nepremagljivi. Priznati pa moramo, da smo v primeri z ostalimi mednarodnimi igralci še pravi začetniki. Povedati moram, da je bil posebno turnir v Dubrovniku zelo močan in da sta oba finalista Krishnan in Haillet pokazala vrhunski tenis. V Splitu sta od tujcev nastopala samo oba poljska tekmovalca, njihov prvak Licys in pa Skonecky, ki sta oba za nas še precej spredaj.

O sebi nerad govorim. Po mnenju prisotnih pa sem pokazal zelo solidno in zrelo igro, kar mi je prineslo zmago nad Nikoličem in Keretičem. Seveda sem tega zelo vesel. Ko bi le mogel nadaljevati z začetnim delom. Končno lahko tudi o vsem slovenskem tenisu spregovorim nekaj pohvalnih besed. Počasi, toda vztrajno napredujemo tako v kvaliteti kot tudi v kvantiteti. Dokaz za to je republiško prvenstvo in še bolj pa spominski turnir za Tedijev pokal, na katerem je bilo več tekmovalcev kot na samem republiškem prvenstvu. Predvsem pa velja opozoriti na nekaj: vso pozornost je treba posvetiti najmlajšim perspektivnim igralcem, ne pretrgane celotne vadbe in čim. Omogočiti bi jim morali jem nuditi čimveč težkih in kvalitetnih turnirjev. Le tako bomo dosegli rezultate, kakršne pričakujemo. Če bi hotel naš šteti najvidnejše predstavnike mlade generacije, bi moral omeniti Breskvarja in Karota iz Ljubljane ter Muleja in Ferencika iz Maribora. Še enkrat poudarjam, edina rešitev je na mladih, na njih moramo graditi našo bodočnost.

V klubu samem sicer ni prišlo do kakih izrednih sprememb. Zal se je naše moštvo precej razbilo. Prej zelo zenačena ekipa je sedaj nekoliko slabša. Ob normalnih pogojih bi se lahko mirno pomerili z vsakim moštvom v državi in to z upanjem na najboljšo. Sicer pa poskušamo vzrati zamašiti na vse možne načine in upamo, da nam bo to tudi uspelo. Če se spominim preteklosti, v kakšnih materialnih težavah smo bili, potem se mi zdi zadržanost nerazumljivo, zakaj ni

Osamljeno stoji mreža, pod katero so nekoč v davnih časih (sliši se kot pravljica) skakali naši odbojkarji. Danes pa, kot da je vse zaspalo v stoleten sen. Za tekme se igralci ne pripravljajo več tako kot prej. Tekmovalci pridejo ali ne, kateri so izven Ljubljane, drugi pri vojakih, tretji pred diplomom. Naša odbojka, nekdanj tako slavna, pa gre po strmi poti navzdol v vedno hitrejšem tempu.

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Okroglo usnje zopet skače po igriščih in mreže, posebno naše se polnijo z goli. Nič kaj zavidljivi niso prvi rezultati za nas. Prejeti 11 golov v eni tekmi, nam pove vse. Poleg tega pa žal ne moreš dobiti niti človeka, ki bi kaj več povedal o takih dogodkih. Mogoče bomo pa je videli katerega, ko bo blagajna prazna. Sicer pa ni treba nekaj učinkovitih ukrepov, da se bo stanje izboljšalo. Toda o tem pa drugi!

Mejnik tudi za študente

Že na več mestih smo slišali, da bo Kongres telesne kulture pravi mejnik v jugoslovanskem športu. To zares pričakujemo in čutimo potrebo, da se nekaj izpremeni. Vsi namreč vemo, da je pot preozka, da po njej ne moremo več naprejš. Sodelovanje med društvi Partizan in športnimi društvi ni tako, kot bi moralo biti. Naš kvaliteten šport ne dosega niti povprečne evropske ravni. Da bi bila telna vzgoja množična, o tem žal danes sploh še ne moremo govoriti. Morda je najbolj pereče vprašanje: telesna vzgoja v srednjih in visokih šolah. O vsem tem smo prelihi že mnogo črnila, a rešiti tež vprašanj nismo! Ne gre za to, da bi danes postavljali točke dnevnega reda, vendar — o vsem tem se je treba pogovoriti.

Že samo dejstvo, da sklicuje Kongres telesne kulture Socialistična zveza Jugoslavije skupaj s 4 organizacijami, nam daje upanje, da se bo vse obrnilo na bolje, da se nam upanje, da je volja za ureditev teh problemov res velika.

Pot telesne kulture v socialističnem družbenem redu je pravzaprav jasno začetna. Pomaga naj delovnemu človeku, da bi bil bolj sposoben za delo in da mu nudi razvedrilo, najbolj zdravo, kar si jih je moge zamisliti. Seveda so žal še mnogi, ki menijo, da je vse to odveč, da je to zapravljjanje časa in denarja. Da ti naprednejši nazori precej težko prodirajo, so nam dokaz mnoge šole, ki jih gradijo brez telovadnic, pa tudi to, da niti ena jugoslovanska univerza nima posebnih prostorov za telesno vzgojo. Če po-

ličimo na pomoč statistike, nam ne bo težko ugotoviti nekaj poraznih rezultatov. V telesnovzgojni organizaciji je vključeno komaj 3% našega prebivalstva. Srednješolski zdravniški pregledi so pokazali, da je skoraj polovica dijakov slabo razvitih, v JLA pa nam vedo povedati, da morajo izločiti iz svojih kartotek: skraj 20% obveznikov zaradi slabega zdravja. In če napišemo zraven še to, da je v Jugoslaviji le na vsakih 7 šol po 1 telesnovzgojni učitelj, potem nam je jasno, da imajo višje šole za telesno vzgojo pred seboj še veliko dela.

Menda zlepa ni tako neurejenih telesnovzgojnih razmer kot prav na univerzah. Ni nobenega pouka telesne vzgoje, ni prostorov, ni nobenih strokovnjakov, ki bi tu odigrali svojo vlogo. Tu in tam poskuša ta ali ona univerza nekaj ukreniti, vendar ostaja še leta in leta samo pri poskusih. V Zagrebu so uvedli prostovoljno telesno vzgojo, v Beogradu so ustanovili

svoje študentsko društvo, v Ljubljani že dolga dolga leta bojujemo pravi boj za igrišča. Vse to je pripeljalo tako daleč, da je marsikdo izgubil voljo do dela, ker se vse skupaj ni in ni premaknilo z mrtve točke. V Ljubljani smo sicer ustanovili posebno komisijo za telesno vzgojo pri univerzitetnem svetu, ki pa je šele pričela s svojim delom.

Gotovo je res, da so tudi študentje tisti, ki potrebujejo delovne sposobnosti in elan. Motili bi se tisti, ki bi mislili, da je študij nekaj lahkega in nič čudnega ni, če kosti tistih, ki zapuščajo univerzo, precej »škrpajo«. Pričakujemo torej, da bo to vprašanje vendar našlo svoje mesto na razpravi, kajti to ni samo problem Ljubljane, ampak vseh jugoslovanskih univerzitetnih središč. Prepričani smo, da ne bo tako težko najti primerno rešitev, ki naj bi po našem mišljenju obsegala vsaj tri glavne točke: 1. Telesna vzgoja naj postane obvezen predmet vsaj v dveh letnikih vseh uni-

verz in fakultet. 2. Vsaka univerza naj dobi na razpolago primerne prostore (igrišča in telovadnice) in potrebne kadre. 3. Materialna sredstva za razvoj in pouk telesne vzgoje na univerzah naj bodo zagotovljena v univerzitetnem proračunu. Samo na ta način bo zagotovljen normalen razvoj telesne vzgoje mladega rodu inteligence, kar je men-
ta. v navadi že po vsem svetu.

Na kongres v Beograd bo odpotovala posebna delegacija študentov ljubljanske univerze, komisije za telesno kulturo pri univerzitetnem svetu in komisije za šport pri UO ZSI, ki bo tam skušala razložiti probleme študentskega športa. Razen tega bo naša redakcija poslala v Beograd tudi svojega novinarja, tako da bi bili bralci čimbolje obveščeni o vsem, kar se bo tam dogajalo. No, prav je, če povemo tudi to, da bosta v Beograd odpotovala kot častna gosta tudi dva naša študenta Lorger in Usenikova.

Fantastična balada

Vrgel je noge na mizico in takoj nato postal zadovoljen. Imel je stol, cigaro, mizico in telefon, ki je zvonil največkrat dvakrat na teden in še takrat so se oglašali le iz predmestij in s podeželja, z raskavimi glasovi, da je poskakovala slušalka. Včasih so zajokali škrtljasti koraki pred vrati, kost desnega kazalca je proseče razbijala po lesu, dokler se ni ključka priklonila in sunkoma skočila nazaj. Medtem ko mu je človeček razlagal svojo dobrohotno namero, je on mislil na cigaro, nato pa si je zapisoval ulico in smer, v katero bo moral hoditi dimnikar, da bo srečal ženina v preozkem suknjiču z zardelo nevesto ob levem rokaru. Za možičkom je ostal duh po plesnivih besedah in nekaj obrabljenih stotakov blizu telefona.

Kako malo ljudi želi srečo drugim, je včasih zamrmral v napol suhe liste pelagionije, ker je bila na oknu, on pa je strmel v cesto. Potem je spet sestavil kompozicijo iz stola, mizice in svojih nog in poslušal pesem cigare. Cigara je imela svojo melodijo.

Naročila so prihajala vedno redkeje in domislil si je, da bi svoje dimnikarje naučil tudi plezanja po strehah in namakanja črnih ščetk v črne goltance dimnikov. Fantje bodo godrnjali, je pomislil in jim razložil svoj načrt. Fantje so godrnjali in kmalu nato se je zbudil telefon. Glas v slušalki je bil čist in vjuden in on, upravnik majhnega podjetja, ki je prodajalo srečo, je bil prepričan, da je pomota. Medtem se je slušalka polnila z jasnimi in vpludnimi stavki: Slušali smo za vaše človekoljubno podjetje. Prosim za šest dimnikarjev. Med četrto in polpeto uro popoldne naj se počasi pomikajo od mestnega pokopališča proti nogometnemu stadionu. Srečali bodo pogrebni sprevoz. Naj se smehljajo. Gumb na sukniču mrtvega direktorja bo že zavrtel eden njegovih presrečnih uslužbencev.

Postal je svojih šest fantov. Čudno, je vrtal v dim cigare,

je mogoče želeli komu srečno pot na pokopališče? Ni v tem nekaj ironije? Celo hudo bi je prišlo.

Zdaj je njegovo življenje nenadoma z velikimi koraki odkorakalo po poti kariere. V glavi se mu je namreč porodila ideja, direktor idej. Takoj je upregel vse svoje fante, do večera vrtel telefon, skakal sem in tja, naročil les in z lastnimi rokami zbiral kletke. Poslopje se je spreminilo v čebelnjak kletk in pragi večeru je prispela prva pošiljka živali. Sam je vzel vsako posebej v roke, da se je prepričal, če je zahtevana barva res naravna. Nekaj pobarvanih primerkov je vrnil odpošiljateljem.

Naslednje dneve so v časopisih izhajale polstranske reklame novega podjetja: narisana črna mačka z izbočenim hrbtom in dvignjenim repom teče čez cesto.

On, direktor, je lenaril v fotelju in oči so se mu požele po nogah širokih tajnic, ki so komaj lahko stregle štirim telefonom. Kadil je cigaro in iz zraka pobiral besede, ki so brizgale iz slušalk, in jih sestavljal v stavke: Nujno prosim, da spustite črno mačko pred magistratom, ko bo novopečeni par prečkal cesto! On se mi je izneveril in se poročil z drugo. Mačka naj bo velika in čim bolj črna! — Črna mačka naj lahkotno in izzivalno steče čez cesto, po kateri bo pridrl naš šef z avtomobilom podjetja. Ko bi se vsaj kam zabil! Mačka naj bo čim večja! — Neodložljivo! Ogromna črna mačka mora na vsak način čez pločnik pred študentom, ki gre delat izpit! Pred dvema leti sem mu posodila Ha, ha, se je smejal direktor, ko je podpisoval naročilnico za deset ton miši, kako so dandanes ljudje dobronarili! Plavalica tajnica je zapr-

la telefon in mu priletela v naročje. Medtem ko jo je mečkal, je zašepetala, da je vseh teh naročil že preveč in da je črnih mačk zmanjkalo. Stisnil je njeno glavo k svoji plešasti in se ji izpovedal: Sreček, zdaj bom kupoval

vse mačke, ne glede na barvo. V časopis pa boš dala razpis za mesto pleskarja. Potem je še dolgo pri- sluševal telefon. Ko je slišal: Pošljite krdelo čr- nih mačk pred palačo, kjer bodo pogajanja o razorožitvi,

je zavriskal. No, je dejal, končno se izvoz! Vrgel je no- ge na mizo in ko se je spom- nil zajetne blaginje, je zamr- mral: Včasih pa si bil naiven, ha, ha, ha, s tistimi svojimi dimnikarji!

frane

Jesenske barve

V sako dopoldne je bil v predmestni mlekarni z debelušno prodajalko. Sedel je v kotu ob okrogli mizici, ki je šepala za modo, in dve uri gledal, kako je kupcem razdajala svoje modre oči in jih šele pri vratih, ko so odhajali, jemala nazaj. Včasih je kdo prisedel z jogurtom ali s čašo mleka in ko je potem narisal svoj hrbet na cesto pred vhodom in ga je cesta potegnila s seboj, je prodajalka za minuto ali dve umolknila. Takrat je vselej skočil čez pult, da so zažvenketale steklenice v žičnatih zabojčkih in skoraj zmeraj je bila nekaj trenutkov presenečena, dokler se nista objemala za polvinil- lasto zaveso.

Rekel je: Jutri grem, menda veš, ne? Obrnila se je k njemu, ker je po- mivala kozarec in razila po njem tople modre oči. Potem je spet pomivala kozarec in on je primerjal njen tlinik z belim kruhom. Pomislil je, da se je lju- bezen vtisnila vanj pravzaprav z vonjem po mleku in svezem kruhu in da se je zmeraj, kadar je utrujen obeležal ob njej, počutil kakor po toplem zajtrku. Dobra si, je rekel, tako- dobra. Medtem ko ga je obje- mala, je vstopil starejši možki in ona je odskočila. On se je skril za polvinilasto zaveso, starejši možki pa je rekel, da bi rad čašo toplega mleka in da ne verjame svojim očem. Ko

je možki odšel, se je ona zelo bala in ko je jokala po pred- njem delu njegovega sukniča, je povedala, da bo zdaj zvedel njen mož in da je prav, da gre. Prižgal si je cigareto nad nje- govo glavo in govoril, da ravno zdaj ne gre in da si želi, da bi se njen mož kam zaletel in da se šoferji na dolge relacije več- krat kam zaletijo.

Ljub temu je drugo jutro stal za ovinkom in ustav- ljal avtomobile. Rekla je, da naj gre, ko se je oblačila pred zrcalom, da noče biti kri- va, če ne bo doštudiral. Pove- dal ji je za tisto dekle, ki jo bo spet inšturiral za sobo, in za njeno pubertetne želje. Zdaj pa je v megli stal za ovinkom in ustavljal avtomobile.

Ko ga je potem velikani- ski OM nosil skozi za- megljeno pokrajino, je postran opazoval šoferja in se spomnil, da bi prav tak lahko bil njen mož, dobrodušen, z ohlapno kožo na obrazu in mol- čečimi očmi... Govorila sta o vremenu in jeseni, o cestah, ki menjajo barvo kot drevje in na- to sta molčala. On si je povezo- val na oči mlačne krpe spomi- nov in zagledal je most, tele- fonsko govornico in na drugi stran reke uro, ki je bila zme- raj ista, kakor da je umolknil čas. Ona je prišla zmeraj z le- ve, ker je bila tam mlekarna, in zmeraj sta se držala za roke, ko sta tekla po stopnicah. Na vrhu je zaklenil in pomagal s ključko, ona pa je imela takrat samo še eno nogavico na sebi, vselej isto, in kup zmečkanega blaga na edinem stolu. Nazad- nje se je počutil kakor po top- lem zajtrku in kazala budilke sta obesila težke kosme mraka čez stol in mizo in povsod po stenah. Kosmi so viseli raztr- gani in ubiti navzdol, on pa je zaprl oko, ki je gledalo iz bla- zine na njo v zrcalu.

Dvajala sva, kakor proti koncu, je pomislil, ko je šofer rekel: Tamle bova pa izstopila, a? Nasmešnil se je in zahvalil. Kmalu zatem, ko je odšel, se je vrnil in se z eno nogo uprl ob visiko Om- ovo stopnico. Rekel je: Pozna- te Bregarja? Tistega, da, da. So- fer je kimal in se smehljaj: Si- ljačen poba. Vas je že kdaj vo- zil? Prijetno ženo ima, da, da, v mlekarni. Šofer je dvignil po- kov motorja, on pa je odhajal. Dejal je: Naj malo popazi na njo. Recite mu, naj takole...

ha. A? Je vprašal šofer. No, je rekel, saj veste, ne? Dandanes lepe ženske. Mogoče kaj veste, a? Ne, je rekel in pomežiknil. Sam sebi se je zdel hudoben. Odprla mu je gospodinja s Sonjo za hrbtom. Ko je prižgal luč v svoji sobici brez okna, je gospodinja zvišala glas: Bosta kaj kmalu prišla?

Kar jutri bova začela z in- štruktajmi, gospa, je rekel. Včasih gledaš zvezde. Včasih gledam zvezde, je rekla. In če se kakšna utrne? Če se utrne, si mislim željo, je rekla. Zožila je oči, ker je tako bila lepša in se odpravila proti drevesu, ki je bil usiha- ti.

joči gejzir podolgovatih listov. Zmeraj imam več želja, a ne, kako se je težko odločiti?

Kaj? Je rekel, ker sta šla mi- mo dva motorja in se s palci obesil za žepne karistastih hlač. Zmigala je z rameni in pogle- dala v sonce. Sonce je, je rek- la. Na pokopališču je še nekaj ljudi.

Sedela sta v travi, poslednji kopalci so se ogledovali med se- boj, kakor da se hočejo vsak čas spoznati, kakor da je to nujno, ker bodo skupaj potovali na luno. Govorila je, da ji je mama skrila kopalno obleko in naj se nikar ne jezi, če je ča- kal. Povedala je vsak kos po- hištva, kjer je iskala, da je na- šla in nazadnje: Zdaj ne bom mogla več prihajati.

Nekaj časa si je predstavljaj- njeno mamo, ki se mu je zdela kakor cisterna, kakor skriva ko- palno obleko. Potem je dejal: Kaj pa vidiš na njem?

Nič, je rekla. Zaljubljena sem.

Vem, je spregovoril in se ču- dil, kdaj je spulil velik šop trave. Na njej ga je najbolj dražilo meso med podpaduho in lopatico, zato ga je gledal, dokler jima ni videl trebuh za- krli brlečega sonca.

Oni z velikim trebuhom je od- kril sonce šele potem, ko je nehal gledati za starejši modr- ček osamljene kopalke s knjigo. Potem se je nekaj metrov stran spremenil v sedeče tihožitje s knjigo.

Veš kaj, je rekla, zakaj me nisi udaril?

Počasi se je dvignil in noge so se mu zatpletale do tusa. Na- zaj je prinesel kožo polno mrzlih kapljic. Udari? Je vpra- šal. A on te bo tepel?

Odšla je. Migala je z zadnjico in ko je potem še dolgo hodil po mestu, je še vedno mislil na- njo. Sel je pod tablo s sladole- dom. Zakaj nisem zbil, je po- mislil. Tiste table z jetičnim sla- doledom? Samo stegnili bi roko in mahnil, ni bila visoko, je pomislil.

Kmalu zatem, ko ga je ko- lega mahnil po rami, sta bila v kavarni. Mimo stekla so padali samomorilski listi, kakor mimo viaka, ki pe- lije v nebo. Slabe volje sem, je rekel. Delal sem izpit in po- kleknil.

Z one stran mizice je prišel smeh in nekaj besed: Izpit v bluzi in krilu, ne?

Ne, je rekel. Mahnil je po skodelici s turško, ko- zarcu z vodo, po vsem kar je bilo na drobnj mizici, bedasto drobnj. Tla so postala glasna in on je divjal ven, mah- niti nekega debeluha po gobcu, vtiakih pest skozi steklo v vr- tih in odkrval mimo izložb. Preketo, ampak samo v mislih. Tako pa je pil vodo iz brez- madežnega stekla, si splaknil koščke in hudobno pljunil na- zaj v kozarec.

Ti, cigarete mirijo, je pri- šel nasvet z one strani mizice. Pogledal je v obraz, ki je bil za iztegnjeno roko z Moravo in pomislil, da bi bil tisti nesimpatični nos do- sti boljši, če bi bil potlačen. Vendar mu je dal prednost, ko sta odhajala na razsvetljene pločnike.

Sla po iskrenem umetniškem udejstvovanju

Od umetnika pričakujemo da ustvarja z osebnim prizadevanjem, občuteno prefinjenostjo, tenko- čutnim poslušam in tako dalje

»Lovica iz opekarne je zanič, ker je polna umazanij stvari, ki so se za huc priplazile od vsepovsod in jo onečedile za vekomaj,« je rekel Peter in gledal prst, kjer se je urezal z ostrim apnencom, ki si je do- mišljaj, da je poljštihi kamen. Še enkrat je malo bolj »boječe pogladil zadnji plat bodoče le- žeče deve in z melanholijo v hlačah pomislil na prestane ne- varnosti, ko je v sušilnici ukrade- nel nežgano opeko, drhteč od strahu, da se mu ne bi kdo smejal. Ko se je doma namaka- la v skledi za solato, je sedel v bližini in se v ustvarjalni blaznosti izmišljal reči, ki jih bo zmečkal skupaj. Naredil bo človeka, ki grize nohte, deklar- co, ki sanjari o razbojnikih in, če je bo dovolj, še teta z zob- no pasto v naročju. Nečakano se je razočaral nad nečistostjo, zadnjič pobozal rahlitični zače- tek dekleta in vse skupaj vrgel čez dvarnico rekoč, da bo šel raje študirat pesništvo kot kiparstvo. Pesmi lahko pišeš na škarnicelj, če nimaš nič boljše- ga.

»Vendar, ... Samo zaradi te- ga še ne maram biti pesnik. Šel bom dvajset kilometrov da- leč v lončarsko, zadruho in ku- pil vrečo prelestone destilirane, voljno čakačje gline. Ho.«

Pustil je punco, ki ga je sili- la v Julijske Alpe, se spopadel z očetom, ki je hotel, da bi složno obrabla hrustke, ušel ma- teri, ki bi ga rada naučila, kako se pomiva, snel sestro s koleca in izgubil z njim in z nahrbtni- kom okoli vratu.

»Vem, da me bodo doma med- tem sovražili na vse načine, pa izobčili, pa razdedinili, pa po- jedli mojo malico. Ampak, mo- ja umetnost je prva. Zanjto žr- tujem vso minljivo naklonje- nost znanec in vse malome- ščanske dobrote in vse drugo, kar ni nič vredno. Za sprejem- ni izpit moram ustvariti globo- ko umetnino.«

Bicikel mu je klepal himno brezumnega optimizma in poču- ti se je kot razposajeni cveto- žer. Jasno sonce mu je podpi- hovalo nahrbtnik in mimogre- de je prišel na cilj.

Človek, katerega je vprašal, po čem je gline, je najprej na- tihem preklel ljudi, ki se nor- čujejo iz drugih ljudi, potem pa odkritosrečno znil, za kaj, mu bo, da je ne prodaja, da naj kupi raje izdelano skledo ali umetelnega tička na zapelj- vem pepelniku. Dobi lahko tu- di piščalko s petimi različnimi poltoni in polno drugih kera-

mičnih uspehov. Toda Peter mu je brž priznal, da bo nekoč velik kipar in da je prišel tri- deset kilometrov daleč. Lončar se je v mislih zakrohotal kot netakten kenguru in mu škodo- željno napolnil nahrbtnik z mokro prečiščeno glino, si brž izmišlil primerno ceno in nalo- žil razmazanih štirideset kil. Petru na hrbet. Ker ni imel drobiža, mu je bil pripravljen prodati še kakšnih deset kil, a jih je Peter potlačil široko- grudno odklonil. Z razmeženi- mi kolena in nagrbnjenim hrbtom se je dvignil naaa, naaaa, naaaaa kolo. Pogreznilo se je do tal in kamenčki so dro- benčljali kot ostanke pohojnih trn- kular. Naramnico se hotele iztrgati umetniško dušo iz čre- vesja. Mastno blato je sililo nazaj navzdol in navzdol. Po dveh kilometrih se je Peter premislil in padel v travo, da bi se olajšal za sekundo ali dve. Ko je ležal kot mrhovina, je imel spet priložnost, da je zasnal o skorajšnjem poče- tu in pred nosom so se mu sme- jale podobe fantastično raz- mišljanj mislecev in devic. Ne- nadoma si je zaželel pomaran- če in pumpe za kolo in žalost- no povsli glavo.

Ko je hotel nadobudno bre- me dvigniti pod zvezde, je naj- prej dobil krč v vrat, potem v popek, potem ishial, pa skoro istočasno zobobol in končno so se naramnice dekadentno od- trgale in Petru se je storilo inako kot vinjenemu krokodilu.

Mimo je prišel kmet in sočut- no trobil predse. Ko je videl, da ima ilovico, čisto navadno umazano ilovico, si je rekel, da ljudje prosjajo in prevažajo po svetu večimoma krompir, vi- no, proso ali kvečjemu drva, ne pa blata, in šel naprej, ne da bi Petru posodil kakšen mo- ped. Mimo je prišla brijava že- nica in pripomnila samo, da je preveč naložil in da je letos velikokrat. Mimo je prišel smrkav otrok in uvidno mol- če grizel rokav in se še dolgo preplašen oziral. Baladno raz- položenemu Petru se je stotilo po malomeščansko mehkih ma- karonih in goveji juhi. Toda:

»Ne, Ne! In še enkrat ne!! Ne maram, ker ljubim svojo umet- nost in z njo lačno in kosmato bohemstvo.« Zbral je pobege kosti, dvignil nahrbtnik in ga strumno zagodil v vdolbino, ki je značilna za ženska kolosa. Mahnila sta jo peš po sončni beli cesti vesoljni melioraciji naproti.

Doma se je zaradi sivnih strelskih jarkov in dvakrat praznih krožnikov zagrizeno skril na podstreho, pri prič-

izpuli pest glane, se vsedel, pa v zadregi obvisel:

»Kaj naj pravzaprav ustvarim? Kaj najprej?« Ženski akt. Ka- kršenkoli ženski akt za pomi- nitev živcev. Zdaj ima glino, hvaležno in ubogljivo.

»Ustvarjati, ustvarjati bomo! Pa čeprav me nihče več ne po- šinovi.«

Lehrman Niko

BIKINI NA VROČI PLATNENI STREHI

KRATKOMETRAŽNI FILM, PRODUKCIJA VETROVIČ
POŠNETO V ANKARANU, AVGUSTA 58
REŽIJA: NEKDOS DE LA TRIBUNOS
V GLAVNIH VLOGAH: BIKINI IN DOKTORE

Vse se začneja takole. Na platnu se najprej spreha te- ma. Potem planejo vanjo roke. Inteligentne roke, ki razgrnejo pred gledalcem prijetno po- meščanske popisane liste. (Krasno nasprotje: inteligentne roke in pomekani listi) To naj bi bil nekakšen dnevnik. Dnevnik Ankaranca, ki je preživel ob morju štirinajst dni...

Opomba: Pisanje dnevnika je načelno privilegij pubertetni- kov. Načelno, pravim. Simbo- lično pa si marsikdaj zapisuje svoje vsakodnevne dogodivšči- ne za spremembo tudi kašen stu- dent. Morda prav zato, ker morska opeka slabo vpliva na njegove možgane.

Potem prikorakajo na platno črke: Četrtek, tega in tega av- gusta. Najprej, da ne bo pomo- te. Naš Doktorje nema veze s tistim iz filma V soboto zvečer. Ni kopiran in ni plagiat. Ima pa lepe zobe in trajno ondula- cijo. Se več: je lepo rejen, na zalogi pa ima precejšnje koli- čino komercialnih nasmeškov. Sicer pa njegovi zobje niso re- klama za zobno pasto, njegova frizura pa še daleč ni podobna zadnjemu kriku mode pariskih frizerskih salonov.

Ob večerih, ko so morski va- lovi nesramežljivo poljubljali kamenje ob obali in so zvezde obvisle nizko nad cipresami, je očivil tudi Doktor. Po slo- vesnem obredu oblačanja in očiščevanja je odšel na lov. Kraj lova: hotel Turist. Kadar smo prišli v ta »posvečeni- kraj ml, navadni državljan, smo se nalezi morske bolezni. Zaradi visokih cen in »prijetne- glasbe, da o nadzvočni hitrosti postrežbe niti ne govorimo. Doktorja pa vse to ni motilo. Njegov namen je bil jasen kot nebo kakega posebnega pose- nega poletnega popoldneva.

Osvajati, toda principialno sa- mo inozemske »mačkice«...

Petek, tega in tega avgusta. Doktore v minialkah med inozemskimi šotori. Doktore je specialist za tuje jezike. Pol- got velikega formata. Seveda se vsak stavek ne ponesreči ved- no! Doktore se bliža vijoliča- stemu šotoru, razgorelemu v popoldanski sopolari. Toda glej- te, zgodilo se je čudo! Na dia- gonalni strehi šotorja je nihal bikini. Rdeč bikini. Doktore za- drži dih. Potem ga ogovori. Doktor bikini: »Oprostite, kje pa je vaš lastnik?« »I beg you pardon, please?« Je zakipešaj bikini v nekem zakotnem an- gleškem dialektu. Doktore je običaj pol metra globoko v za- dregi. Iz zadnjega hlačnega žep- pa mu je gledal pomečkan za- pa tuje jezike...

In za petkom je prišla sobota, tega in tega, Bikini pa se je še vedno sončil na vroči platneni strehi. Na Doktorjeve svetlo- modre minialke se je priče- lilo nedoločno rjavi pesimizem. Imel je mnogo imenitnejšo in bolj določno barvo kot črna kava v Turistu, ki ji je samo- zavestno konkuriralo morje, ki je honorarno žgečalo ankaran- sko plažo.

Kadar je mimogrede vrgel Doktor pogled na rdeči bikini, se je divje potopil v morje — z vsemi svojimi šestimi živimi in mrtvimi jeziki vred. Ko se vr- ne z dopusta — to je sklenil takoj po svojem neuspehu — se bo vrgel na proučevanje dialek- tov v tujih jeziki. In prihod- nje leto bo lahko na plaži izpo- vedoval inozemskim »mački- cam« svoje globoke ljubezenske izjave v dialektu. TEMPORA SE PAC MUTANTUR! (Opom- ba pisca dnevnika, ki je nekoč obiskoval neko klasično gimna- zijo...)

Dva dneva, nedelja in pone- deljek, sta napravila samonar- na požahtnjenih cipresah ob obali, v torku pa se vsa zadeva bliskovito zaplete in razplete.

Sonce je globoko na nebu gr- alno vročino. Doktore si je pravkar hotel ohladiti v morju obup. Ob šotoru z vijoličasto platneno streho pa je obstal. Bikini je izginil. Menda je na- pravil samonar? Doktorju se je zdelo to neverjetno. Potem pa mu je zaprlo sapo na kvadrat. Iz šotorja so se najprej primiga- li mikavni prstki mikavne no- žice, potem še nožica sama in potem bokli...

Doktore je iz nylonskih pre- dalčkov v svojih možganih v tisočinki sekunde zbral vse znanje angleškega jezika in re- kel: »I beg you pardon... do you speak English?« Bila je plavolaska z rdečim bikinim in s sinjimi očmi. »Dovolite, čist nič vas ne razumem. Jst sem od tu...«

Doktore je bil prepričan, da bo v naslednjem hipu od za- čudenja požrl polovico Anka- rana (v tem primeru bi prišle v poštev kabine na plaži in dva tuša!) »Jst sem pa mislu, da ste inozemska mač...« KICA pa je v pravem času požrl.

Potem sta šla sedet na morsk- sko obalo. In morje se mu je zazdelo čudovito sinje, čeprav je bilo v resnici hudo nedolot- ne barve. Pripovedoval ji je o kavbojih in obenem navdušeno streljal na namišljene zasledo- valce, ona pa mu je pripovedo- vala, da so v Italiji moderni štirigladi čevlji. Bikini na njej je bil še bolj rdeč od sramu in je užaljeno molčal. Ona tega sploh ni opazila.

»Lep bikini,« je rekel Dokto- re, ona pa mu je malomarno odvrgla, da ji ga je poslala te- ta iz Anglije. Potem je vse ra- zumel. Sklepe, da se bo začel v kratkem učiti tuje dialekte, je poslal v Turist na dva decj raz- očaranja.

